

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

socio.factor

sociální firma | výzkum a vzdělávání | služby

STUDIE ZAHRANIČNÍ A TUZEMSKÉ PRAXE TÝMŮ PRO MLÁDEŽ

Zpracováno pro Probační a mediační službu

v rámci veřejné zakázky „Realizace studií o účinnosti v rámci projektu na správnou cestu! II
včetně studie zahraniční praxe týmů pro mládež“

SocioFactor s.r.o., 2020

Obsah

Úvod	3
1. Metodologie	4
2. Týmy pro mládež v českém prostředí.....	6
2.1. Definice týmu pro mládež	6
2.2. Týmy pro mládež v rámci projektu SVI.....	6
2.3. Týmy pro mládež v rámci Probační a mediační služby	8
2.4. Činnost týmů pro mládež, které nejsou zapojeni do projektu „Na správnou cestu! II.“	10
3. Německá alternativa týmu pro mládež	19
3.1. Vznik německého modelu Haus des Jugendrechts	19
3.2. Cílová skupina.....	21
3.3. Pozice ve stávající struktuře	21
3.4. Složení týmů	21
3.5. Způsob činnosti.....	22
3.6. Evaluace výstupů	28
3.7. Financování.....	28
3.8. Spolupráce se zahraničím.....	28
4. Týmy pro mládež v Anglii a ve Walesu	29
4.1. Vznik a historie YOTs	29
4.2. Složení YOTs.....	30
4.3. Cílová skupina.....	32
4.4. Činnost YOTs.....	32
4.4.1. Činnost YOTs ve vztahu k dítěti a mladistvému	33
4.4.2. Práce YOTs v komunitě.....	35
4.4.3. Práce YOTs v rámci systému soudnictví ve věcech mládeže	36
4.4.4. Činnost YOT ve vztahu k MAPPA	37
4.5. Evaluace činnosti YOTs	39
4.6. Financování aktivit YOTs.....	41
4.7. Partnerství se zahraničím	42
5. Spojené státy americké	43
5.1. Local Juvenile Justice Councils, Illinois	44
5.1.1. Složení Local Juvenile Justice Councils	45
5.1.2. Činnost Local Juvenile Justice Councils	45
5.2. Juvenile Justice Circuit Advisory Boards, Florida.....	47
5.2.1. Složení CABs	47

5.2.2.	Činnost CABs.....	48
6.	MAPPA v Anglii a Walesu	52
6.1.	Vznik MAPPA	52
6.2.	Složení MAPPAs v Anglii a Walesu a role jednotlivých aktérů v systému	52
6.3.	Činnost a náplň práce MAPPAs v Anglii a Walesu.....	55
6.4.	Evaluace činnosti MAPPA	56
6.5.	Financování aktivit MAPPAs v Anglii a ve Walesu	57
7.	Komparace vybraných Týmů pro mládež	58
8.	Závěr a doporučení.....	64
9.	Seznam použitých zdrojů.....	66
	Manažerské shrnutí.....	70

Úvod

Studie zahraniční praxe týmů pro mládež si klade za cíl zpracovat základní přehled o zahraniční praxi a tu vztáhnout k praxi české. Studie si všímá specifík a různých podob praxí ve vybraných zemích, které nejdříve popisuje a následně i komparuje. Text vznikl na základě vyhledávání zdrojů v zahraničí a jejich zpracování, ale i tvorby dat zejména kvalitativní formou – rozhovorů se členy týmů a dalšími odborníky.

Součástí zadání zpracování studie zahraniční praxe týmů pro mládež byly následující body:

1. popsat tým pro mládež v českém prostředí – jeho strukturu z hlediska zapojených aktérů, z hlediska lokality, kterou pokrývá, a jeho vlastní činnost; vývoj týmu pro mládež coby specifické instituce zabývající se kriminalitou mládeže v čase
2. zjistit, jaké jsou současné tuzemské praxe týmů pro mládež
3. zjistit vymezení (definice) týmu pro mládež v zahraničním prostředí – jeho strukturu, činnost, vývoj v čase coby specifické instituce zabývající se kriminalitou mládeže
4. popsat současné zahraniční praxe týmů pro mládež – minimálně ve třech jiných státech než ČR
5. provést kompilace a následnou komparaci předchozích zjištění.

Na zpracování studie měla vliv koronavirová krize, která zúžila výzkumnické práce na provádění sekundárních analýz dat a uskutečňování kvalitativních rozhovorů se zahraničními partnery on-line či telefonickou formou. Dalším limitem byla podoba dostupných informací v různých státech a také samotná možnost komparovat působení týmů pro mládež v rozličných právních, sociálních a kulturních prostředích. Například samotné vymezení toho, co je tým pro mládež, je podmíněno mnohými specifiky zkoumaných států. Také míra dostupnosti informací se liší, což je evidentní např. u praxí ve Spojených státech amerických, kde jsou dostupné jen některé obecné informace a konkrétnější nástroje a způsoby práce jsou chráněny jako ceněné know-how, které není veřejně sdíleno. Některé dílčí informace nejsou dostupné, což komplikuje vzájemné porovnání praxí.

Následující text se nejdříve věnuje představení působení týmů pro mládež v českém prostředí. Poté jsou zařazeny kapitoly zabývající se postupně německou alternativou týmu pro mládež, praxí v Anglii a Walesu a nakonec ve Spojených státech amerických. Uzavírá ho vzájemná komparace praxí podle klíčových popisovaných aspektů týmů.

1. Metodologie

Podmínkou pro shromažďování, tvorbu a popis dat týkajících se zahraniční praxe týmů pro mládež bylo hned na začátku vymezení toho, co vlastně „tým pro mládež“ znamená, jaký je jeho význam. Teprve na základě tohoto vymezení bylo možné jej odlišit od jiných podobných uskupení odborníků, kteří se v rámci různých skupinových setkání či platform zabývají ohroženými dětmi, prevencí a dalšími tématy.

Na základě prvotní rešerše byly dohledány Týmy pro mládež v prostředí Velké Británie. V dalších zemích, vyjma českého prostředí, se pod tímto či obdobným názvem týmy neobjevují. Stanoveny tedy byly kritéria pro vyhledávání odpovídajících uskupení odborníků, na jejichž základě byly identifikovány uskupení jako vhodná pro popis. Jednalo se o následující znaky:

- multidisciplinární rys platformy, ve které jsou zapojeny orgány činné v trestním řízení (policie, soud, probační služba), případně napojená na další aktéry v regionu
- dlouhodobé či trvalé uskupení (nikoliv jednorázová aktivita)
- cílovou skupinou jsou děti a mládež¹
- předmětem činnosti je prevence kriminality, řešení problémů spjatých s kriminalitou dětí a mládeže.

Výběr států se následně orientoval do evropského prostředí a do zámoří. V evropském prostoru byla na základě požadavku zadavatele zařazena do studie Velká Británie, kterou lze považovat zavedením týmů pro mládež (Youth Offending Teams, dále YOTs) za jednoho z průkopníků multidisciplinární spolupráce na poli kriminality mladistvých. Dalšími státy, ve kterých jsme na základě dohody se zadavatelem vyhledávali a snažili se nalézt informace o existenci týmů pro mládež podle výše uvedených znaků, byly Kanada, Polsko, Rakousko, Německo, USA a Švédsko.

Provedené rešerše v Polsku, Rakousku ani Švédsku ale nevedly k nalezení takové podoby platformy, která by odpovídala představě týmu pro mládež. V Kanadě je zjevné, že podobná platforma existuje, nicméně informace jsou velmi obecné, dozvídáme se, že multidisciplinární přístup je hodnocen jako efektivní a je jednotlivým státům doporučováno jeho využití. Nedařilo se ale vyhledat konkrétnější informace, neboť nejsou veřejně sdíleny. Naše studie se nakonec zaměřila na týmy pro mládež a jejich obdobu ve Velké Británii, Německu a USA.

Realizace studie byla ovlivněna pandemií Covid 19, která výzkumníkům znemožnila plánované zahraniční cesty do jednotlivých států a získání praktických poznatků na místě jejich realizace. Namísto osobních návštěv výzkumníci využili on-line kontaktování či telefonické hovory. Kontaktovány byly

¹ Definice se může v jednotlivých státech lišit.

osoby zapojené do činnosti týmů. Reakce byly často odmítavé, nicméně se nám podařilo uskutečnit rozšiřující rozhovory se zástupci YOTs ve Velké Británii. Studie tak vychází především ze sekundární analýzy dat. Informace byly získávány z různorodých zdrojů, obvykle se jednalo o různé brožury, příručky, metodiky, výroční zprávy, evaluace a publikace, které se vztahovaly ke vzniku, působnosti a činnosti týmů pro mládež. Ve druhé fázi výzkumu výzkumníci oslovovali členy týmů pocházející z různých organizací s žádostí o doplňující rozhovor. Dalšími zdroji byly dokumenty zveřejňované samotnými týmy, zapojenými subjekty a evaluační zprávy jejich činnosti. Míra dostupnosti těchto více interních informací se napříč jednotlivými státy lišila. Usilovali jsme o to, aby struktura zpracování informací byla podle jednotlivých států podobná. Ne vždy se ale dařilo nalézt vyčerpávající informace ke všem aspektům týmů. Nakonec jsme provedli porovnání napříč státy s přihlédnutím k výchozí české praxi.

2. Týmy pro mládež v českém prostředí

2.1. Definice týmu pro mládež

Markéta Štěchová a Kazimír Večerka ve své knize *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže* (2014) definují tým pro mládež dle definice Ministerstva vnitra – tým pro mládež je „skupina zástupců institucí zodpovědná za řešení problematiky ohrožených a rizikových dětí v lokalitě.“ (Štěchová, Večerka, 2014: 61). Stejnou definici týmu pro mládež nalezneme i v dokumentu *Závazná metodika systému včasné intervence a týmů pro mládež* (MV, 2007).

2.2. Týmy pro mládež v rámci projektu SVI

Týmy pro mládež vznikly v rámci projektu Systém včasné intervence (dále SVI), jako součást Národního akčního plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti na léta 2009–2011 (Usnesení vlády č. 883 ze dne 13. 7. 2009., 2009). Cílem SVI bylo „zefektivnit práci a spolupráci jednotlivých článků systému péče o ohrožené děti a plně využít všech legislativních nástrojů vztahujících se k oblasti protiprávní činnosti dětí, trestné činnosti páchané na dětech a sociálně-právní ochrany dětí.“ (Štěchová, Večerka, 2014: 23)

Projekt „Systém včasné intervence a Tým pro děti a mládež“ pochází z dílny odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra a využívá stávající legislativu a existující strukturu institucí veřejné správy. Dle *Závazné metodiky systému včasné intervence a týmů pro mládež* je základním posláním SVI „pozitivní změna situace – chování klienta, pomocí rychlé, adekvátní a efektivní reakce všech institucí, do jejichž působnosti spadá péče o rizikové, ohrožené a delikventní děti, která směřuje k nápravě nežádoucího stavu – delikventního jednání dítěte, odstranění rizik, ohrožení dítěte apod.“ (2007: 2) Cílem Systému Včasné Intervence je „zefektivnit metody práce jednotlivých článků systému a využít beze zbytku všech legislativních nástrojů vztahujících se k oblasti delikvence dětí, trestné činnosti páchané na dětech a sociálně-právní ochrany dětí.“ (Ibid.: 2)

Projekt SVI byl postaven na třech základních pilířích. (1) Prvním z nich bylo vytvoření metodické spolupráce mezi institucemi, které jsou účastníky SVI. (2) Druhým pilířem bylo vytvoření jednotného informačního prostředí a (3) třetím pilířem byla konkrétní praktická opatření, která tvořila samotný proces nápravy delikventa. (Ibid.: 3-4)

Projekt SVI měl několik fází, přičemž zřízení Týmů pro mládež byl součástí realizační fáze projektu. Kromě zřízení Týmů pro mládež bylo součástí stejné fáze projektu i stanovení pravidel práce Týmu pro mládež, zahájení jeho činnosti a následné vyhodnocování činnosti Týmu pro mládež a SVI. Zřízení Týmu pro mládež v rámci projektu SVI probíhalo dle *Závazné metodiky systému včasné intervence a týmů pro mládež následovně*: „Subjekty zapojené do SVI zřídí Tým pro mládež pro řešení problematiky

rizikových a ohrožených dětí v lokalitě a koordinované řešení kriminality dětí. Členy týmu jmenují vedoucí pracovníci příslušných subjektů, a to na návrh pracovní skupiny zřízené k realizaci SVI. Tajemníkem Týmu pro mládež může být pracovník střediska Probační a mediační služby nebo osoba zvolená v rámci týmu.“ (Ibid.: 11)

Kromě SVI začaly Týmy pro mládež vznikat od roku 2012 pod Probační a mediační službou (dále PMS) v rámci projektu *Na správnou cestu!* (2012 – 2015) a *Na správnou cestu! II* (2016 – 2020). Podrobněji v podkapitole 1.3 Týmy pro mládež v rámci Probační a mediační služby.

Cílová skupina Týmů pro mládež

Cílovou skupinou projektu SVI a potažmo týmů pro mládež, které byly v rámci tohoto projektu realizovány byly (1) děti, které se dopustily protiprávního jednání bez ohledu na pozdější kvalifikaci skutku (přestupek, provinění, čin jinak trestný apod.) a jejich rodiny. (2) Dále děti s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, na útěku ze zařízení (pohřešované) a jejich rodiny. (3) Děti, u kterých dochází ke kumulaci závažných výchovných problémů (záškoláctví, šikana, projevy extremismu, drogy, alkohol, tuláctví, prostituce apod.) a jejich rodiny. (4) Poškození (oběti) protiprávním jednáním nebo svědci protiprávního jednání a jejich rodiny (poškození i oběti do dovršení 18 let věku). (Ibid.: 6)

Složení týmu pro mládež

Dle Štěchové a Večerky (2014) je tým pro mládež obvykle složen „ze zástupců OSPOD, Probační a mediační služby ČR, Policie ČR, obecní (městské) policie, soudu, státního zastupitelství, škol, pedagogicko-psychologických poraden, střediska výchovné péče, školského metodika prevence, zdravotnictví, neziskových organizací a dle potřeby i některých dalších institucí.“ (Štěchová, Večerka, 2014: 61-62) Cílem týmů pro mládež je podle výše uvedených autorů „především monitorovat a operativně řešit vzniklé problémy v regionu, vytvářet strategie ochrany ohrožených mladých lidí v regionu a optimalizovat nabídku sociálních služeb.“ (Ibid.: 62)

Dle *Závazné metodiky systému včasné intervence a týmů pro mládež* (2007) složení týmu pro mládež vychází ze struktury zapojených subjektů (tzv. „hlavní pětky“ – *zástupce střediska Probační a mediační služby* – specializace na problematiku dětí a mládeže, *okresního soudu* - soudce pro mládež, *okresního státního zastupitelství* - státní zástupce se specializací dětí a mládež, *okresního ředitelství Policie ČR* - specialista na mládež SKPV, příslušného obvodního oddělení Policie ČR – specializace dětí a mládež, *městského úřadu* – odboru sociálních věcí - problematika sociálně-právní ochrany dětí a obecní policie – pracovník specializovaný na problematiku rizikových a ohrožených dětí). Dle výše zmíněné metodiky jsou dále členy týmu kromě výše uvedených institucí také metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně, metodik ve středisku výchovné péče, zástupce školních

metodiků prevence v případě více škol. Členy mohou být zástupci zdravotnických zařízení v dané lokalitě, stejně jako zástupci nevládních organizací. Dle metodiky je toto složení týmu pro mládež minimální, tzn. že dle místních podmínek a potřeb může být tým rozšířen o další členy – např. zástupce škol, školských zařízení, zdravotnických zařízení, úřadu práce apod. (Závazná metodika systému včasné intervence a týmů pro mládež, 2007: 11-12)

Hlavní činnosti týmu pro mládež

Dle *Závazné metodiky systému včasné intervence a týmů pro mládež* je hlavním obsahem práce týmů pro mládež následující (2007: 12):

- Projednává kasuistické řešení, resp. postupy u zvoleného okruhu případů delikventního chování dětí podle potřeb a možností jednotlivých členů týmu (jak budeme společně postupovat),
- vyhledává „vhodné“ případy a stanovuje optimální postupy k jejich řešení (případové studie, kazuistiky),
- průběžně vyhodnocuje případové práce a programů s rizikovými a ohroženými dětmi; rovněž vyhodnocuje programy a činnosti věnované obětem trestné činnosti a prevenci.,
- sleduje a vyhodnocuje aktuální a dlouhodobé vývojové trendy v oblasti závadového a delikventního jednání dětí,
- navrhuje opatření k odstranění zjištěných problémů, k minimalizaci rizik, která potencují delikventní jednání dětí, kontroluje a vyhodnocuje jejich plnění
- navrhuje Strategii práce (plán na řešení a snižování delikvence dětí ve své lokalitě) s rizikovými a ohroženými dětmi a jejich rodinami v dané lokalitě. Strategie bude obsahovat analýzu situace, priority, návrhy projektů či opatření směřujících k odstranění konkrétních rizikových a sociálně patologických jevů nebo doplnění chybějících služeb včetně požadavků na finanční zabezpečení.

2.3. Týmy pro mládež v rámci Probační a mediační služby

Pod Probační a mediační službou vznikly Týmy pro mládež v rámci projektů Na správnou cestu! a Na správnou cestu! II. Projekt Na správnou cestu! II byl realizován v období od 1. 5. 2016 do 31. 8. 2020 a navazoval na projekt Na správnou cestu!, který byl Probační a mediační službou realizován v letech 2012 až 2015. V projektu Na správnou cestu! byly Týmy pro mládež pilotně zavedeny ve čtyřech lokalitách – Brno-venkov, Náchod, Opava a Plzeň-město. Cílem projektu Na správnou cestu! II bylo navázat na osvědčené činnosti ve výše uvedených pilotních lokalitách a rozšířit Týmy pro mládež do dalších šesti míst České republiky. Celkem tak Týmy pro mládež v rámci projektu Na správnou cestu! II působily celkem ve 12 soudních okresech (2 byly po zvážení okolností

nahrazeny 2 novými týmy). Jedná se o lokality: Brno-venkov, Olomouc, Náchod, Česká Lípa, Opava, Jeseník, Šumperk (místo Benešova), Plzeň-město, Pardubice (místo Prahy 9), Žďár nad Sázavou.

Postup utváření týmů se řídil podle zpracovaného *Metodického a procesního manuálu Týmu pro mládež*, který vznikl v rámci projektu Na správnou cestu!. Vznik a realizace činností Týmu pro mládež vychází z jejich původního nastavení v rámci SVI, přičemž „základním principem všech zmíněných Týmů pro mládež je systémová multidisciplinární spolupráce v rámci justice nad mládeží.“ (Metodický a procesní manuál, 2015: 2) V regionu vytváří Tým podmínky pro nastavení interdisciplinární spolupráce subjektů pracujících s dětmi a mládeží, kteří jsou ohroženi a/nebo se dopouštějí protiprávního jednání. V rámci činnosti Týmů dochází ke společné tvorbě strategií, přijetí vytyčených cílů a jejich následnému uplatnění do praxe s důrazem na konkrétní potřeby a specifika konkrétního regionu. Tým pro mládež je platformou pro pravidelné setkávání, komunikaci a spolupráci odborníků státních i nestátních organizací. (Ibid.: 3)

V rámci každého Týmu působí koordinátor, jehož činnost je zaměřena jednak na organizaci a zajištění setkávání členů Týmu a jednak na podporu činnosti Týmu prostřednictvím jeho směřování k naplnění cílů, přípravy podkladů pro jednání Týmu, zajištění potřebných informací a další. Základní členy Týmů pro mládež jsou zástupci Okresních soudů, Okresních státních zastupitelství, OSPOD, Policie ČR a Probační a mediační služby. Dalšími aktéry, kteří se Týmů obvykle účastní, jsou zástupci Městské policie, Pedagogicko-psychologických poraden, Středisek výchovné péče, Diagnostické ústavy, dětské domovy a výchovné ústavy a MPSV (tzv. lokální síť). V některých soudních okresech je tým rozšířen o další členy z řad místní samosprávy (protidrogový koordinátor, místostarosta, manažer prevence kriminality). Jen zřídka jsou členy týmu zástupci neziskového sektoru, poskytovatelé sociálních služeb a preventivních programů, realizátoři probačních či resocializačních programů. Zástupci neziskového sektoru vystupují v rámci týmu obvykle jako přizvaní hosté a jednání týmu obohacují o své zkušenosti, seznamují členy týmů se svou činností. V přehledu členů týmu nemůžeme opomenout základní či střední školy, které také mají v některých týmech své zástupce. Mnohem častěji se však stávají těmi, na které aktivity týmů cílí. (SocioFactor, 2018: 7) Všichni členové Týmu, respektive organizace, které v Týmu zastupují, podepisují tzv. Souhlasné prohlášení. Tímto prohlášením je deklarován zájem subjektu o participaci na koordinovaném a multidisciplinárním postupu při řešení problematiky péče o rizikové a ohrožené děti v lokalitě v rámci činnosti Týmu pro mládež.

Činnost Týmů probíhá v následujících, obvykle v roční frekvenci opakujících se krocích (Metodický a procesní manuál, 2015: 11-15):

- Identifikace společných témat, z nichž jsou dále vybrány priority Týmu.
- Sestavení plánu činnosti, který by měl být co možná nejvíce konkrétní.

- Realizace kroků k naplnění plánu – přijetí a realizace konkrétních opatření.
- Vyhodnocení naplnění plánu.

Tým pro mládež se schází zpravidla čtyřikrát ročně. V rámci Týmů mohou působit tzv. minitýmy, které se orientují na řešení dílčí oblasti (např. záškoláctví) nebo vznikají z potřeby zaměření na určité užší území celky (typicky správní obvod obce s rozšířenou působností). Co se týká činnosti Týmů pro mládež a jejich setkání, jednání Týmů mají ve všech výše uvedených lokalitách podobnou strukturu. Jednání začíná úvodními aktualitami, kdy jednotliví členové včetně koordinátora seznámí ostatní s novinkami ze svého působení. Obvykle následují výstupy či příspěvky k předešlému dohodnutému tématu/dohodnutým tématům. Koordinátoři volí mezi možnostmi uskutečnit tým na jedno téma, které je komplexně rozebráno, nebo se hlouběji věnují jednomu tématu a k němu přidruží témata další. Pokud se podíváme na činnost týmů, lze říct, že každý z týmů je docela jiný. Významnou roli v různosti hrají jak osobnosti koordinátorů, tak zejména osobnosti jednotlivých členů. (SocioFactor, 2018: 8-9)

Témata, která týmy řeší, se profilují na základě potřeb zjištěných mezi jednotlivými aktéry. Tým pro mládež na počátku každého roku společně vytváří plán činnosti – volí nejpalčivější problémy, které je potřeba řešit. Pro specifikaci témat by měly sloužit také *Analýzy kriminality dětí a mládeže*, které koordinátoři v jednotlivých lokalitách zpracovali na základě dat získaných od různých aktérů. Z analýz však většina řešených témat nevychází, neboť analýzy postihují pouze kriminalitu zjištěnou, nikoliv tu skrytou, latentní. Mezi nejčastěji řešenými tématy se objevuje řešení kriminality spojené s internetem (kyberprostor, kyberkriminalita, kybershikana). Dále záškoláctví, právní povědomí dětí v souvislosti s trestnou činností, užívání omamných či psychotropních látek (drogová problematika) a psychiatrické diagnózy u dětí. Mnoho témat se vzájemně překrývá, zasahují do sebe, navzájem na sebe navazují, snoubí se v jednom realizovaném opatření. (SocioFactor, 2018: 12-13) Témata otevíraná a řešená v rámci Týmů jsou velmi široká a každý z Týmů k nim přistupuje různě; nachází vlastní podtémata, kterým se následně věnuje; volí jiné způsoby řešení témat a jiné cíle, kterých chce dosáhnout. Výstupy Týmů či realizovaná opatření mají podobu organizace kulatých stolů/setkání, výstav, odborných článků/informací, postupů/metodik, vzdělávacích/odborných seminářů, programů či projektů, podpory či zavedení služeb/aktivit, besed a konferencí, databází/přehledů dostupných služeb a další. (SocioFactor, 2020: 25)

2.4. Činnost týmů pro mládež, které nejsou zapojeni do projektu „Na správnou cestu! II.“

V rámci zmapování činnosti Týmů pro mládež napříč celou Českou republikou bylo provedeno několik fází výzkumu. V první fázi výzkumu byly pomocí Desk research vyhledávány existující Týmy pro mládež v České republice. Pozornost byla zaměřena zejména na Týmy, které nejsou součástí

projektu *Na správnou cestu! II.* Takových Týmů bylo nalezeno přibližně dvě desítky. Po bližším prozkoumání bylo zjištěno, že většina těchto Týmů již není aktivních a jejich činnost skončila s koncem projektu SVI. V následující kapitole jsou uvedeny vybrané Týmy pro mládež, které jsou na svých webových stránkách stále aktivní a aktivně se scházejí i v současné době.

V rámci další fáze mapování činnosti Týmů pro mládež byli osloveni jednotliví koordinátoři Týmů pro mládež či vedoucí odboru, pod který Tým pro mládež v konkrétním městě spadá. Celkem se podařilo uskutečnit 5 rozhovorů (Tým pro mládež České Budějovice, Třebíč, Most, Cheb a Ostrava). Dále byl osloven Tým pro mládež Nový Jičín, s jeho koordinátorkou se bohužel i přes opakované pokusy spojit nepodařilo.

Tým pro mládež České Budějovice

Tým pro mládež byl v Českých Budějovicích ustanoven Řídícím výborem SVI v říjnu 2011. Členy Týmu pro Mládež jsou zástupci Odboru sociálních věcí MM ČB, Probační a mediační služby, střediska České Budějovice, Územního odboru Policie ČR, Městské policie ČB, Okresního soudu ČB a Okresního státního zastupitelství ČB. Dalšími členy jsou zástupci neziskového sektoru, Pedagogicko-psychologické poradny, DDÚ Homole, Střediska výchovné péče a Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Krajského úřadu JČK. Rozhovor proběhl se současnou koordinátorkou Týmu.

Cílovou skupinou Týmů pro mládež ČB jsou hlavně nezletilí do 15 let a mladiství od 15 do 18 let, kteří jsou klienti kurátorů OSPODU města ČB.

Co se týče složení Týmu pro mládež, Tým má stálé a nestálé členy. Stálí členové jsou: zástupci Odboru sociálních věcí MM ČB, střediska Probační a mediační služby České Budějovice, Územního odboru Policie ČR, Městské policie ČB, Okresního soudu ČB a Okresní státní zastupitelství ČB. Nestálí členové jsou: zástupci neziskového sektoru (je to podle tématu, které se řeší, je to pokaždé jiná nezisková organizace), Pedagogicko-psychologické poradny, DDÚ Homole, Střediska výchovné péče a Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Krajského úřadu JČK.

Četnost setkávání je podle koordinátorky 1-2 za půl roku. Organizace setkávání probíhá tak, že se cíleně vybere téma na základě práce s klienty a podle toho se sezevou členové Týmu. V letošním roce (2020) podle koordinátorky z důvodu Covid pandemie neproběhlo žádné setkání. Setkání probíhají na Odboru sociálních věcí MM ČB. Cílem setkání je podle koordinátorky domluvit se na tom, jak řešit problematiku probíraného tématu. Koordinátorka tato setkání hodnotí velmi pozitivně a chválí si spolupráci, v rámci které si členové Týmu pro mládež vysvětlí, co je třeba, co potřebuje OSPOD, co potřebuje soud, co potřebuje policie. Taková setkání podle ní usnadňují spolupráci.

Z každého jednání Týmu pro mládež je pořízen zápis, který je ale veřejně nedostupný. Setkání jsou podle koordinátorky pojaté jako kulaté stoly.

Co se týče financování, Tým pro mládež v ČB v současné době nespadá do žádného projektu a vše je na dobrovolné bázi. Prostory k setkávání poskytuje Odbor sociálních věcí MM ČB.

Podle koordinátorky je vizí do budoucna hlavně činnost Týmů udržet, aby zcela nezanikly. Tým pro mládež ČB nespolupracuje s žádnými jinými Týmy pro mládež v rámci ČR ani v rámci zahraničí.

Tým pro mládež Třebíč

Tým pro mládež v Třebíči, jako koordinační článek SVI, který zajišťuje metodickou spolupráci mezi institucemi, zahájil svoji činnost v prosinci roku 2008. Jeho členové jsou zástupci hlavní „pětky“, tj. pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí (zejm. kurátoři pro mládež) městských úřadů Třebíč, Moravské Budějovice a Náměšť nad Oslavou, vedoucí střediska Probační a mediační služby v Třebíči, zástupce Okresního soudu v Třebíči, specialista pro mládež kriminální služby Policie ČR Třebíč, zástupce Městské policie Třebíč a koordinátor SVI, který je tajemníkem týmu. K jednání Týmu pro mládež bývají přizváni dle projednávané problematiky další odborníci ze spolupracujících subjektů. Rozhovor jsme realizovali s tajemníkem Týmu pro mládež, který je zároveň koordinátorem SVI.

Pravidla pro jednání týmu jsou od počátku zakotvena v Jednacím řádu Týmu pro mládež a základní obsah činnosti je vymezen v Prohlášení o spolupráci a vychází z metodiky MV ČR. Setkání týmu se nejprve konala cca jednou za 2 měsíce, od roku 2011 se tým schází téměř každý měsíc. Koordinátor uvedl, že v současné době probíhají setkání pravidelně a to jednou za měsíc.

Obecně lze obsah činnosti týmu rozdělit do následujících okruhů: (1) identifikace hlavních problémových oblastí v péči o ohrožené děti v okrese, (2) sjednocování metodických postupů a interdisciplinární předávání zkušeností, (3) projednávání kauzistik (expertní názory, doporučení apod.), (4) podpora zavádění IS SVI do provozu, připomínky k aplikaci SVI, (5) mapování služeb v oblasti péče o ohrožené děti, (6) tvorba a realizace projektů vztahujících se k SVI a (7) odborná, cílená diskuze mezi spolupracujícími subjekty.

Tým každoročně stanoví nejaktuálnější problémové oblasti péče o ohrožené děti, jimž věnuje svoji pozornost. V jednotlivých letech se jednalo např. o problematiku záškoláctví, sjednocování postupů v protidrogové oblasti (v okrese neexistovala protidrogová koncepce), oblast sociálně-právní ochrany dětí ve školských předpisech a spolupráci se školami, optimalizaci postupů jednotlivých subjektů v trestních věcech mladistvých, problematiku zaměstnanosti mladistvých a spolupráci s úřadem práce apod.

Tým pro mládež od roku 2010 pořádá odborné semináře a pracovní setkání pro spolupracující subjekty s aktuální tematikou, jejichž cílem je kromě zvýšení informovanosti o problematice zejména podpora vzájemné spolupráce, vytváření prostoru pro předávání zkušeností a příkladů dobré praxe.

Projekty a akce realizované Týmem pro mládež Třebíč (OSPOD Třebíč: online):

- Rok 2010: Projekt s názvem „S SVI k odborné veřejnosti“ byl realizován prostřednictvím workshopů pro dětské lékaře, ředitele ZŠ a SŠ a dvoudenního semináře pro výchovné poradce a metodiky prevence v okrese Třebíč. Pracovníci OSPOD a členové Týmu pro mládež zpracovali pro účastníky informativní a odborné materiály – brožuru o SVI Třebíč, přehledy právních předpisů důležitých při spolupráci zdravotnických i školských zařízení v rámci sociálně-právní ochrany dětí. V modelových příkladech a kazuistikách byla zahrnuta problematika protiprávního jednání nezletilých a mladistvých, výchovných problémů dětí a syndromu CAN.
- Rok 2011: Seminář s názvem „Prevence zneužívání návykových látek (nejen) ve školách“. Součástí akce byla panelová diskuse k problematice drog v okrese
- Rok 2012: Projekt obsahoval tři odborné semináře: (1) Seminář pro hlavní subjekty SVI – Policii ČR, Okresní soud, Probační a mediační službu, OSPOD a Městskou policii. (2) Seminář pro nestátní neziskové organizace a (3) Seminář pro výchovné poradce a metodiky prevence ZŠ a SŠ. V rámci projektu byla zpracována informační brožura o sociálně-právní ochraně dětí obsahující náplň činnosti OSPOD, kontakt na pracovníky a také SVI.
- Rok 2013: Projekt obsahoval (1) seminář pro výchovné poradce ZŠ a SŠ okresu Třebíč, jehož hlavním tématem byla spolupráce při řešení záškoláctví – aktuální problémy – metodický pokyn MŠMT. (2) Tématem druhého semináře s názvem „Bez předsudků“ byla Tradiční romská rodina a aktuální situace při výchově a vzdělávání dětí.
- Rok 2014: (1) Kulatý stůl na téma Standardizace OSPOD a spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi a (2) Kulatý stůl na téma Standardizace OSPOD a podpora spolupráce se školami a rodinami. Cílovou skupinou obou kulatých stolů byli ředitelé základních a středních škol, včetně dětských domovů okresu Třebíč.
- Rok 2015: (1) Kulatý stůl na téma Standardizace OSPOD a spolupráce s poskytovateli zdravotnických služeb. Cílovou skupinou tohoto setkání byli lékaři pro děti a dorost okresu Třebíč, lékaři dětského oddělení Nemocnice Třebíč. (2) Setkání s pracovníky SVP Velké Meziříčí a návštěva zařízení v červnu 2015. (3) Setkání s Bc. Hortovou – vedoucí oddělení hmotné nouze ÚP.
- Rok 2016: (1) Řešilo se téma problematiky narůstání zneužívání alkoholických nápojů dětmi. Z tohoto důvodu byli přizváni na jednání zástupci PČR a Ing. Pokorný, člen pracovní skupiny k prevenci alkoholismu při KÚ kraje Vysočina. Tým se značnou měrou podílel na realizaci

informačního letáku pro rodiče s názvem *Moje dítě asi užívá marihuanu*. (2) Dalším tématem, kterému byla věnována značná pozornost, bylo zaměření na prevenci předčasných odchodů žáků ze středního vzdělávání a na děti, které se po ukončení základní školy nepřipravují na budoucí povolání, ke kterému byla přizvána pracovnice ÚP Ing. Ilona Vybíralová. (3) Kulatý stůl pro II. stupeň základního školství, zejména pro výchovné poradce a preventisty s cílem sjednocení postupů při řešení neakceptovatelného chování dětí. (4) V neposlední řadě byly ve spolupráci Týmu pro mládež vydány kartičky s hranicí odbourávání alkoholu – tyto kartičky by měly být rozdávány při předávání řidičského průkazu.

Koordinátor Týmu pro mládež Třebíč uvedl, že před nástupem do pozice koordinátora pracoval na Policejním prezidiu, takže se na přípravě projektu SVI a Týmů pro mládež podílel. Zároveň uvedl, že od roku 2014 pracuje na Odboru sociálních věcí a od té doby je součástí Týmu pro mládež Třebíč, kde se v roce 2015 stal koordinátorem.

Cílovou skupinou Týmu pro mládež jsou podle něho všechny děti do 18 let, výjimečně lze věkovou hranici posunout a zahrnou i osoby starší 18 let. V takovém případě ale musí být vše vyspecifikováno v rámci MPS.

Koordinátor uvedl, že dříve Tým spadl pod Ministerstvo vnitra, nyní je činnost založena na dobrovolné bázi a dobrovolné účasti členů Týmu.

Jednání Týmu se účastní: pracovníci orgánu sociálně-právní ochrany dětí (zejm. kurátoři pro mládež) městských úřadů Třebíč, Moravské Budějovice a Náměšť nad Oslavou, zástupci PMS, zástupce Okresního soudu v Třebíči (zúčastňují se na pozvání, pokud je potřeba jejich účast), specialista pro mládež kriminální služby Policie ČR Třebíč, zástupce Městské policie Třebíč a koordinátor SVI, který je tajemníkem týmu. Dále se účastní kurátoři OSPOD, zástupce školství, zástupce úřadu práce, zástupce dvou největších organizací v rámci ORP – Charita a Střed. Jak je uvedeno výše, koordinátor Týmu funguje i jako tajemník. Jeho náplní práce je svolávat jednotlivá setkání Týmu, připravovat a realizovat tato jednání a následně je vyhodnocovat.

Tým se dle koordinátora setkává pravidelně jednou za měsíc. Program setkání je stanoven řešením aktuálních problémů, na setkání se řeší konkrétní kazuistiky. Dle slov koordinátora je kazuistik v rámci jednoho měsíce k řešení hned několik, takže tým by se mohl scházet i častěji, nicméně setkání je nutné regulovat a jednou za měsíc to vyhovuje všem.

Koordinátor uvedl, že výstupy Týmu pro mládež má – každý rok je vydávána Zpráva o činnosti, dále koordinátor vykazuje získané informace od jednotlivých subjektů. Pravidelně jsou pořádány kulaté stoly, které se organizují v reakci na současnou situaci na okrese. Témata kulatých stolů v minulosti byla například: drogy, alkohol, pohlavní zneužívání, ohrožování mravní výchovy apod. V roce 2019

bylo uspořádáno pět kulatých stolů. Kromě kulatých stolů se dále pořádají semináře. Koordinátor uvedl, že i když informace na jejich webových stránkách končí rokem 2016, Tým je v současné době aktivní stejně, někdy i více než v předchozích letech.

Činnost a aktivity Týmu nejsou v současné době ničím a nikým financovány. Podle koordinátora se jedná o skupinu nadšenců a dobrovolníků, kteří mají pocit, že svým přičiněním pomohou danému okresu řešit problémy, které se nikde jinde neřeší anebo se řeší jinak. Dobrovolníky jsou členové výše uvedených organizací. Všichni členové Týmu jsou vázáni mlčenlivostí. Koordinátor uvedl, že oslovené organizace vesměs spolupracují velmi dobře, některé organizace se pak chtěli Týmu účastnit i bez oslovení ze strany koordinátora. Členové týmu pracují operativně, nejedná se o skupinu s fixně stanoveným počtem lidí.

V rámci vize do budoucna a další činnosti Týmu koordinátor uvedl, že pokud nepřijde nějaký nový kvalitnější nástroj, jak pomoci dětem, budou Tým pokračovat v tom, co dělá a jak to dělá dále. Koordinátor rovněž uvedl, že by si přál, aby se chodu Týmů někdo centrálně ujal a bylo to řízeno „shora“. Činnost Týmů po ČR není nijak koordinována. Koordinátor ocenil postoj města Třebíč a uvedl, že činnosti Týmu je nakloněno.

Podle koordinátora není čas ani prostor na spolupráci se zahraničím, nicméně Tým pro mládež Třebíč úzce spolupracuje s Týmem pro mládež Svitavy.

Tým pro mládež Most

V rámci činnosti síťárky a síťáře pro ORP Litvínov byla v roce 2017 obnovena činnost Mezioborového týmu pro mládež, který se schází dvakrát ročně a jeho činnost je zaměřena na děti a mládež ohrožené rizikovým chováním. Obnova Týmu pro mládež navazuje na tradici setkávání Týmu pro mládež v rámci Systému včasné intervence, které probíhalo na Mostecku v předchozích letech.

Jedná se o otevřenou pracovní platformu zaměřenou na spolupráci jednotlivých aktérů. Mezi pravidelné účastníky patří Okresní soud v Mostě, okresní státní zastupitelství, OSPOD Most, OSPOD Litvínov, Probační a mediační služba, Policie ČR. Cílem jednání je zkoordinovat, zrychlit a zefektivnit vzájemnou spolupráci při práci s dětmi a mládeží, jejichž chování je v rozporu se zákonem, dále podpořit spolupráci služeb v lokalitě, které odborně reagují na protiprávní chování dětí a mládeže a zároveň pomáhají obětem trestných činů.

Mezi aktuální výstupy týmu patří: (1) Vyjasnění rolí a postupů aktérů – OSPOD, policie, soud, státní zastupitelství. (2) Jednotná interpretace legislativních změn, konkrétně §31 školského zákona. (3) Informování o trendech protiprávního jednání dětí a mládeže v lokalitách. (4)

Sdílení zkušeností v oblastech podpůrných programů pro děti a mládež, které jsou ohroženy protiprávním jednáním.

Původně činnost Týmu pro mládež probíhala v rámci projektu SVI, s jehož ukončením Tým pro mládež přestal fungovat. Jeho činnost byla obnovena v roce 2017 díky projektu Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí. V rámci projektu byly stanoveny klíčové aktivity a jednou z nich byla podpora síťování a služeb síťování na lokální úrovni. Tak se síťárka ORP Most spojila se síťářem ORP Litvínov a společně iniciovali znovuoobnovení Týmu pro mládež. Projekt skončil v roce 2019 a podle komunikačního partnera činnost Týmu od té doby trochu upadá. Kromě Týmů pro mládež v Mostě pracují také další platformy pro setkávání, například jsou pořádány případové konference či komise pro sociálněprávní ochranu dětí. Proto zde není taková potřeba mít aktivní Tým pro mládež.

Co se týče četnosti setkání, Tým se scházel jedenkrát za půl roku. V roce 2020 ještě žádné setkání neproběhlo. V setkávání Týmu chtějí pokračovat a problémů k řešení mají stále dostatek. Financování Týmu není nikterak zajištěno.

Složení členů Týmu podle vedoucí oddělení odpovídá složení popsanému na internetových stránkách, tedy Okresní soud v Mostě, okresní státní zastupitelství, OSPOD Most, OSPOD Litvínov, Probační a mediační služba a Policie ČR.

Spolupráce probíhá zejména s Litvínovem, jinak Tým pro mládež nespolupracuje s nikým v ČR ani v zahraničí. Vedoucí oddělení uvedla, že spolupráci s dalšími Týmy se nebrání, nicméně spolupráce probíhá jen s Litvínovem.

Tým pro mládež Cheb

V roce 2004 vznikl za podpory Ministerstva vnitra ČR policejní Tým Eger. Jeho původním záměrem bylo odhalení a poté předcházení komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na česko-německé hranici. V roce 2009 se tento tým přetransformoval na multidisciplinární Tým pro mládež a jeho činnost je vedena MěÚ Cheb, oddělením sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Členy týmu jsou pracovníci Městského úřadu Cheb, především OSPOD, Policie ČR, Městské policie Cheb, Probační mediační služby Cheb, Okresního státního zastupitelství Cheb, Okresního soudu Cheb, Pedagogicko-psychologické poradny Cheb, škol, Diecézní Charity Plzeň, KOTEC o.p.s., Útočiště o.p.s. a jiné neziskové organizace. Tým si kladl za cíl zlepšit informovanost občanů z vyloučených lokalit o rizicích spojených s trestnou činností, systémově podporovat terénní práci ve vyloučených komunitách, budovat spolupráci mezi zainteresovanými subjekty a vylepšovat přenos informací, vést přednáškovou činnost zaměřenou na mládež a prevenci kriminality. V období let 2008–2010 probíhala jednání týmu pro mládež formou Case managementu neboli, kdy se řeší konkrétní kazuistika přímo za

účasti dotčených dětí/mládeže s jejich rodinou a za účasti odborníků. V posledních letech řeší Tým pro mládež především problematiku výchovných problémů, návykových látek a jiných závislostí, delikventní a predelikventní chování dětí a mládeže a další související témata za účasti uvedených odborníků. (Koncepce spolupráce, 2015: 7)

Svolavatelkami Týmu pro mládež jsou kurátorka pro děti a mládež a protidrogová koordinátorka. Tým je svoláván čtvrtletně a jsou na něm řešeny např. otázky týkající se prevence, spolupráce aktérů, dále jsou na něm předávány informace o novinkách a jsou na něm sbírány podněty k dalším setkáváním. Kurátorka pro děti a mládež v rámci telefonického rozhovoru uvedla, že Tým pro mládež v Chebu se zaměřuje zejména na prevenci kriminálního chování u dětí a mládeže. Práce s konkrétními pachateli trestných činů u dětí a mládeže je pak pouze jednou z činností Týmu, hlavní důraz je ale kladen na prevenci.

Tým pro mládež Ostrava

Tým pro mládež v Ostravě vznikl v rámci projektu SVI a od té doby jeho činnost funguje nepřetržitě. Rozhovor jsme vedli se současným koordinátorem Týmu, který má tuto činnost na starosti již přibližně 7 let.

Cílovou skupinou Týmu je mládež do 18 let. Tým se zaměřuje na veškerou mládež, nikoliv pouze na mládež, která páchá delikventní činnost. Podle slov koordinátora byla cílovou skupinou Týmu v době projektu SVI zejména delikventní mládež. V dnešní době se ale Tým zaměřuje i na jednání o opatrovnických věcech čili i na normální děti a mládež.

Tým se schází třikrát ročně v následujícím složení: vedoucí pracovníci OSPOD nebo jejich zástupci (8 členů), zástupce PMS, zástupce Policie ČR, zástupce městské policie, státní zástupce Okresního soudu v Ostravě, soudce Okresního soudu v Ostravě, krajský metodik prevence z Krajského úřadu v Ostravě, zástupce pedagogicko-psychologické poradny, zástupce sociální služby z Magistrátu města Ostravy a jednání se účastnil i ostravský protidrogový koordinátor. Podle témat jsou na setkání zváni různí hosté, například neziskové organizace.

Role koordinátora podle jeho slov spočívá v tom, že svolává jednání, zajišťuje místo jednání a servis s tím spojený. Dále zajišťuje témata, která se na jednotlivých jednáních mají probírat, a vyhotovuje zápisy z jednání. Koordinátor rovněž uvedl, že mu všichni členové Týmu mohou posílat své podněty, na základě kterých sestavuje konkrétní podobu programu. Probíraná témata podle koordinátora většinou vyplynou přímo z praxe ať už ze strany policie, městské policie, městských odborů, státních zástupců či OSPODŮ. Občas podle koordinátora dochází k situaci, kdy se velký tým rozdělí do menších skupinek, ve kterých se následně řeší konkrétní problematiky.

Setkání týmu probíhá třikrát za rok, z toho jedno setkání je zpravidla výjezdní a trvá dva dny. Součástí výjezdního zasedání je i vzdělávání členů Týmu. Počet setkání ročně je podle koordinátora dostatečný a Tým kooperuje velmi dobře.

Tým pro mládež nemá k dispozici žádné výstupy, nepořádá kulaté stoly ani semináře. Koordinátor uvedl, že kulatých stolů a dalších týmů je v Ostravě několik, takže Tým pro mládež si řeší své konkrétní věci jako nastavení městského systému, elektronického systému, zadávání hlášenek, zadávání hlášenek z městské policie, předávání informací, GDPR, co se má psát policii do protokolu, co policie může nabídnout ostatním členům Týmu apod.

Činnost Týmu je financována městem Ostrava. Tým se v současné době podle koordinátora snaží o zachování praktičnosti, aby setkání byla přínosem všem zúčastněným stranám. Tým nemá partnerství s nikým ze zahraničí a ani v rámci ČR s nikým nespolupracuje.

Setkání jsou podle koordinátora přínosná zejména v tom, že členové Týmu se mezi sebou setkávají a poznávají činnost jeho dalších členů, což zlepšuje vzájemnou komunikaci a urychluje řešení konkrétní situace.

Tým pro mládež Nový Jičín

Tým pro mládež Nový Jičín byl zřízen v roce 2007 v rámci činnosti OSPOD MěÚ Nový Jičín. Členy Týmu pro mládež jsou zástupci orgánů sociálně-právní ochrany dětí, Policie ČR, justiční orgány (soudy, státní zastupitelství, Probační a mediační služba), městská policie, úřady práce, zdravotnická zařízení, školy a školská zařízení a dále nestátní neziskové organizace, což umožňuje efektivně pracovat s klientem, jeho rodinou a prostředím, kde žije. Tento Tým pružně reaguje na situace, které vyžadují neodkladné řešení a snaží se tak předcházet negativním jevům při působení na nezletilé děti. (Klein, J. a kol., 2016: 21)

3. Německá alternativa týmu pro mládež

Německou alternativou týmů pro mládež je *Haus des Jugendrechts*, tedy Dům práva mládeže (dále Dům). Jedná se o specifický institut, zajišťující intenzivní spolupráci policie, státního zastupitelství, soudu a sociální práce s cílem (Praxisbericht zum Haus des Jugendrechts, 2009: 4):

- zlepšit spolupráci všech zapojených aktérů prostřednictvím jejich situování do jedné budovy
- urychlit reakce systému na přestupky a zločiny spáchané mladými lidmi
- včasné reagovat na chování, které porušuje normu, hned od prvního selhání
- k reakci na trestný čin zároveň připojit nabídku pomoci – ku prospěchu mladého delikventa i společnosti
- v dlouhodobém horizontu snížit kriminalitu mládeže

3.1. Vznik německého modelu Haus des Jugendrechts

V polovině 90. let dosáhla kriminalita mládeže v Německu svého vrcholu, nárůst byl oproti předchozím letům dvojnásobný. Reakce státu na tento trend nebyly dostatečně koordinovány a probíhaly nesourodě. Období mezi spácháním trestného činu a následnou sankcí bylo často příliš dlouhé, mladí pachatelé čekali měsíce na reakci nebo první soudní proces, což ztrácelo na významu. Trest by měl dle odborníků následovat co nejdříve po spáchání trestného činu, aby měl preventivní účinek pro změnu životní dráhy mladistvého.

V roce 1997 představil Dr. Volker Haas, prezident tehdejšího policejního ředitelství ve Stuttgartu, veřejnosti svou vizi „Domu spravedlnosti“ (*Haus der Gerechtigkeit*). Byla ustanovená projektová skupina, která spolupracovala s policií na vytvoření modelu. Z kritického přezkoumání pracovních postupů u zúčastněných institucí, zejména policie, státního zastupitelství, úřadu pro sociální zabezpečení mládeže a soudu vzešel požadavek vzájemné spolupráce, která by byla založena na sestěhování klíčových aktérů právního systému ve vztahu k dospívajícím. Zahraniční inspirací modelu byl New York - tzv. komunitní soud uprostřed města (Midtown Community Courts). (Haus des Jugendrechts, 2009: 9)

Mezi lety 1999-2002 (1. 6. 1999 - 31. 5. 2002) docházelo k testování modelu projektu, který získal název *Haus des Jugendrechts* – Dům práva mládeže.² Šlo o prověření modelu a vyvození závěru o jeho

² Český překlad Dům práva mládeže nevystihuje konotace spojené s německým významem slova „Recht“, tedy právo. Jedná se jak o právo v podobě nároku – tedy lidská práva apod., tak i celý právní systém, vedený ideou spravedlnosti, sankce a nápravy. Oba významy v sobě navíc spojují oba pilíře filozofie Domu – přiměřená sankce a prevence, zamezující rozvoji patologického jednání.

fungování v rámci jedné ze stuttgartských čtvrtí – Bad Cannstatt (74 tis. obyvatel, z toho 14 tis. ve věku do 21 let). Tato etapa byla uzavřena evaluační zprávou Institutu pro sociálně pedagogický výzkum Mohuč (Mainz). V roce 2003 bylo vydáno společné tiskové prohlášení zemského Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti a hlavního města Stuttgartu o pokračování Domu „Haus des Jugendrechts“. V roce 2006 vznikla dohoda o spolupráci vedoucích orgánů zúčastněných institucí a ustanovení Domu jako trvalé instituce.

Pilotní Dům ve Stuttgartu si kladl za cíl optimalizovat účinnost v boji proti kriminalitě mládeže a to skrze několik provázaných inovací, které bylo možné realizovat v rámci stávajícího legislativního rámce. Hlavní změnou bylo sestěhování aktérů řešících delikvenci a kriminalitu mladých do jedné budovy (mimochodem občané čtvrti Bad Cannstatt založili občanský spolek proti Domu z obav před navýšením kriminality v místě vybrané budovy). Aby bylo možné optimálně nastavit spolupráci zúčastněných složek, museli být aktéři v bezprostředním vzájemném kontaktu pod jednou střechou a v zároveň v přímém spojení se soudem. Pro spolupráci bylo nezbytné sladit faktickou a místní zodpovědnost institucí a organizační strukturu policie se strukturou státního zastupitelství a úřadu péče o mládež.

V návaznosti na osobní provázání jednotlivých aktérů došlo ke změně principu práce zapojených institucí a to ve smyslu situování řešení případu dle místa bydliště mladého pachatele – *Wohnortprinzip* (což bylo již zakotveno v paragrafu 42 zákona o soudnictví, *Jugendgerichtsgesetz*), avšak větší změnu to představovalo pro policii, která do té doby pracovala na základě *Tatortprinzipu* – místa spáchání trestného činu. Hlavní výhodou této inovace je dlouhodobá a kumulativní znalost sociálního prostředí pachatele, která navíc zefektivňuje kontakt s rodinou, školou a dalšími zainteresovanými složkami. Přestože jednotlivé složky pracují pod jednou střechou, jsou od sebe odděleny fyzicky, prostorově a pracují na základě právních předpisů, které se na ně vztahují. (Haus des Jugendrechts, 2009: 10)

Úspěch pilotního projektu vedl nejprve k proměně praxe ve vztahu ke kriminalitě mládeže v samotné spolkové zemi Bádensko-Würtenbersko, kde byl od roku 2005 zakotven princip povinné spolupráce aktérů na bázi respektování bydliště mladistvého. Od téhož roku se zakládají Domy i na jiných místech v Německu. Zatím je postupně zavedlo pět spolkových zemí, vždy ve větších městech. S ohledem na silnou regionalizaci ve veřejné správě jsou jednotlivé Domy na sobě nezávislé a odlišují se lokálními specifiky.³

³ Přehled jednotlivých Domů k roku 2020: <https://haus-des-jugendrechts-stuttgart.justiz-bw.de/pb/Lde/Startseite/Links/Weitere+Haeuser+des+Jugendrechts>

3.2. Cílová skupina

Cílovou skupinu *Domů* tvoří osoby od 14 do 18let, s přesahem do 21 let v případě návaznosti na předchozí zachycení mladistvého. V rámci preventivních programů jde o plošné ovlivnění celé mladé generace v uvedeném věkovém rozpětí. Primárně se ale pracovníci Domu zaměřují na jedince, kteří se dostávají do konfliktu se zákonem. Zvláštní pozornost je věnována delikventům, kteří se dopouštějí protiprávního jednání opakovaně, a existuje předpoklad, že hrozí trest odnětí svobody. Ten ovšem u mladistvých nevykazuje žádoucí nápravné důsledky, spíše naopak, dochází k socializaci v subkultuře pachatelů – recidivistů.

3.3. Pozice ve stávající struktuře

Pro zázemí pilotního projektu bylo nutné vytvořit organizační strukturu, materiální, prostorové a personální zajištění. Projektovou skupinu tehdy tvořili zástupci policejního ředitelství Stuttgart II., státního zastupitelství Stuttgart, úřadu pro mládež a okresního soudu Stuttgart-Bad Cannstatt. Dočasně se zapojily také zemské ministerstvo sociálních věcí, úřad práce ve Stuttgartu a sdružení advokátů ve Stuttgartu. Projektové řízení převzal prezident policejního oddělení Stuttgart II. Pro plnění organizačních úkolů a podporu projektového manažera byla zřízena projektová kancelář. Vědeckou podporu zajišťoval Institut pro sociální pedagogický výzkum z Mohuče, který po ukončení projektu vydal rozsáhlou evaluační zprávu. Od roku 2006 je stuttgartský Dům práva mládeže pevně zakotven ve stávající organizační struktuře policie, přičemž pracovníci státního zastupitelství i Úřadu mládeže (*Jugendamt* - obdoba českého OSPODu) spadají věcně i legislativně pod svá nadřízená pracoviště.

3.4. Složení týmů

Všechny Domy jsou postaveny na myšlence mezioborové spolupráce v rámci jedné budovy, což umožňuje rychlejší a efektivnější řešení jednotlivých případů. Základní složení tvoří zástupci policie zabývající se kriminalitou mládeže, státní zastupitelství, úřad pro ochranu dětí a mládeže. V rámci prevence vznikají další různá propojení organizací, iniciativ a služeb.

Modelový stuttgartský dům byl od počátku obsazen následovně: největší podíl představovali pracovníci policie v podobě devíti policistů, expertů na kriminalitu mladých (tři pořádkoví a šest kriminální), a 1,5 pozice asistenční podpory. Důvodem takto vysokého počtu pracovníků je velká vytíženost skrze práci v terénu (výjezdy a vyšetřování, preventivní programy). Policie si také ponechala s ohledem na své zastoupení i zkušenosti z pilotní fáze koordinační roli celého Domu. Státní zastupitelství bylo zastoupeno jednou právníčkou a jednou asistentkou, což bylo později navýšeno na dva právní odborníky. Přímo v Domě byl jeden zástupce sociálně-právní ochrany dětí a jeho asistent. Ten sloužil hlavně jako prostředník mezi příslušnými Úřady mládeže a jednotlivými kurátory, kteří zůstali

na svých pozicích. S Domem intenzivně spolupracují tři soudci, specializující se na trestně-právní odpovědnost mladistvých. Zaměstnanci jsou v Domě ve Stuttgartu k zastižení do osmé hodiny večer. Od roku 2000 je 1x týdně možné využít bezplatné právní poradenství.

3.5. Způsob činnosti

Spolupráce jednotlivých aktérů a zvýšení její intenzity je základním stavebním kamenem celé inovace. Přispívá k ní jak osobní znalost zástupců jednotlivých institucí, tak i prostorová blízkost po sestěhování do jedné budovy. Vedle individuálních kontaktů je spolupráce posilována dvěma typy níže uvedených porad.

Včasné porady (Frühbesprechungen) mezi policií, státním zastupitelstvím a Úřadem mládeže probíhají přímo v rámci personálního obsazení Domu. Ty se zaměřují hlavně na aktuální události a výsledky jednání soudů. V Domě ve Stuttgartu probíhaly na začátku několikrát týdně, nyní 1x týdně.

Konference v Domě (Hauskonferenzen) se pořádají za účelem vzájemného informování a zlepšení spolupráce. Oproti poradám mají konference více systémový charakter. Cílem je reflektovat efektivitu stávajícího systému, vyhodnotit případné inovace a diskutovat nové hrozby a výzvy (např. v podobě nových typů kriminality, proměny struktury delikventů apod.). Účastní se ho všichni zaměstnanci všech čtyř institucí, tedy i okresního soudu. Dříve probíhaly jednou měsíčně, teď co dva měsíce, přičemž předseda se mění po třech konferencích a ve funkci se postupně střídají zástupci všech čtyř složek. Tato setkávání podporují identifikaci s novou strukturou a přispívají k transparentci příslušných pracovních postupů.

Prevence kriminality skrze cílenost represe

Činnost vzorového Domu ve Stuttgartu je postavena na dvou pilířích a to promyšlené represe a zároveň nabízené prevenci. Propojení jednotlivých aktérů umožňuje výrazné urychlení celého procesu. Policie v Domu práva mládeže informuje svého partnera ze zastupitelství o probíhajícím vyšetřování a v případě potřeby zajišťuje potřebná povolení k prohlídce apod. Zároveň je státní zástupce v kontaktu se soudcem a dokáže urychlit soudní zpracování případu mladistvého. To se ukázalo jako velmi důležité zvláště v případech, kdy členové jistého gangu testovali pružnost a reakci úřadů vůči jejich trestné činnosti. Pokud nebyla odezva dostatečně rychlá, docházelo ke kumulování případů nezákonného jednání. Extrémním případem výsledné podoby spolupráce je situace, kdy soudce stuttgartského soudu čte v novinách o včerejším případě, kdy mladistvý ohrožoval učitelku na střední škole a pokusil se jí zapálit vlasy. Na stole má zároveň čerstvou složku se stejným případem a domnívá se, že se jedná o nějaký rozšířený asociální jev ve městě. Když se ale na složku podívá pozorněji, zjistí, že se jedná o stejný případ. Policie okamžitě zareagovala na oznámení ze školy, viníka zadržela a převezla do Domu. Tam probíhal výslech ve spolupráci se státním zástupcem a sociálním pracovníkem, přizváni byli také rodiči.

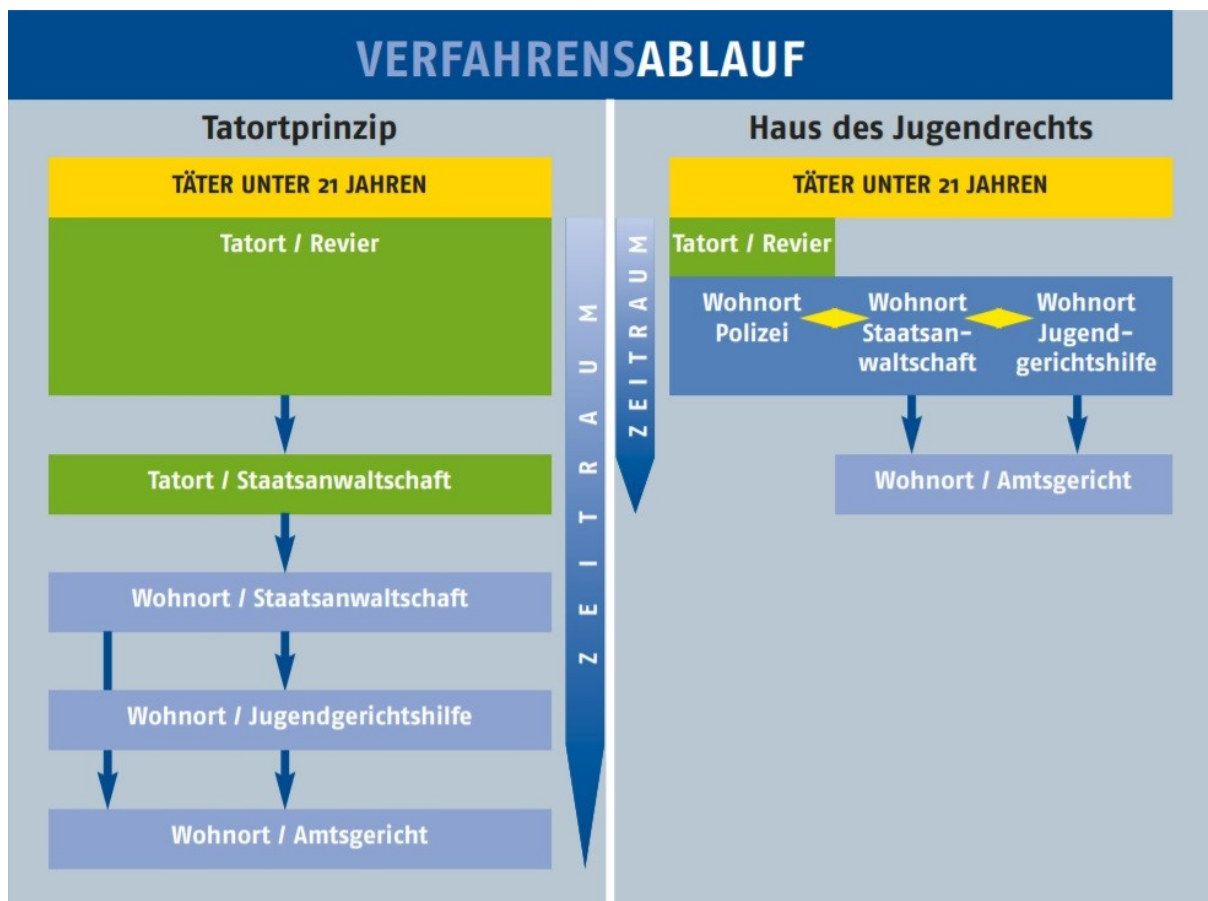
V průběhu odpoledne byla vyhotovena žaloba, která se druhý den ráno dostala na stůl soudce spolupracujícího s domem na řešení kriminality mladistvých.

Zásadní proměnu stávající praxe vyšetřování přestupků a trestných činů shrnuje následující grafika. Na levé straně figuruje dřívější postup práce při vyšetřování, který se řídil principem podle místa činu spáchání (*Tatortprinzip*). Na straně pravé je pak graficky zvýrazněna proměna působení v Domu práva mládeže na základě místa bydliště pachatele (*Wohnortprinzip*).

Dřívější postup práce: stíhání proti pachateli (bez ohledu zda pod 21 let nebo již dospělého) bylo zpracováno příslušnou místní policií a po té zasláno místnímu státnímu zastupitelství. U mladších 21 let bylo poté předáno státnímu zastupitelství dle místa bydliště mladého pachatele. To obdrželo informace o činu a pachateli se značnou časovou prodlevou a teprve pak mohlo reagovat. Následné šetření trvalo i několik měsíců do soudního rozhodnutí. Ve výsledku byl celý proces zpracováván postupně bez patřičné koordinace a s velkou časovou prodlevou.

Naproti tomu jednání v rámci činnosti pracovníků Domu funguje dle místa bydliště pachatele: stíhání pachatele pod 21 let v okrese Bad Cannstatt a Münster je ihned předáno příslušnou policií na policii Domu. Policie informuje ihned místně příslušného státního zástupce, který sídlí v Domě a dochází k šetření. Státní zástupce již informuje *Jugendamt*⁴ a obě složky již reagují na čin i pachatele, přestože stíhání ještě zpracovává policie. Ve výsledku tedy: pracují paralelně, koordinovaně a rychle.

⁴ Jugendgerichtshilfe – jedná se o zástupce Úřadu mládeže, tedy sociálního pracovníka, který je v rámci úřadu vyčleněn pro komunikaci se soudy a doprovázení mladistvých v rámci soudního řízení.

Dalším znakem fungování Domu je posuzování mladých lidí komplexně a volba přitom odpovídajících prostředků. Instituce tak funguje na principu „face to face“, neomezuje se pouze na písemné zprávy. Obviněný zná svého policistu, státního zástupce, soudce, sociálního pracovníka a naopak. Vyšetřování probíhá v místě bydliště pachatele (již zmíněný *Wohnortprinzip*). Trestní řízení v kompetenci Domu tak přináší do procesu celou předchozí znalost okolností spáchaného zločinu a osobnostního vývoje pachatele. Možnost pozitivního vlivu na mladého pachatele se zvyšuje, když cítí, že jde o něj, cítí se být brán vážně. Díky procesu v Domě dochází k výraznější akceptaci uložených sankcí. Je zde neustálá možnost pružných reakcí - někdy se vyžaduje absolvování tréninku proti násilí, skupinová práce, dokazování povinné školní docházky, kontakt s poradnou pro závislosti apod. Mladí lidé se neustále vyvíjí a opatření mohou fungovat teprve tehdy, pokud jsou navržena přesně a individuálně. Je třeba se vyhnout automatismu.

Prezentace výsledků Stuttgarského domu uvádí několik případových studií, které ukazují specifickou podobu fungování Domu. Společným bodem všech případů jsou výchovné problémy v rodině (často zatížené nějakým handicapem či traumatem – např. rozvod apod.) a ve škole. Školy bývají nejčastějším spouštěčem zahájení spolupráce s Domem. Velmi často se jedná ještě o děti, které nemají trestní odpovědnost, ale jejich činy (krádeže, fyzická napadení) již ale naplňují skutkovou podstatu trestného činu. Vedle toho jsou doprovodným jevem záškoláctví, agresivita vůči autoritám či experimentování

s drogami. Někteří mladí jedinci navíc zneužívají faktu, že do 15 let věku nemohou být trestně stíháni. Ve hře ovšem může být obdoba ústavní péče, tzv. *Jugendhilfeeinrichtung*. Jedná se o menší zařízení na půdorysu komunity, kde se pod dohledem pracovníků, psychologů a ergoterapeutů nabízí dospívajícím s problematickými sklony smysluplné aktivity pro překonání krizového období.

Jednotliví aktéři Domu mají svou roli, která ovšem díky propojenosti nenaplnuje stereotypní představy veřejnosti, ba ani mladistvých o policii či úřadu. Nejčastěji je v kontaktu s „terénem“ zástupce policie, který provádí vyšetřování a vyslýchá obžalovaného či svědky. Snaží se přihlédnout věku zajištěného pachatele, ale zároveň se velmi osvědčila okamžitá spolupráce se státním zástupcem v Domě. Mladí delikventi totiž na základě dosavadní znalosti systému s policií nespolupracovali, ale naopak vycházeli velmi vstřícně státnímu zástupci, protože chápali, že od jeho stanoviska se výrazně odvíjí případná výše trestu. V případě Domu ovšem probíhalo sezení společně, což zmenšovalo prostor k manévrování. Policie i státní zastupitel navíc demonstroval jasné propojení s místním soudem, což má také svůj účinek.

Trestní řízení i odstrašující funkce seznámení s případnými sankcemi v případě pokračování trestné činnosti je doplněna robustní spoluprací s příslušným sociálním pracovníkem Úřadu pro mládež. Ten je v kontaktu s rodinou mladistvého, se školou a dalšími případnými aktéry. Snaží se svým působením pochopit zdroj motivace k delikventnímu jednání. Případové studie obsahují příběhy konkrétních mladistvých, které obsahují i momenty neúspěchu z pozice sociálních pracovníků – jejich klienti nepřijdou na dohodnutou schůzku, nenastoupí veřejně prospěšné práce, porušují dohody o docházce do školy. Zajímavé ovšem je, že systém dokáže pracovat i s takto dlouhodobě problematickými mladými dospělými. Případové studie většinou obsahují zlomový moment, po kterém daný jedinec začne přehodnocovat svou dosavadní dráhu – většinou se jedná o nějaký výrazný trestný čin, nebo recidivu, po kterém by mladistvý měl nastoupit do vazby. Teprve v okamžiku konfrontace s hrozícím odnětím svobody vytváří prostor pro často neochotnou, nicméně funkční spolupráci. Pracovníci domu preferují řešení, které vedou k resilienci – a to s důrazem na funkční rodinné zázemí a znovunastoupení do adekvátní vzdělávací dráhy. I po tomto momentu nicméně zůstávají pracovníci Domu s dotyčným „klientem“ v kontaktu – např. jedním z využívaných alternativních trestů je povinnost mladistvého v podmínce telefonovat jednou týdně v určený čas „svému“ sociálnímu pracovníkovi. Je to výsledek intenzivní snahy najít alternativu k potrestáním uvězněním, což často vyžadují aktéři dotčení přečinem (pracovníci škol apod.) nebo aktéři v systému, kteří už nevidí další možnost nápravy.

Případové konference

Případové konference (*Fallkonferenzen*) se konají dle potřeby se zapojením mladistvých, jejich rodičů či ostatních organizací jako např. sociální, terénní služby, školy apod. Mladí pachatelé se při klasickém policejním výslechu často chovali drze. Výhodou případových konferencí je to, že

za přítomnosti státního zástupce a ostatních složek si uvědomují, že před nimi sedí někdo, kdo má přímý vliv na rozhodování o jejich trestu. Státní zástupce navíc získá osobní dojem z mladého pachatele „tváří v tvář“ a poznává i jeho rodinu. Tyto informace mají často vliv na celý další postup a soudní jednání – aktéři už se navzájem znají. Dokud případ není ukončen, je možné po případové konferenci doporučit mladému pachateli některou z ambulantních forem pomoci. Zákon o právu mládeže nabízí širokou škálu možností a jejich kombinací. Termín soudního jednání je tak často stanoven až po výstupech tréninku proti násilí (*Anti-Gewalt-Training*) nebo výsledku z narovnání mezi pachatelem a obětí (TOA viz dále). Obviněný je do celého procesu zapojen, ví, co se od něj očekává a jak to může ovlivnit.

Ve Stuttgartu je od roku 2002 zavedena nová forma případové konference s mladými vícenásobnými delikventy, tzn. těmi, kteří již spáchali více než 5 trestných činů. Ti jsou upřednostňováni, aby se zabránilo páchání další trestné činnosti. V průběhu trestního stíhání mohou mladí pachatelé nebo jejich rodiče využít bezplatného poradenství. Důležitou roli hraje rovněž obhájce mladého pachatele, který je u všech jednáních a má důvěru svého mandanta. Vysvětluje mu možnosti soudu, dává naději, přispívá k lepší akceptaci daného rozsudku.

Cílem je podporovat mladé lidi v jejich společenském rozvoji různými reakcemi a chránit je před dalším zločinem. Klíčové je ovšem nejen nahlížení na trestný čin a pachatele, ale také dopadu skutku na oběť. K tomu slouží prvek restorativní justice – tzv. Täter-Opfer-Ausgleich (TOA) – místo pro narovnání pachatele s obětí. Tento nástroj má v procesu trestního řízení zvláštní význam a zpravidla je zapojeno od začátku procesu. TOA umožňuje oběti lépe zpracovat následky činu, opustit svoji pasivní roli a pod ochranou mediátora poznat pachatele, důvody, které ho vedly ke spáchání trestného činu, a dosáhnout nějakého vyrovnání. Na straně druhé ale pachatel musí být se svým skutkem konfrontován. TOA vyžaduje od pachatele převzetí zodpovědnosti a zároveň ho podporuje při nápravě, třeba i po stránce materiální.⁵

Příkladem takového vyrovnání i kreativity pracovníků Stuttgartského Domu je případová studie tří mladíků, kteří se posilnění alkoholem účastnili v nočních hodinách konfliktů se svými vrstevníky. Po jejich zadržení uvažovala státní zástupkyně o vhodném řešení, které by zahrnulo oběti jejich fyzických útoků. Na základě skutkové podstaty sice mohli být odsouzeni, nicméně cílem bylo zabránit eskalaci jejich další kriminální dráhy. Při jednáních v Domu zároveň poznali „svého“ soudce i sociální pracovníci. Pachatelé dostali alternativní „trest“, či spíše úkol v podobě přípravy a realizace workshopu na své vlastní škole se zaměřením na vysvětlení příčin násilí u mladistvých z rodin s migračním původem. Sociální pracovnice pak mladíky v rámci programu TOA doprovázela a pomáhala jim workshop připravovat. K jejímu zděšení ovšem chlapci v den workshopu do školy nedorazili. Následovalo další kolo jednání a snaha o pochopení příčin. Dotyční měli strach, že budou se svým

⁵ Více informací (Stuttgart): <https://www.stuttgart.de/Taeter-Opfer-Ausgleich>

projektem terčem posměchu. Následně ale své absence litovali a přijali řešení v podobě písemné omluvy třídy, vložení určitého finančního obnosu do třídní pokladny a prezentace svých podkladů pro workshop. Dle případové studie byla tato nezvyklá cesta efektivnější než by mohla být vazba a odsouzení mladých do zařízení pro výkon trestu, což by mělo fatální dopad na jejich další život.

Způsob činnosti - prevence

Primární a sekundární prevence je druhým důležitým pilířem Domů. Tuto oblast má zpravidla v kompetenci policie (ročně asi 3 tis. hodin) a úřad pro mládež (*Jugendamt*). V Domech se k nim navíc přidává justice. Preventivní programy probíhají zpravidla na školách. Nejčastějšími tématy jsou násilí, majetek, mediální gramotnost, mediální zanedbávání co se týče mobilních telefonů a internetu. Již několik let probíhá na stuttgartských školách přednáška pro 4. a 5. třídy na téma: Braňte se mozky – sebevědomí prostřednictvím sebeurčení (*Wehr Dich mit Köpfchen – Selbstvertrauen durch Selbstbehauptung*). Po tomto tématu je velká poptávka. Jde o praktické hraní rolí.

Někdy probíhá preventivní program i v jediné třídě, většinou po nějakém incidentu (krádež, zranění). Všechny školy mají pevně stanovenou kontaktní osobu z řad policie. Na školách je možná konzultace s policisty – např. každé druhé úterý o velké přestávce je policista k dispozici – mladistvým, rodičům, učitelům, a to v určené místnosti s dostatečným soukromím. Nabídnuto je kromě prevence i poradenství, protože Dům se zaměřuje nejen na prevenci, ale také na krizovou intervenci a řešení konfliktů.

Některé preventivní programy připravují pracovníci Domu společně s dalšími partnery (např. volnočasově zaměřený dům mládeže nebo církve). Zapojením reálných zkušeností policistů, sociálních pracovníků a státních zástupců do těchto programů se zvyšuje jejich účinnost. Příkladem může být program *Kriminál je drsnej – Knast kommt krass*. Projekt běží od roku 2003 ve spolupráci s věznicí ve Stuttgartu. Jde o koncepci navrženou pro mladé lidi, kterým hrozí vězení. Dostanou možnost zažít si vnitřní svět vězení včetně rozhovorů s mladými uvězněnými pachatelé. Sociální práce zajišťuje podporu při zpracovávání těchto zkušeností a zvyšuje udržitelnost. Mladým lidem jsou názorně představeny důsledky další delikvence. K tomu bývá předložena životní perspektiva mimo zločinné jednání.

Podobným příkladem je projekt *Respekt!*, který vznikl v roce 2017 jako reakce na přibývající konflikty mladých pachatelů s policisty. Cílem projektu je pachatelům v několikadenním programu objasnit práci policie tak, aby byla pro pachatele srozumitelná. Projekt se skládá ze tří částí: rozhovor s úřadem mládeže, se státním zastupitelstvím a policií Domu a závěrečný rozhovor s mladistvým opět na úřadu mládeže. Stežejní oblastí je skupinová práce, kdy dochází k výměně rolí, které mají mladistvé vyvést z jejich komfortní zóny, a to nezvyklým způsobem. Pachatelé se tak ocitají v roli policistů a naopak – policisté a státní zástupci hrají skupinu pachatelů. Na konci si obě skupiny sdělují své dojmy z hraní rolí. Účast je dobrovolná a projekt se zaměřuje zejména na prvopachatele. Tento projekt byl evaluován a setkal se s pozitivními ohlasy zúčastněných, proto se rozšířil do dalších městských částí Stuttgartu.

3.6. Evaluace výstupů

Analýza provedená Domem ve Stuttgartu poukázala na dosažené výsledky, ke kterým přispěly nová struktura a postupy práce. Výrazně se například zkrátila reakční doba na kriminální jednání mladistvých:

- Došlo ke zkrácení doby od zásahu policie do rozhodnutí státního zastupitelství o 51 % (ze 105,1 na 51,6 kalendářních dnů) a k prvnímu rozhodnutí soudu o 54 % (z 229,9 na 105 kalendářních dnů).
- Doba zpracování uvnitř státního zastupitelství se v průměru zkrátila o 71 %, z 52,2 na 15,3 pracovních dní.

Dále se proměnil počet případů a to ve své struktuře – zvýšila se čísla případů u policie a státního zastupitelství, ovšem klesla u soudů. Malý počet případů před soudem vysvětluje skutečnost, že před okresním soudem nebyla zahájena předběžná vyšetřování na základě rozhodnutí státního zástupce. Naopak je ze změny praxe patrná zvýšená aktivita směrem k sociálně problematickému jednání už v jeho zárodku.

3.7. Financování

Dostupné materiály neuvádějí náklady na změnu pracovních postupů, s výjimkou stavebních úprav samotného Domu ve Stuttgartu. Financování pracovníků Domu odpovídá jejich kolegům na jiných pozicích. Financování preventivních projektů je vyčísleno na 10 tis. eur (ovšem není patrné, zda se jedná o jednorázovou investici, nebo o obnos za určité období) a jsou financovány nadací zřizovanou spolkovou zemí Badensko – Württembersko.

3.8. Spolupráce se zahraničím

O fungování Domu projevilo zájem množství aktérů z Německa i ze světa. Švýcarský deník (Züricher Zeitung) a japonské noviny o projektu podrobně informovaly. Zástupci nadace pro právní iniciativy a rumunská a turecká policie navštěvovali Dům. V popředí stálo poznání organizačních struktur a spolupůsobení úřadů. Důležité byly rovněž návštěvy ministerstva spravedlnosti, vnitra a sociálních věcí a politických stran.

4. Týmy pro mládež v Anglii a ve Walesu

V Anglii a ve Walesu se s týmy pro mládež setkáme pod pojmem „Youth Offending Teams“ (zkráceně YOTs).⁶ Je tím míněn tým zahrnující spolupráci několika organizací operujících v různých oblastech péče o děti a mladistvé. YOTs jsou koordinovány orgány místní správy a na jejich činnost dohlíží tzv. Rada pro soudnictví ve věcech mládeže (Youth Justice Board, zkráceně YJB)⁷ (Goldson, 2008: 388). V současné době je v Anglii a ve Walesu v činnosti 155 YOTs.⁸

4.1. Vznik a historie YOTs

YOTs spadají pod správu ministerstva spravedlnosti, pod které patří také Rada pro soudnictví ve věcech mládeže, která dozoruje nad jejich činností (Goldson, 2008: 388). YOTs byly ustanoveny na základě přijetí zákona o kriminalitě (Crime and Disorder Act, dále CDA) v roce 1998 a jejich činnost započala v průběhu roku 2000. CDA přenesl zodpovědnost na orgány místní správy, kterým uložil, společně s místními orgány zodpovědnými za vzdělávání a sociální služby, probační službou, policií a zdravotní službou, založit YOTs. Zároveň měly učinit nezbytné kroky ke zpřístupnění potřebných služeb v rámci péče o děti a mladistvé v konfliktu se zákonem, mladým osobám ve věku od 10 do 18 let⁹.

Sekce 37 v rámci CDA ustanovuje prevenci páchaní trestných činů dětí a mladistvých jako primární zákonný cíl systému soudnictví ve věcech mládeže, který je závazný pro všechny subjekty pracující s dětmi a mladistvými v konfliktu se zákonem. YOTs jsou jedním z hlavních nástrojů, jejichž prostřednictvím je tento cíl naplňován (Ibid.: 388–389). Klíčové jsou především následující předpoklady (Youth Justice Resource Pack, 2018: 10):

- Včasné a rychlé řešení konkrétního případu tak, aby došlo k jeho vyřešení bez prodlev a v co nejkratším možném čase
- Konfrontace dítěte či mladistvého, který porušil zákon, s důsledky jeho jednání pro jeho rodinu, oběť, komunitu; snaha vypěstovat v nich smysl pro osobní zodpovědnost
- Intervence, při níž bude věnována pozornost všem faktorům (osobním, rodinným, sociálním atd.), které mohou mít vliv na to, že dítě či mladistvý překročil zákon; zároveň taková intervence posílí „ochranné faktory“

⁶ YOTs v Anglii a ve Walesu se neliší v náplni, formě ani struktuře své činnosti a spadají pod stejnou legislativu v rámci práva zaměřeného na děti a mladistvé v konfliktu se zákonem. Od roku 1999 má však Wales vlastní vládu a nová legislativa zasáhla a změnila systém sociálních služeb, zdravotnictví a vzdělávání. Tyto odlišnosti mezi jednotlivými anglickými a velšskými systémy se mohou promítat do detailů konkrétní činnosti YOTs. Vyjma těchto drobných rozdílů se rozdíly mohou vztahovat k financování jednotlivých YOTs.

⁷ Definice YJB a popis jejich pravomocí a činnosti ve vztahu k YOTs viz kapitolu „Rada pro soudnictví ve věcech mládeže a její vztah k YOTs“.

⁸ Z toho 138 v Anglii a 17 ve Walesu <https://www.gov.uk/youth-offending-team>.

⁹ YOTs však mohou pracovat i s dítětem ve věku mezi 8–10 rokem, pokud je u tohoto dítěte podezření, že by se mohlo začít podílet na trestné činnosti.

- Dosažení adekvátního trestu vůči míře prohřešku a v souladu se snahou motivovat dítě či mladistvého k žádoucímu chování
- Podpora reparace obětí ze strany dětí nebo mladistvých, kteří jsou v konfliktu se zákonem.
- Posílení rodičovských kompetencí a jejich zodpovědnosti

Tento zákon dále umožňuje YOTs zasáhnout v případech, kdy dítě, které ještě nedosáhlo minimální věkové hranice trestní zodpovědnosti, spáchalo čin, který by byl považován za trestný. Zároveň mohou YOTs díky tomuto zákonu zasáhnout i do individuálního případu dítěte či mladistvého tehdy, pokud jím spáchaný čin zatím vyžaduje pouze „varování“ ze strany zainteresovaných institucí. Touto cestou může být zabráněno tomu, aby dítě či mladistvý v nezákonné činnosti pokračovali (Goldson, 2008: 92).

Činnost samotných YOT ovlivňují také další zákony, z nichž mezi nejvýznamnější patří Zákon o bezplatné právní pomoci, ukládání sankcí a trestů pachatelům trestných činů (dále LASPO, Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act) z roku 2012, který výrazně posílil restorativní prvky celého soudnictví ve věcech mládeže. Restorativní oblast soudnictví ve věcech mládeže je oblastí, ve které YOTs často působí. Tento zákon posílil kompetence YOTs tím, že klade větší důraz na převzetí odpovědnosti pachatele za své činy a na nápravu vzniklé škody. YOTs pracují s dětmi a s mladými osobami tak, že kladou důraz na obnovení („restoration“) poměrů dítěte a zabránění tomu, aby došlo ke spáchání činu opakovaně nebo ke spáchání závažnějšího provinění, které by již soudní řešení vyžadovalo (Out of Court Disposal Work in Youth Offending Teams, 2018: 3). Další významnou normou je Zákon o dětech z roku 2004, na základě kterého je místním správním orgánům uložena povinnost spolupráce na úrovni lokálních partnerů mezi policií, probační službou a YOTs (Youth Justice Resource Pack, 2018: 10).

4.2. Složení YOTs

Jak již bylo zmíněno výše, spadají YOTs pod správu ministerstva spravedlnosti. K jejich koordinaci dochází prostřednictvím Rady pro soudnictví ve věcech mládeže, která dozoruje nad jejich činností. Další koordinaci zajišťují orgány místní správy (Goldson, 2008: 388).

V každém YOT musí být přítomni zástupci místní správy z oblasti vzdělávání a sociální oblasti, policie, probační služby a zdravotnictví.¹⁰ Nicméně nad rámec nutných a ze zákona daných pěti členů může členy YOT doplňovat široké spektrum dalších odborníků.¹¹ Jedná se například o odborné pracovníky pracující s rodinami, specialisty na drogovou závislost, profesionály zaměřující se na práci s dětmi

¹⁰ Zde se jedná jak o zdravotníky specializující se na fyzickou stránku zdraví, tak o zdravotníky z řad psychologů a psychiatrů.

¹¹ Členy každého YOT musí být zástupci 5 složek, nicméně další odborníci jsou vítáni a jejich výběr je podřízen pravidlu naplnit co nejširší spektrum potřeb dítěte či mladistvého v konfliktu se zákonem.

s poruchou učení, dobrovolníky.¹² Každý YOT může mít jiné složení a může se specializovat na jiný typ problémů, který v oblasti jeho působnosti dominuje. YOT se musí držet pravidla pěti základních členů a může být doplněn o další členy podle potřeby dítěte či mladistvého v konfliktu se zákonem. Důležité je, že ne všichni odborníci participují na každém z individuálních případů, stejně jako ne v každém YOT musí být nutně zastoupen odborník nad rámec nutných pěti základních složek.¹³

Správní rada YOTs

Strategické řízení, dozor a další směřování činnosti každého YOT zabezpečuje správní rada. Ta také dohlíží na to, aby byly naplňovány klíčové cíle soudnictví ve věcech mládeže tak, jak je definuje CDA z roku 1998. Mezi další významné role rady patří následující (YOT management board guidance, 2015: 8):

- Dohled nad tím, aby YOTs pravidelně a pružně přizpůsobovaly svoje služby aktuálním potřebám dětí a mladistvých v konfliktu se zákonem.
- Monitoring měřitelných cílů, které jsou provázané s klíčovými indikátory, a které zahrnují Národní standardy soudnictví ve věcech mládeže.
- Dohled nad tím, že jak YOTs, tak jejich lokální partneři vykazují měřitelná data, čímž přispívají ke tvorbě národních indikátorů v oblasti soudnictví ve věcech mládeže.
- Asistence lokálnímu výkonnému řediteli v jeho povinnosti formulovat a aplikovat zákonný a každoroční Youth Justice Plan (YJP). Tento plán dále určuje, jak budou služby ve vztahu k dětem a mladistvým v konfliktu se zákonem vypadat, jakou formou budou poskytovány a jak budou financovány. Zároveň určuje to, jak bude konkrétní YOT v oblasti působit a jakým způsobem budou probíhat jeho činnosti.

U složení rad platí stejné pravidlo jako u složení YOT samotných, tedy zastoupení odborníků z pěti základních sektorů. Další členy správní rady představují odborníci z oblasti kariérního poradenství,¹⁴ ubytovacích zařízení,¹⁵ oblastních bezpečnostních služeb, organizace a experti z dobrovolnického sektoru, zvolení členové městských či obecních rad, zaměstnanci místní samosprávy, organizace zastupující oběti, zástupci finančního sektoru¹⁶ a zástupci advokačních organizací.¹⁷

Setkávání všech výše zmíněných složek probíhá čtyřikrát ročně a během těchto schůzek, jak již bylo řečeno, dochází ke zhodnocení dodržení a implementace YJP (plánu), zhodnocení efektivity praxe a

¹² <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

¹³ Osobní komunikace se zástupkyní YJB za Wales, 3. 7. 2020.

¹⁴ Jejich účelem je snaha zlepšit rekvalifikační kurzy či rozšířit jejich nabídku, stejně jako nabídku a stav vzdělávání.

¹⁵ Chráněná a sociální bydlení.

¹⁶ Ve vztahu k financování aktivit YOTs.

¹⁷ Ve Walesu např. Families First, které se specializují na podporu rodičů v tíživé situaci ve chvíli, kdy jejich dítě či mladistvý spáchá čin v konfliktu se zákonem.

financování. Dále jsou řešena aktuální témata související s bezpečností veřejnosti v oblasti tak, aby bylo možné na ně reagovat ve vztahu k práci jednotlivých YOTs.¹⁸ V čele správní rady YOT stojí výkonný ředitel z oblasti místních orgánů státní správy. (Ibid: 13)

Rada pro soudnictví ve věcech mládeže a její vztah k YOTs

Rada pro soudnictví ve věcech mládeže (Youth Justice Board, YJB) je odbornou polovládní organizací, která je financována Ministerstvem spravedlnosti a byla založena na základě zákona o kriminalitě a výchovných problémech z roku 1998. Primární povinností Rady je dohled nad soudnictvím ve věcech mládeže (Goldson, 2008: 92), dále omezení trestné činnosti a zamezení recidivě dětí a mladistvých a konečně také zajištění přiměřených podmínek v zařízeních, v nichž dochází k omezení osobní svobody dítěte (Hofschneiderová, Masopust Šachová, 2014: 104). Rada dále funguje jako poradní orgán ministerstva vnitra pro oblast soudnictví ve věcech mládeže a identifikuje a sdílí příklady dobré praxe (Youth justice resource pack, 2018: 6).

Zároveň s ministerstvem spravedlnosti vytváří standardy, které definují nutné minimum pro všechny organizace poskytující zákonné služby dětem a mladistvým v rámci systému soudnictví ve věcech mládeže. Tímto způsobem utváří rámec pro práci s dětmi a mladistvými v konfliktu se zákonem, dohlíží na kvalitu služeb, podporuje inovativní přístupy a příklady dobré praxe a snaží se podporovat preventivní opatření v rámci práce s dětmi a mladistvými v konfliktu se zákonem. Koordinuje tedy touto formou činnost YOTs¹⁹ a dohlíží na to, aby byly pro mladé pachatele dostupné všechny relevantní a potřebné služby. (Standards for children in the youth justice system 2019, 2019: 3–4)

4.3. Cílová skupina

Cílovou skupinou YOTs jsou mladí lidé ve věku 10–18 let²⁰, kteří mohou mít výchovné, vzdělávací, či psychické problémy, nebo mohou trpět vývojovou vadou, a kteří se především nějakým způsobem dostali do konfliktu se zákonem (což znamená, že se dopustili nezákonného činu, mohou být uvězněni, čeká je soud nebo jsou v nápravném zařízení, nebo mohou být pod zvýšeným dozorem komunity).²¹

4.4. Činnost YOTs

Jedním z pramenů mapujících činnost YOTs v Anglii a Walesu jsou Youth Justice Plans, které jsou každoročně publikovány každým YOT.²² V rámci těchto plánů zhodnocují YOTs svou činnost

¹⁸ <http://info.westberks.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=44358&p=0>

¹⁹ Zároveň činnost YOTs financuje. Více viz kapitola „Financování aktivit YOTs v Anglii a ve Walesu“.

²⁰ YOTs však mohou pracovat i s dítětem ve věku mezi 8–10 rokem, pokud je u tohoto dítěte podezření, že by se mohlo začít podílet na trestné činnosti.

²¹ https://www.kent.ac.uk/tizard/sotsec/CJSbooklets/YOT%20booklet_SAFER%20IDD.pdf

²² A jsou dostupné na stránkách konkrétních YOTs.

v uplynulém roce a zároveň uvádějí, jakým způsobem budou naplňovat prioritní oblasti, které jsou zakotveny v CDA z roku 2018 v roce následujícím. Jednotlivé plány se liší svou podrobností, některé zůstávají v rovině obecného popisu („konstruktivní využití přístupů restorativní justice“),²³ jiné²⁴ jsou v popisu priorit pro následující roky mnohem konkrétnější a uvádí nejen prioritu a očekávaný výsledek své činnosti, ale také způsob dosažení²⁵.

Vzhledem k počtu YOT v Anglii a ve Walesu nebylo možné srovnat všechny YJP ve vztahu k jejich obsahu, nicméně podle „Youth Justice Plans: YJB Practice Note for Youth Offending Partnerships“²⁶ z roku 2019 musí mít každý YJP jasné danou strukturu, jejíž součástí jsou získaná data zaměřená na protizákonné činy, které páchají děti či mladiství v konkrétní oblasti Anglie a Walesu pod správou daného YOT,²⁷ zhodnocení předešlého roku z hlediska toho, co se dařilo a co představovalo pro konkrétní YOT problém, dále soupis priorit k řešení na další rok i s popisem toho, jak budou jednotlivé priority naplněny a překážky, které mohou při řešení jednotlivých témat nastat. Každý YOT zároveň uvádí, jaký způsobem bude dále pracovat na zvyšování a rozšiřování kvalifikace svých zaměstnanců (Youth Justice Plans: YJB Practice Note for Youth Offending Partnerships, 2019).

V obecné rovině je činnost YOT směřována vůči dětem a mladistvým, vůči komunitě a v rámci soudnictví ve věcech mládeže. Zvášť uvádíme činnost YOT a vzájemnou spolupráci s MAPPA, která je vyžadována v případech mladistvých pachatelů, kteří se dopustili závažných trestných činů.

4.4.1. Činnost YOTs ve vztahu k dítěti a mladistvému

YOTs pracují s dětmi a s mladistvými, u kterých hrozí, že spáchají čin v konfliktu se zákonem nebo ho už spáchali. Většina jejich práce probíhá v rámci komunity, zároveň ale podporují děti a mladistvé, kteří podstupují soudní řízení nebo jsou umístěni v nápravném zařízení či ve věznici. Každý YOT vypracuje ke každému dítěti a mladistvému, s nimiž pracuje, komplexní posudek. Cílem tohoto posudku je identifikovat faktory, které jsou spojené s pácháním trestné činnosti dítětem či mladistvým. Dále YOT sestaví s dítětem nebo s mladistvým a s jeho rodinou (či zodpovědnou osobou) intervenční plán, jehož cílem je podpora mladého člověka a jeho rodiny v krizové situaci. Působnost YOTs je široká, operují

²³ Např. Barnet Youth Justice Plan 2018-20. Dostupné z:

https://www.barnet.gov.uk/sites/default/files/youth_justice_plan_-_update_august_2019_-_web.pdf

²⁴ Například West Berkshire Youth Justice Plan 2019-20. Dostupné z:

<http://info.westberks.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=44358&p=0>

²⁵ https://www.barnet.gov.uk/sites/default/files/youth_justice_plan_-_update_august_2019_-_web.pdf a

<http://info.westberks.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=44358&p=0>

²⁶ Jedná se o závazné vládní stanovby, které definují formální strukturu a obsah každého YJP.

²⁷ Ta jsou vyžadována jak stanovami, tak správním radou YOT a YJB jako podklad pro určení prioritních oblastí problémů k řešení na další rok, stejně jako jsou podkladem pro další financování YOTs.

ve školách a centrech pro mládež, na policejních stanicích, u soudu, v nápravných zařízeních a ve vězeních nebo přímo v komunitě, když asistují mladým lidem propuštěným z vazby.²⁸

K zapojení YOT do případu dítěte či mladistvého dojde buď na základě toho, že je dítě či mladistvý v konfliktu se zákonem nahlášen místnímu YOT,²⁹ zároveň může být dítě či mladistvý v evidenci YOT v případě, že jeho rodinný příslušník už s YOT spolupracuje³⁰ nebo má záznam v trestním rejstříku. Konečně, k zapojení YOT dojde v případě, kdy dítě či mladistvý spáchají čin v konfliktu se zákonem, a tudíž je v evidenci policie, která YOT zpravidla kontaktuje. YOT může být kontaktován rovněž rodinou dítěte či mladistvého nebo jeho kamarády.³¹

Posudek a intervenční plán

Komplexní posouzení individuálního případu dítěte či mladistvého v konfliktu se zákonem je prováděno v počátku spolupráce YOT s dítětem či mladistvým. Jeho cílem je identifikace faktorů, které mohou přispívat k tomu, že dítě či mladistvý páchá (či spáchal) činnost, která je v konfliktu se zákonem. Zároveň je jeho účelem vyhodnocení toho, jak velké riziko představuje dítě či mladistvý pro komunitu a do jaké míry (a na základě čeho) je možné předpokládat, že k trestné činnosti dítěte či mladistvého dojde opakovaně. Tyto posudky jsou založeny na rozhovorech s dítětem či mladistvým, jeho rodinou (či zodpovědnou osobou), zprávách z dalších zdrojů (učitelé, zdravotníci, sociální pracovníci atd.) a pozorování. Výsledné zhodnocení umožňuje YOT vytvořit intervenční plán tak, aby bylo možné snížit pravděpodobnost, že spáchají (poprvé, či opakovaně) čin v konfliktu se zákonem.³²

Součástí posudku jsou části „Onset“ (Nástup) a „Asset“ (Aktivita). Onset slouží ke zhodnocení faktorů, které mohou vést k tomu, že se dítě a mladistvý dopustí činu v konfliktu se zákonem; je vyhotoven ještě před tím, než se mladá osoba činu dopustí (pokud u ní existuje riziko či předpoklad, že se tak stane). Asset cílí na zhodnocení širšího okruhu faktorů³³, které mohou mít vliv na to, zda dítě či mladistvý spáchá čin v konfliktu se zákonem. Zároveň je jeho součástí i dotazník, ve kterém mladá osoba hodnotí sama sebe³⁴ a vyjadřuje svůj vlastní názor na to, proč překročila zákon. Rozšířením Asset je pak Asset Plus³⁵, který zahrnuje další moduly³⁶, jež členové YOT s dítětem či mladistvým vyplňují.

²⁸ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

²⁹ K nahlášení dojde ze strany policie, sociálních služeb, školy atd., ve chvíli, kdy se zástupci těchto institucí domnívají, že by buď dítě či mladistvý mohli spáchat čin v rozporu se zákonem.

³⁰ Např. v případě sourozenců, kteří spáchali trestný čin.

³¹ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

³² Ibid.

³³ Například opakovaná trestná činnost, sociální situace, rodinné a osobní vztahy, užívání návykových látek, fyzické a psychické zdraví, životní styl, vnímání sebe sama a druhých, postup k překračování zákona, indikátory zranitelnosti, riziko vůči druhým osobám, myšlení a chování atd.

³⁴ Tzv. „What do you think“.

³⁵ V současnosti nahradil systém Asset.

³⁶ Např. ochranné a pozitivní vlivy v životě mladé osoby, plány do budoucna u mladého člověka, zhodnocení anti-sociálního chování mladého člověka.

K hodnocení případu dítěte či mladistvého v počátcích spolupráce s YOT mohou být využity také další nástroje, sloužící například k vyhodnocení jeho duševního a fyzického zdraví. Někdy je ke zhodnocení situace dítěte či mladistvého přizván specialista, a to ve chvíli, kdy takové zhodnocení přesahuje kompetence konkrétního YOT. Zároveň mohou být dítě či mladistvý dáni do péče jiného YOT, který se může na oblast konkrétního problému zaměřovat více, a může mu tak lépe pomoci.³⁷ Na základě posudku jsou učiněny další kroky v rámci konkrétního případu dítěte či mladistvého v konfliktu se zákonem. Jedná se o vypracování intervenčního plánu obsahující pět cílů³⁸, které mladá osoba společně se svojí rodinou nebo se zodpovědnou osobou naplní v nadcházejících 3 měsících. Dalším nástrojem je plán řízení rizik, jehož účelem je zvládnutí rizika, které mladá osoba představuje sama pro sebe a pro společnost a plán řízení zranitelnosti. Tento plán popisuje faktory, které činí mladého člověka zranitelnějším vůči ostatním. Intervenční plány cílí na prevenci kriminality ve vztahu ke konkrétní mladé osobě. Další složku představuje emocionální podpora ve chvíli, kdy je mladá osoba umístěna do nápravného zařízení či do věznice apod. Tyto plány procházejí každých 3 až 6 měsíců revizí a dochází k jejich úpravám, pokud je to třeba.

4.4.2. Práce YOTs v komunitě

YOTs pracují s dětmi či s mladistvými v komunitě buď přímo, nebo zaměřují svoji práci na rodinné příslušníky a na podporu škol, zdravotnických zařízení apod. Nedílnou součástí této práce jsou různé programy, které YOTs realizují.³⁹

Inkluzivní programy pro děti a mladistvé

Inkluzivní programy pro děti a mladistvé mohou navštěvovat mladí lidé mezi 8–17 lety věku, pokud to chtějí; jejich účast je dobrovolná. Tyto programy poskytují dětem intervence a aktivity, které cílí na prevenci spáchání činu v konfliktu se zákonem. Tyto aktivity zahrnují edukaci, sporty, mentoring, environmentální projekty, práci s rodinou, skupinová sezení a individuální konzultace.⁴⁰

Inkluzivní podpůrné panely pro děti a mladistvé

Tyto panely jsou pořádány skupinami profesionálů (např. sociálních pracovníků), kteří cílí na podporu dětí a mladistvých ve věku 8–17 let tam, kde je nutné odstranit bariéry v přístupu k běžným službám.⁴¹

Mentoring

³⁷ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

³⁸ Většinou se jedná o emocionální podporu, ukončení užívání návykových látek, hledání práce apod.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

⁴¹ Například zdravotnické služby, bydlení, podpora ve škole apod. <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

Další způsob, jak YOTs podporují děti a mladistvé v komunitě, je poskytnutí mentoringu. Mentoři jsou osoby, které jsou schopné poskytnout mladým lidem podporu při hledání práce, chození do školy, předcházení páchaní trestné činnosti, pomoci ve vztazích apod. Jedná se většinou o dobrovolníky, kteří pracují pro YOTs, a pomoc mladým lidem nabízejí podle potřeby dítěte či mladistvého (týdně, měsíčně apod.).⁴²

Rodičovské programy

Jedná se o programy pro rodiče dětí či mladistvých v evidenci YOTs. Tyto programy jsou buď dobrovolné, nebo může být dospělým osobám nařízeno jejich navštěvování. Programy poskytují rady a vedení v tom, jak nejlépe poskytnout mladým osobám podporu.⁴³ Zároveň může být v rámci programů nabízena i možnost rodinných terapií.⁴⁴

4.4.3. Práce YOTs v rámci systému soudnictví ve věcech mládeže

YOTs podporují i mladé osoby v konfliktu se zákonem v rámci systému soudnictví ve věcech mládeže. Výčet typů této podpory je následující:

Podpora dítěte či mladistvého ve chvíli jeho zatčení

Pokud dojde k zatčení mladé osoby, YOT je upozorněn policií. YOT tudíž může poskytnout dítěti či mladistvému podporu, a to buď ve formě obecné rady, či průvodcovství (rodina i mladá osoba je informována o procesu, kterým prochází, a který bude následovat); dále ve formě rady policii týkající se možností mimosoudního řešení případu, která je založena na posouzení individuálního případu dítěte či mladistvého v konfliktu se zákonem; a konečně i poskytnutím takzvané „vhodné osoby“,⁴⁵ která podporuje mladého člověka v období po spáchání protiprávního jednání a snaží se dohlédnout na to, že jsou naplněna jeho práva během rozhovoru na policejní stanici.⁴⁶

Podpora dítěte či mladistvého, když čelí obvinění z trestného činu

Pokud je mladá osoba obviněna ze zločinu, rozhoduje policie, zda ji bude možno propustit na kauci, či nikoliv. YOT může v tomto případě identifikovat faktory, které mohou přispět k tomu, že bude mladá osoba propuštěna na kauci.⁴⁷ Zároveň YOT vypracuje posudek zaměřený na to, do jaké míry představuje

⁴² Ibid.

⁴³ Cílí na vytvoření vhodných kompetencí při péči o dítě či mladistvého v konfliktu se zákonem.

⁴⁴ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

⁴⁵ „Appropriate Adult.

⁴⁶ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

⁴⁷ Pokud se například policie obává, že se mladý pachatel při propuštění na kauci k soudu nedostaví, může YOT zařídit to, aby se dostavil v doprovodu sociálního pracovníka.

mladá osoba riziko jak pro sebe, tak pro své okolí.⁴⁸ Pokud jsou dítě či mladistvý dáni do vazby, pracovníci YOTu je mohou navštěvovat.⁴⁹

Podpora dítěte či mladistvého u soudu

Podpora dítěte či mladistvého u soudu zahrnuje poskytnutí informací rodině mladého pachatele a mladé osobě v konfliktu se zákonem, které přibližují to, co se v rámci soudního řízení bude dít, co lze očekávat a na co se (a jak) je potřeba v rámci soudního řízení připravit. Dále je tato podpora zaměřena na připomínání termínů soudních přelíčení, doprovod k soudu, facilitace komunikace mezi soudcem a mladou osobou. Pokud je osoba shledána vinou, vypracovává YOT zprávu, v níž hodnotí všechny faktory, které měly vztah ke spáchání trestného činu, stejně jako popis toho, jaký dopad bude mít konkrétní trest na danou trestanou osobu. Ten pak slouží jako jeden z podkladů při rozhodování o adekvátním trestu pro mladého pachatele.

Podpora dítěte či mladistvého, pokud byl odsouzen k alternativnímu trestu

Pokud je mladému pachateli udělen alternativní trest, je snahou YOT, aby nedošlo k opakovanému překročení zákona. To se opět děje na základě individuálního posouzení případu dítěte a vypracování posudku.⁵⁰

Podpora dítěte či mladistvého při umístění v nápravném zařízení či ve věznici

Pokud je mladý pachatel umístěn do nápravného zařízení, či do vazby, nemá YOT tak silnou roli jako v předchozích případech. Individuální plány nápravy mladé osoby probíhají primárně pod iniciativou zaměstnanců konkrétního nápravného zařízení. YOT mohou za mladým pachatelem pravidelně docházet do zařízení, mohou mu poskytovat podporu, vyhodnocovat konkrétní případ mladého pachatele a jeho posun v nápravném zařízení, snažit se ho motivovat. Pokud dojde k jeho propuštění, poskytují mu dohled a podporu v rámci plnění jeho intervenčního plánu.⁵¹

4.4.4. Činnost YOT ve vztahu k MAPPA

Ochrana veřejnosti na základě spolupráce institucí (dále jen MAPPA, Multi-Agency Public Protection Arrangements⁵²) je mechanismem⁵³ (procesem), jehož prostřednictvím spolupracují policie a probační a vězeňská služba společně s dalšími aktéry na řízení a odstranění rizika, které představují pachatelé

⁴⁸ Na základě tohoto posudku se policie rozhoduje, zda není bezpečnější, aby mladá osoba zůstala ve vazbě.

⁴⁹ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

⁵⁰ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

⁵¹ Ibid.

⁵² Při odkazování na systém ochrany veřejnosti na základě spolupráce různých úřadů v *obecném* měřítku je použita anglická zkratka „MAPPA“. V případě, že se jedná o spolupráci aktérů v rámci určité oblasti (okresu) v Anglii či Walesu, je použita zkratka „MAPPAs“ odkazující na množné číslo.

⁵³ Jedná se tedy o způsob práce, který je upraven předepsanými postupy.

násilných a sexuálně motivovaných činů. (Goldson, 2008: 236). Zákon o trestním soudnictví a soudních službách (Criminal Justice and Courts Services Act 2000) formalizoval již existující spolupráci mezi zmíněnými aktéry tak, aby bylo možné lépe odhadnout úroveň rizika, kterou představují pachatelé sexuálních a násilných činů (Goldson, 2008: 236).

Dítě či mladistvý, kteří se dopustí vážného sexuálního či násilného činu, by měli být vedeni v evidenci MAPPA. Za nahlášení těchto případů jsou zodpovědné YOTs. YOT musí vyhodnotit, jak velké riziko dítě či mladistvý představuje a zda bude mladistvý vyhovující standardům MAPPA zařazen do úrovně činnosti 1, 2 nebo 3⁵⁴. YOT zvažuje míru rizika, kterou dítě či mladistvý v konfliktu se zákonem představuje pro sebe a pro společnost, a zároveň klade důraz na naplnění jeho potřeb. Většina případů bývá zařazena pod úroveň 1, což znamená, že si instituce v rámci MAPPA pouze předají informace o případu a za případ nadále odpovídá YOT, který je v rámci své činnosti schopen zvládnout identifikovaná rizika a naplnit potřeby dítěte či mladistvého.

Jakmile YOT dospěje k názoru, že individuální případ vyžaduje řešení odpovídající těm v rámci úrovně 2 a 3 MAPPA systému, vystaví YOT posudek, jehož obsahem je zdůvodnění a vysvětlení přínosu „zásahu nad rámec služeb YOT“ pro mladistvého. Na základě posudku je realizováno setkání MAPPA. Pokud schůzku nad případem iniciuje jiný aktér než YOT, je pravidlem, že se jí místní YOT zúčastní. Cílem setkání je identifikace míry rizika, kterou může mladá osoba představovat pro sebe a pro své okolí a také identifikace zdrojů potřebných pro zdárné řešení případu.

Baker a Sutherland (2009: 49) upozorňují na problematické momenty ve spolupráci YOTs a MAPPA, z nichž se jako nejproblematictější jeví jejich zákonné nastavení. YOTs musejí chránit jak veřejnost, tak je jejich cílem i naplnění potřeb dítěte či mladistvého páchajícího trestnou činností. YOTs operují v oblasti restorativní justice, v rámci které není primární důraz kladen na čin jako takový, ale spíše na pachatele a jeho motivy, faktory, které ovlivnily spáchání činu, s cílem nápravy vztahu pachatel-oběť-komunita apod. MAPPA ale spíše koresponduje se zásadami retributivní justice: důraz je zde kladen na závažnost činu a jeho adekvátní potrestání. Tento rozdíl v přístupu k jednotlivým případům může mít za následek, že YOTs své případy nenahlašují. Domnívají se totiž, že vzhledem k interinstitucionální povaze YOT dokážou odhadnout riziko, které pachatel představuje jak pro sebe, tak pro společnost, bez zásahu MAPPA. V rámci MAPPA jsou YOTs často vnímány jako „probační služba“ pro děti a mladistvé, a jejich práci není přikládána patřičná váha. Je zde tedy možné vycítit určitou rivalitu mezi oběma systémy přístupu k pachatelům, jehož výsledkem může být nesprávné vyhodnocení rizika u pachatelů.

⁵⁴ Blíže v kapitole věnující se MAPPA.

4.5. Evaluace činnosti YOTs

Královský inspektorát probační služby (Her Majesty's Inspectorate of Probation) vydává každoroční výroční zprávy, které obsahují evaluaci služeb poskytovaných v rámci soudnictví ve věcech mládeže. Součástí těchto zpráv je i zhodnocení práce YOTs. Tyto evaluace jsou dostupné na stránkách inspektorátu.⁵⁵

Jednou z nejvýznamnějších evaluací, které kdy ve vztahu k existenci a fungování YOTs byly vypracovány, je „Review of the Youth Justice System“⁵⁶, která byla publikována v roce 2016. Práce posuzuje celý systém anglického a velšského soudnictví ve věcech mládeže, a navrhuje množství změn. Ve vztahu k práci YOTs uvádí následující hlavní závěry (Taylor, 2016: 6-26):

- Od plošného zřízení YOTs v roce 2000 došlo k významnému zlepšení spolupráce napříč službami. Od neshod a rivality je patrný významný posun k užší provázanosti a spolupráci jednotlivých aktérů v rámci YOTs.
- Některé YOTs se integrovaly do širšího spektra služeb, což významně rozšířilo možné pole jejich působení. Pozitivním důsledkem je lepšímu provázání služeb a rychlejší reakce na potřeby dětí.⁵⁷
- YOTs se často potýkají s problémem zajistit adekvátní zdravotní péči tam, kde to dítě či mladistvý potřebuje, optimálním by přitom bylo zapojení specialisty v oblasti duševního zdraví mezi stálé členy YOT.
- Studie ukázala, že aby byly služby poskytované dětem a mladistvým v konfliktu se zákonem efektivní, musejí být silně provázané se školami v rámci všech stupňů vzdělávání, stejně jako se zaměstnavateli, nabízet bezbariérový přístup ke vzdělávání, rekvalifikačním kurzům a k zaměstnání.
- Autor navrhuje změnu dosavadního systému financování YOTs. 70 % finančních prostředků na provoz a činnost YOTs pochází ze zdrojů místních správních orgánů a zákonných partnerů a 30 % finančních příspěvků poskytuje Ministerstvo spravedlnosti prostřednictvím grantu Rady pro soudnictví ve věcech mládeže. Příspěvky nejsou vzájemně provázané a neumožňují YOTs dlouhodobě plánovat své aktivity. Zároveň jsou tyto finanční prostředky účelově vázané a není možné, vznikne-li potřeba, je investovat někam jinam.⁵⁸

⁵⁵ Dostupné zde: <https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmiprobation/inspections/>. Osobní komunikace se zástupkyní YJB za Anglii, 30. 6. 2020.

⁵⁶ Spíše známá jako Charlie Taylor Review.

⁵⁷ Dítě či mladistvý jsou například rychleji převedeni pod správu vhodné instituce, služby apod. mimo rámec systému soudnictví ve věcech mládeže, protože díky širokému spektru odborníků a služeb dojde k rychlejšímu odhalení konkrétního problému (a jeho řešení), který je v případě jednotlivých mladých osob nutné vyřešit.

⁵⁸ Což v praxi znamená sníženou flexibilitu služeb pro mladé osoby v konfliktu se zákonem, protože i když pracovníci vidí, že je její problém provázán spíše s oblastí vzdělávání či zdraví, není možné jej často řešit a je nutné hledat jiné cesty, což sebou přináší velké množství komplikací.

- YOTs jsou ve vztahu k financování své činnosti zodpovědné jak místním orgánům státní správy, tak YJB. Přestože dostávají většinu svých peněz od místních správních orgánů a zákonných partnerů, je to YJB, kdo vytváří národní standardy, které YOTs musí naplňovat, a kdo od YOTs vyžaduje každoroční plán aktivit.
- Národní standardy mohou představovat překážku pro zavádění inovativních přístupů YOT a zároveň to neodráží realitu fungování YOTs, které se mohou svojí strukturou a zaměřením (a tudíž i činností) oblast od oblasti lišit, a mohou být tedy standardy ve své práci svázané.
- Autor studie volá po zjednodušení procesu posouzení tak, aby nedocházelo k duplikaci totožného „testování“ mladistvého na úrovni jednotlivých služeb a po sdílení informací mezi službami. Cílem je urychlit proces a zvýšit efektivitu řešení případu mladé osoby.
- Studie dále hodnotí velmi kladně snahu policie a YOTs řešit individuální případy mladých osob, u kterých je to možné, mimo systém trestního práva. Zároveň s tím je kladně hodnoceno i zapojení obětí do procesu a zacílení služeb v rámci YOTs na to, aby měl pachatel možnost svůj čin napravit (a zároveň došlo ke zlepšení jeho situace jako takové). Podle studie je pak u takového přístupu pravděpodobnější, že dojde k vyřešení individuální situace mladistvého a bude možné předejít recidivě.

Dalším významným zdrojem evaluací, jak již bylo zmíněno výše, je Královský inspektorát probační služby, který každoročně vydává výroční zprávy, obsahující evaluaci služeb poskytovaných v rámci soudnictví ve věcech mládeže. Součástí těchto zpráv je i zhodnocení práce YOTs. Výroční zpráva 2019 („Annual report: inspection of youth offending services 2018 – 2019⁵⁹“) shrnuje zjištění vyplývající z provedené inspekce 26 YOTs napříč Anglií a Walesem. Jedná se pouze o 18 % všech YOTs v Anglii a ve Walesu, nicméně autoři inspekce zdůrazňují, že i v takto malém vzorku spatřovali významné rozdíly ve kvalitě nabízených služeb. Cílem inspekce bylo zhodnotit do jaké míry jednotlivé YOT naplňují zákonné standardy.

Mezi hlavními zjištěními jsou uváděny chybějící pravidelná evaluace dílčích aktivit YOTs, absence sdílených informací a absence sdílení dobré praxe napříč YOTs v Anglii a ve Walesu⁶⁰. Inspekce zaznamenaly také nedostatečně podchycené případy dětí a mladistvých (nebylo poskytnuto vzdělávání, bydlení apod.), kteří byli propuštěni na svobodu, a to i 3 měsíce po jejich odchodu z detence,⁶¹ častým problémem byl také přechod mladé osoby do správy soudnictví pro dospělé osoby, či přechod mladistvého mezi YOTs. Jako obecným problémem se v rámci inspekci ukázalo plošné zajištění služeb, které mohou pomoci odstranit bariéry v oblasti vzdělávání, což je oblast, na které bude nutné intenzivně pracovat.

⁵⁹ Dostupné z:

<https://www.justiceinspectorates.gov.uk/hmiprobation/inspections/?s=Inspection+youth+offending+teams>

⁶⁰ To vyplynulo také z osobní komunikace se členkami Rady pro soudnictví ve věcech mládeže.

⁶¹ YOTs mají poskytovat doprovod těchto osob, a jejich cílem má být jejich reintegrace do společnosti.

Jeden z největších problémů představovalo vyhodnocení rizika u případů mladistvých, kteří porušili zákon. Inspekce ukázala, že většina případů dětí a mladistvých v evidenci YOTs představuje pro společnost střední až vysoké riziko. Přesto bylo v evidenci MAPPA pouze 6 % z nich, z čehož tři čtvrtiny byly zařazeny do 1. úrovně řešení případů. Inspektoři proto navrhuji, aby byl kladen větší důraz na zhodnocení rizika, které mladá osoba představuje jak pro sebe, tak pro společnost. Návazným problémem pak bylo další plánování služeb a zásahů, které budou individuální případy vyžadovat, a tudíž výsledná neefektivita celého procesu.

YOTs, jejichž služby byly vyhodnoceny jako nejefektivnější, vždy disponovaly kvalitní komunikací uvnitř YOT samotného včetně členů správní rady a napříč YOT docházelo ke sdílení vize.⁶² Dalším důležitým komponentem úspěšných YOTs byl kvalitní a motivovaný personál, který měl dostatečný prostor se nadále rozvíjet.

4.6. Financování aktivit YOTs

YOTs jsou financovány jak ze strany YJB (Youth Justice Board), tak ze strany spolupracujících partnerů.⁶³ Množství financí ze strany jednotlivých aktérů závisí na zhodnocení plánů (YJP) jednotlivých YOTs ze strany YJB (především ve vztahu k prioritním oblastem k řešení, které se mohou v rámci jednotlivých YOTs a správních oblastí Anglie a Walesu lišit).⁶⁴ Součástí každého plánu je i sekce „financování“ v níž je uveden seznam partnerů, kteří přispěli svými financemi na provoz a činnost místního YOT. Jsou zde uvedeny jak částky, které jednotliví aktéři přispěli, tak i kolik z částky a na co bylo utraceno.

YJB disponuje za účelem alokace financí na činnost YOTs v Anglii a ve Walesu tzv. „Youth Justice Grant.“ Jedná se o grant, který směřuje do oblasti prevence kriminality dětí a mladistvých, snížení návratnosti dětí a mladistvých zpět do systému soudnictví ve věcech mládeže a potřeb dětí a mladistvých v nápravných zařízeních, nebo ve věznicích. Mezi lety 2011 a 2018 došlo ke snížení grantu o 50 %, což v praxi znamená, že jsou YOTs financovány přibližně z jedné čtvrtiny z tohoto zdroje a zbytek jejich financí tvoří příspěvky od jejich partnerů. Ve Walesu navíc poskytuje YOT dodatečné financování velšská vláda (Youth Justice Resource Pack, 2018: 7).

Mezi lety 2007 a 2015 došlo k dramatickému poklesu dětí a mladistvých v konfliktu se zákonem, kteří se poprvé dopustili protiprávního jednání. To znamená, že se významně změnila i náplň práce samotných YOTs. Ubylo sice osob, které představovaly „nízké riziko pro společnost“, nicméně ty osoby, které stále pod jejich působnost spadají, mají mnohem komplexnější potřeby než dříve. Zároveň s tím byl snížen objem financí, který YOTs poskytovala YJB spolu s lokálními partnery. To mělo

⁶² Formulace se zúčastnily a přispěly svými podněty správní rada i pracovníci YOT samotného.

⁶³ Policie, sociální služby, probační služby, zdravotnický sektor apod. z definice CDA z roku 1998.

⁶⁴ <https://www.gov.uk/youth-offending-team>

v některých částech země za následek splynutí YOTs s dalšími službami poskytovaných dětem a mladistvým v konfliktu se zákonem. Na jiných místech přestaly YOTs figurovat pod tímto názvem, ale jsou v současné době zařazeny mezi obecné služby pro děti a mladistvé⁶⁵ (The Work of Youth Offending Teams to Protect the Public, 2017: 6).

4.7. Partnerství se zahraničím

YOTs v Anglii a ve Walsu se zahraničím nespolupracují. Ke spolupráci nedochází dokonce ani se Skotskem či se Severním Irskem⁶⁶. Do roku 2010⁶⁷ probíhaly každé 2 roky tzv. „Five Nations Conferences“.⁶⁸ Další inspirací jsou pak příklady dobré nebo odlišné praxe, které však měly vliv na celý systém soudnictví ve věcech mládeže jako takový a nikoliv jen na činnost YOTs samotných.⁶⁹ Zároveň se však YJB nebrání stáží z jiných zemí a výměně dobré praxe jako takové. V současné době však z důvodu pandemie Covid-19 žádné zahraniční stáže neprobíhají.⁷⁰

⁶⁵ Podrobně je činnost YOTs popsána v kapitole „Činnost a náplň práce YOTs v Anglii a ve Walesu“.

⁶⁶ Systém soudnictví ve Skotsku a Severním Irsku ve věcech mládeže se od anglického a velšského liší.

⁶⁷ V tomto roce započal Vládní úsporný program, který výrazně omezil výdaje vládního sektoru. To například výrazně zasáhlo oblast sociálních služeb. Více viz <https://www.nytimes.com/2019/02/24/world/europe/britain-austerity-may-budget.html>.

⁶⁸ Setkání zástupců vládních sektorů (zdravotnictví, sociální péče, vzdělávání atd.) z Irska, Severního Irska, Skotska, Walesu a Anglie, kde byly sdíleny zkušenosti a příklady dobré praxe v rámci řešení různých problémů v jednotlivých sektorech. Oblast soudnictví ve věcech mládeže byla rovněž zahrnuta.

⁶⁹ Např. restorativní justice v Anglii a ve Walesu má původ v systému soudnictví Nového Zélandu, z Ameriky byla zase převzata politika nulové tolerance.

⁷⁰ Osobní komunikace se zástupkyní YJB za Wales, 3. 7. 2020.

5. Spojené státy americké

Spojené státy mají nejméně 51 různých soudních systémů pro mladistvé. Každý stát a okres Columbia mají své vlastní zákony, kterými se řídí jeho soudní systém pro mladistvé a způsob působení soudů pro mladistvé se může v jednotlivých státech lišit. Federální vláda vykonává jurisdikci nad malým počtem mladistvých⁷¹.

V roce 1974 byl přijat federální zákon o soudnictví ve věcech mládeže a prevenci delikvence (The Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act, JJDP). Tento zákon, který byl naposledy novelizován v roce 2018, obsahuje čtyři základní práva (ochrany) mladistvých:

- Zakazuje zadržení mladistvých za trestný čin, který v případě dospělých není trestným činem⁷² (např. užívání alkoholu nezletilými, držení střelné zbraně mladistvým) a za delikty, které nejsou trestným činem (tj. útěk, záškoláctví, porušení zákazu vycházení) ve vazbě pro mladistvé nebo ve věznicích pro dospělé.
- Zakazuje kontakt mezi mladistvými a dospělými pachateli.
- Zakazuje umístění mladistvých ve věznicích pro dospělé.
- Snižování „rasových a etnických rozdílů“ (Racial and Ethnic Disparities, RED), kdy ukládá jednotlivým státům, aby řešily otázku nadměrného zastoupení menšinové mládeže v soudním systému (nepřiměřené věznění menšin).

V rámci zákona byla zřízen Úřad pro spravedlnost mladistvých a prevenci kriminality (Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, OJJDP) v rámci Ministerstva spravedlnosti Spojených států jako "hlavní instituce ve věcech spravedlnosti mladistvých", která má dohlížet na provádění zákona (JJDP).

Na federální úrovni byla v roce 1974 zřízena také Koordináční rada pro soudnictví ve věcech mládeže a prevenci delikvence (Coordinating Council on Juvenile Justice and Delinquency Prevention), nejprve jako nezávislá organizace a v roce 2005 jako výkonná pobočka federální vlády. Primární funkcí Rady je vydávat doporučení Prezidentovi a Kongresu USA týkající se koordinace celkové politiky a rozvoj cílů a priorit pro oblast programů a aktivit na poli kriminality mladistvých.⁷³

Na základě novely federálního zákona o soudnictví ve věcech mládeže a prevenci delikvence z roku 2018 mohou státy, které naplňují podmínky tohoto zákona získat grant⁷⁴. Tyto státy musí v souladu s podmínkami zákona "vytvořit plány v oblasti výkonu spravedlnosti ve věcech mladistvých a

⁷¹ Sem patří ti, kteří se dopouštějí zločinů v indianských rezervacích nebo v národních parcích.

⁷² Status Offenders

⁷³ <https://www.juvenilecouncil.gov/>

⁷⁴ Výše grantu je vypočtena podle podílu mladistvých (osob mladších 18 let) v daném státu.

předkládat výroční zprávy OJJDP o jejich naplňování"⁷⁵. Pro získání plného grantu musejí státy dokládat naplňování výše uvedených čtyř „základních požadavků - práv mladistvých“. V případě nedodržení je výše grantu krácena⁷⁶. Dále je státům doporučováno, aby upřednostňovaly programy založené na evidenci (evidence-based programs); orientovaly se do oblasti šetření potřeb mládeže v péči státního systému spravedlnosti mladistvých v oblasti duševního zdraví a zneužívání návykových látek a jejich léčby; zaváděly programy zaměřené na ohrožené dívky nebo dívky, které jsou již v kontaktu se systémem spravedlnosti; aj.

Soudnictví ve věcech mládeže je v kompetenci jednotlivých států. Zákony o soudnictví ve věcech mládeže se mohou v jednotlivých státech lišit, stejně jako možnost zřízení či úprava „místních/lokálních rad soudnictví ve věcech mládeže“ (obdobu týmů pro mládež). Níže uvádíme příklady místních rad zřízených ve státech Illinois a Florida.

5.1. Local Juvenile Justice Councils, Illinois

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže z roku 1987 v Illinois stanoví, že každý okres nebo skupina okresů může zřídit místní soudní výbor pro mladistvé (Local Juvenile Justice Councils) (705 ILCS 405/6-12). Účelem tohoto výboru je podle zákona vytvořit platformu pro rozvoj společenství, která jsou založená na meziinstitucionálním hodnocení místního systému spravedlnosti ve věcech mládeže, vypracovat Okresní soudní plán pro prevenci kriminality mladistvých (County Juvenile Justice Plan for the Prevention of Juvenile Delinquency), dávat doporučení místním okresním radám pro účinnější využití místních zdrojů při jednání s mladistvými, kteří páchají (spáchali) trestnou činnost, dopouštějí se záškoláctví nebo byly podmíněně vyloučeni nebo vyloučeni ze školy. Local Juvenile Justice Councils by měly komplexně reagovat na mladistvé, kteří se dostali do rozporu se zákonem, jejich činnost by měla být založena na evidenci a spolupráci napříč všemi systémy, které se této mládeže dotýkají a být zaměřena na poskytování služeb mládeži, rodinám a komunitám.

Local Juvenile Justice Councils jsou pro svou blízkost místní komunitě schopny vytvářet taková řešení, která odpovídají jejím potřebám a zohledňují místní zdroje. Jejich posílení a podpora může také snížit výskyt rasových a etnických rozdílů v soudním systému pro mladistvé a pomoci zajistit, aby mládež nevstupovala do soudního systému pro mladistvé zbytečně. Councils jsou nástrojem dlouhodobého programování a dosažení trvalé systémové změny. V důsledku by mělo dojít také ke snížení nákladů spojených s uvězněním mládeže v nápravných zařízeních, snížení míry recidivy, snížení počtu obětí trestných činů a nakonec vytvoření bezpečnějších místních komunit v Illinois.⁷⁷

⁷⁵ Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act (JJDP) Formula Grant Reauthorization, 2019

⁷⁶ O 20 % za každý nenaplňovaný požadavek.

⁷⁷ <https://www.dhs.state.il.us/page.aspx?item=93097>

Pro podporu vzniku a také pro podporu již zavedených Local Juvenile Justice Councils jsou Komise pro soudnictví ve věcech mládeže v Illinois (Illinois Juvenile Justice Commission) a Ministerstvem sociálních služeb Illinois (Illinois Department of Human Services), vyčlenily finanční prostředky v rámci speciálního grantového programu.⁷⁸

5.1.1. Složení Local Juvenile Justice Councils

Členy Local Juvenile Justice Council (dále Rada) jsou podle zákona zástupce kanceláře šerifa, státního zastupitelství, probačního oddělení, soudu a samosprávy. Rada má svého předsedu, který je odpovědný za jmenování dalších členů. Těmi mohou být zástupci místních komunitních skupin včetně škol, podniků a komunitních organizací.

5.1.2. Činnost Local Juvenile Justice Councils

Zákon stanoví, že by se Rady měly scházet jedenkrát měsíčně a stanovuje konkrétní povinnosti, které je ale neomezuje v jejich další činnosti. Jedná se zejména o:

- Vypracování okresního soudního plánu pro mladistvé, založeného na využití místních zdrojů donucovacích orgánů, školských systémů, Redeploy Illinois programů⁷⁹, volnočasových programů, sportovních subjektů a dalších, jejich vzájemné spolupráci vedoucí k prevenci kriminality mladistvých.
- Uzavření písemné meziinstitucionální dohody, která stanoví povahu a rozsah zapojení každé instituce při dosahování cílů okresního soudního plánu pro mladistvé, a jejich závazek ke sdílení informací užitečných při plnění cílů v rozsahu povolené zákonem.
- Podávání žádostí o veřejné nebo soukromé granty, které budou spravovány jedním z komunitních partnerů, a které podporují jednu nebo více složek plánu.
- Pomoc a podpora místních podpůrných organizací a dobrovolnických skupin při zajišťování programů a podpůrných služeb pro klienty místních detenčních středisek pro mladistvé.
- Vypracování a zveřejnění nabídky v regionu dostupných služeb pro nezletilé osoby, které potřebují prevenci, intervenci, psychosociální, vzdělávací podporu a další služby potřebné k prevenci kriminality mladistvých.
- Usnadnění komunitní spolupráce, výzkum, hodnocení a dohled nad aktivitami, programy a politikami a hodnocení jejich dopadu na životy mladistvých.
- Plánování a podpora žádostí o programy Redeploy Illinois a podpora rozvoje financování pro zajištění služeb.

⁷⁸ <https://govappsqa.illinois.gov/gata/csfa/Program.aspx?csfa=1270>

⁷⁹ Programy zaměřené na odklon mladistvých pachatelů od protiprávního jednání.

- Plánování a podpora rozvoje financování služeb, které se zaměřují na mladistvé opouštějící detenční zařízení a vracující se do komunity.⁸⁰

Jednou z povinností Local Juvenile Justice Council je vypracovat místní plán (County/Local Juvenile Justice Plan), který je založen na spolupráci jejich členů s cílem předcházet trestné činnosti mladistvých nebo je od trestné činnosti odrazovat. Plán je založený na využití dostupných zdrojů – institucí, škol, programů, zájmových subjektů apod. Měl by korespondovat s dalšími místními plány či jejich částmi, které jsou zaměřeny na prevenci kriminality. Další odpovědností je uzavřít písemnou dohodu mezi zapojenými institucemi a organizacemi, která konkrétně stanoví povahu a rozsah zapojení každé z nich. Dohoda přesně určuje, co daná instituce učiní při dosahování cílů plánu a dále závazek ke sdílení informací užitečných při plnění cílů dohody v rozsahu povoleném zákonem. Plán a dohoda mezi členy by měly být vzájemně propojené dokumenty.⁸¹

Plán, který je vesměs tříletý, vychází z analýzy potřeb, která by měla být aktualizována přibližně jedenkrát ročně. Místní plán je obvykle rozdělen do pěti základních oddílů: úvod, poslání nebo prohlášení o filozofii, popis potřeb, kterým čelí místní systém spravedlnosti mladistvých, cíle a akční kroky k dosažení cílů a záměrů. Plánování a strategie realizace plánu vychází z holistického přístupu, tedy z předpokladu, že každý člen může přispět ke každému cíli v plánu. Forma, kterou zapojení do realizace má, se pak liší v závislosti na dopadu, který může mít každá z institucí/organizací na stanovený cíl. Teprve po sestavení plánu je přistoupeno k vypracování dohody mezi zapojenými subjekty. Každá Rada by měla vypracovat písemnou dohodu, která specifikuje úlohu každé členské instituce či organizace a konkrétní zapojení daného subjektu, které povede k dosažení cílů plánu. Tyto dohody nejsou právně závazným dokumentem, ale jsou vnímány jako veřejná prohlášení členů, institucí a organizací o jejich zapojení do naplnění cílů. Zároveň na ně lze pohlížet jako na prohlášení o konkrétních aspektech problému. Ostatním členům pomohou chápat jejich roli v širším kontextu a jsou rozhodující při hodnocení účinnosti plánu. Pokud se nepodaří cíle dosáhnout, může být podíl na dosažení cíle každého člena hodnocen samostatně ve snaze pochopit, kde je třeba posílit úsilí. (Ibid.)

Jako příklad cíle a jeho dosažení je uváděno Baird County, kde si za cíl stanovili snížení počtu žáků, kteří předčasně opustí vzdělávací systém. Při naplňování tohoto cíle budou hrát významnější roli školy než místní justiční instituce. Zatímco místní vzdělávací systém může pomoci nezletilým zůstat ve škole prostřednictvím konkrétních iniciativ (např. prostřednictvím alternativních vzdělávacích příležitostí pro problémovou mládež, programů prevence šikany, programů doučování atd.), ostatní instituce se

⁸⁰ (705 ILCS 405/) Juvenile Court Act, ARTICLE VI. ADMINISTRATION OF JUVENILE SERVICE, dostupné z:

<https://www.ilga.gov/legislation/ilcs/ilcs4.asp?DocName=070504050HArt%2E+VI&ActID=1863&ChapterID=50&SeqStart=25500000&SeqEnd=26800000>

⁸¹ Enhancing and Evaluating Local Juvenile Justice Systems in Illinois: The Promise of Juvenile Justice Councils, dostupné z: <https://www.jrsa.org/pubs/juv-justice/reports/illinois-councils.pdf>

také mohou zapojit prostřednictvím svého poslání. Například organizace poskytující sociální služby mohou spolupracovat s pedagogy na poskytování doplňkových služeb nezletilým, kteří navštěvují školu. Policie může se školami sdílet informace týkající se záškoláků. Soudy mohou působit na mladistvé pachatele kladením důrazu na školní docházku. Příspět může také široká veřejnost, rodiče, kteří mohou působit na své děti, děti žijící v komunitě. Místní noviny mohou propagovat důležitost vzdělání, zveřejňovat informace týkající se záškoláctví. (Ibid.)

5.2. Juvenile Justice Circuit Advisory Boards, Florida

Další regionální alternativou jsou Obvodní poradní sbory pro mladistvé (Juvenile Justice Circuit Advisory Boards, dále jen CABs), které se primárně zaměřují na programy prevence kriminality mladistvých a služby pro mladistvé.

CABs jsou zakládány a je jim svěřena pravomoc podle oddílu 985.664 Floridských zákonů (Florida statutes). Na základě floridské legislativy bylo zřízeno 20 CABs, které územně kopírují soudní obvody. S výjimkou soudních obvodů, které jsou tvořeny jedním okresem, by měl mít každý CAB na úrovni zastoupených okresů zřízení místní radu, která zastupuje každý z okresů v rámci obvodu. Tyto místní rady by měly informovat o místních potřebách. Jak vyplývá z dostupných dat, není tomu tak vždy, nicméně v každém CAB by měl být každý okres zastoupen alespoň jedním členem.

Účelem CAB je poskytovat doporučení Ministerstvu spravedlnosti ve věcech mládeže Floridy (Florida Department of Juvenile Justice) při zavádění a realizaci programů zaměřujících se na mládež a spolupracovat s Ministerstvem s cílem reagovat na aktuální potřeby floridské mládeže, která je vystavena riziku kriminality. Členové sborů úzce spolupracují s odborníky na prevenci kriminality a pracovníky Ministerstva při plánování služeb, které odpovídají zjištěným potřebám mladistvých a rodin v místní komunitě.

5.2.1. Složení CABs

Každý CAB by měly mít tyto členy z řad institucí a organizací:

- státního zástupce
- veřejného ochránce
- hlavního soudce
- zástupce příslušného obvodu nebo regionální jednotky Ministerstva pro děti a rodiny
- šerifa každého okresu daného obvodu
- policejního náčelníka z každého okresu
- okresní komisaře

- zástupce všech školních čtvrtí
- zástupce zaměstnanců a zaměstnavatelů z každého okresu

Mezi další členy patří zástupce mládeže, který má zkušenosti se soudním systémem pro mladistvé a není starší 21 let; zástupce náboženské komunity; zástupce zdravotnických služeb, který se specializuje na péči o duševní zdraví, programy pro oběti nebo oběti trestných činů; rodič nebo rodinný příslušník mladistvého, který byl součástí soudního systému pro mladistvé; až pět osob, které zastupují komunitu (vůdčí osobnosti) a organizace pracující s mládeží⁸².

Každý CAB má výkonnou správní radu, složenou z předsedy, místopředsedy a tajemníka, který plní organizační roli. Správní rada je složena z členů sboru.

5.2.2. Činnost CABs

Každý CAB vypracovává komplexní plán své činnosti na období tří let, usnadňuje meziinstitucionální spolupráci a sdílení informací, poskytuje doporučení pro veřejnou nebo grantovou podporu směřující k naplnění plánu, poskytuje doporučení Ministerstvu při hodnocení preventivních a včasných intervenčních grantových programů, poskytuje ministerstvu výroční zprávy o své činnosti.

CABs by měly zakládat stálé podvýbory, jejichž funkce je dána zákonem. Jedná se o grantový podvýbor, který Ministerstvu dává doporučení k udělování grantů směřujících do oblasti prevence; legislativní podvýbor zajišťuje soulad priorit CAB a ministerstva a jejich aplikaci v souladu s legislativou; podvýbor pro formování spolupráce s církevními komunitami; podvýbor pro vyrovnání disparit kontaktu mladistvých z menšin se soudním systémem; plánovací podvýbor se věnuje tvorbě plánu a výročních zpráv a podvýbor pro jmenování členů. Dále může zřizovat ad hoc podvýbory, které se zaměřují na aktuální témata, řešení aktuálních potíží.

Setkání CAB by se mělo uskutečňovat minimálně čtyřikrát ročně, počet setkání podvýborů není upraven. Zápisy z jednání zpracovává tajemník, který je rozesílá ke schválení všem členům, kteří také konečné znění zápisů schvalují. CAB může hlasovat o opatřeních nebo postojích, k čemuž potřebuje minimálně polovinu svých členů.

Plány činnosti a jejich struktura

V souladu s platnými legislativními normami, každý CAB vypracovává komplexní plán své činnosti na dobu tří let, který by měl směřovat do jedné nebo více z těchto oblastí:

- Snížení kriminality mladistvých

⁸² Department of Juvenile Justice, Circuit Advisory Boards – Bylaws, dostupné z: <http://www.djj.state.fl.us/partners/circuit-advisory-boards>

- Snížení nepřiměřených rasových a etnických rozdílů v soudním systému pro mladistvé
- Prevence vstupu mládeže do soudního systému pro mladistvé
- Zvýšení využívání alternativ k zajištění detence
- Vytváření komunitních zdrojů pro zvýšení prevence, alternativ k detenci a intervencí na úrovni komunity

Struktura plánu

1. část	• Poslání výboru, případně představení základních trendů v oblasti kriminality mladistvých a soudnictví ve věcech mládeže
2. část	• Benchmarks - uvedení oblastí, na které se CAB v plánu zaměřuje (snížení kriminality, snížení nepřiměřených rasových a etnických rozdílů v soudním systému pro mladistvé, prevence vstupu mládeže do soudního systému pro mladistvé atd.)
3. část	• SWOT analýza dané oblasti
4. část	• Klíčové indikátory
5. část	• Operativní plán
6. část	• Shrnutí

Struktura plánů by měla být rozdělena do šesti částí. První část by měla být stručně věnována poslání Obvodních sborů obecně a poslání daného konkrétního sboru. Ve druhé části je identifikována oblast, na kterou se sbor v daném plánu zaměřuje podle bodů výše. Ve třetí části je k dané oblasti či oblastem vypracována SWOT analýza, která využívá zjištěná data za jednotlivé okresy soudního obvodu, identifikaci dostupných zdrojů apod. SWOT analýzu uzavírá určení konkrétních oblastí, na které je potřeba se zaměřit. Jedná se o tzv. oblasti zájmu, kterými mohou být např. odborná příprava, vzdělávání, financování a také specifikace územní oblasti, ke které se daná potřeba vztahuje (celý obvod, okres nebo jen část). Část čtvrtá je věnována stanovení klíčových indikátorů výkonu, pro kterou je podstatné pochopení toho, proč konkrétní problém stále existuje, pomůže zefektivnit identifikaci vylepšení/regrese a zdůraznit navrhovaná řešení problémů. Součástí čtvrté části je také stanovení cílů, kterých chce CAB v horizontu 3 let dosáhnout. Ideálně je cíl rozpracován do půl ročních přírůstků. Pátou částí je operativní plán, v rámci kterého jsou stanoveny aktivity, které k realizaci plánu

povedou a zdroje potřebné pro dosažení cíle. Jedná se o popis toho, jak budou cíle a plány převedeny do reality. Poslední část je věnována shrnutí.⁸³

Z analýzy plánů činností zveřejněných dvaceti CABs je zřejmé, že v každém soudním obvodu přistupují k tvorbě plánu činnosti různými způsoby, plány jsou strukturovány různě, obsah však vesměs zůstává zachován. Většina sestavených plánů je tříletých, ale existují také plány vytvořené na období pěti let. Některé z plánů obsahují konkrétní měřitelné cíle, jiné jsou pojaty velmi obecně, což se dotýká také dalších částí plánů.

Cíle ve zveřejněných plánech směřují ke:

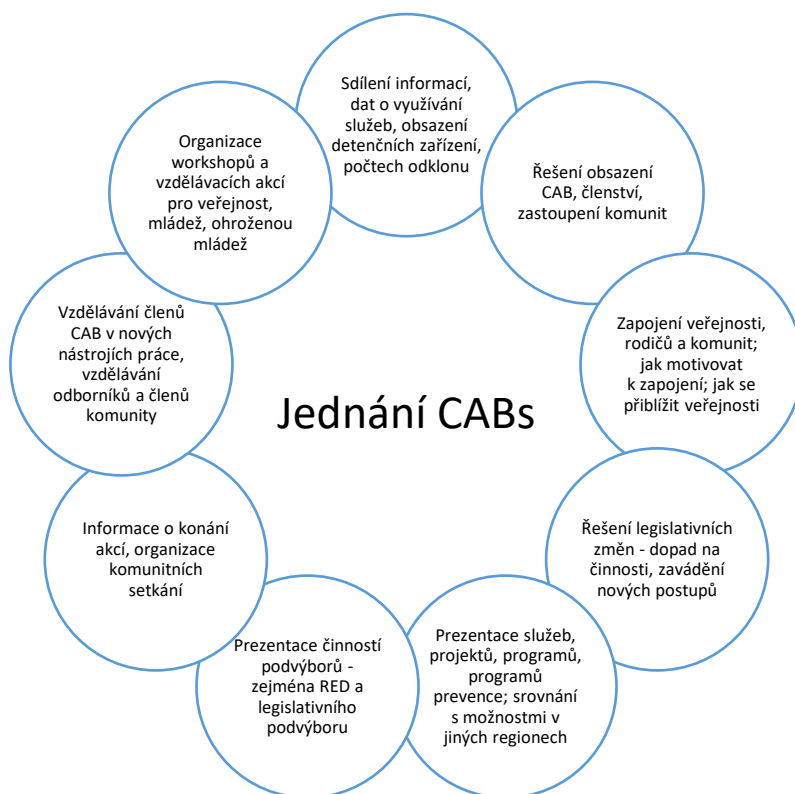
- *Snížení výskytu negativních jevů* např. domácího násilí, záškoláctví, kriminality mladistvých, majetkové trestné činnosti, snížení recidivy mladistvých. V těchto případech jsou uváděny také strategie, kterými dojde k dosažení. Obvykle se jedná o posílení služeb, zajištění jejich financování nebo zvýšení četnosti jejich využívání.
- *Posílení dostupnosti služeb, programů* – podpora financování také prostřednictvím podpory grantových žádostí, lokální dostupnosti, zajištění jejich kontinuity.
- *Vypracování společných postupů/politiky* v rámci soudního obvodu např. v oblasti záškoláctví
- *Zvýšení využívání restorativní justice* proškolením pracovníků, informováním veřejnosti
- *Podpora dobrovolnictví, místních sítí* – propojování církví, komunit, rodičů
- *Zapojení veřejnosti, rodičů*
- *Podpora kampaní, projektů, partnerů, PR*
- *Vzdělávání veřejnosti jak odborné, tak laické*
- *Zvýšení pracovních příležitostí mladistvých*

Vyjma plánů, předkládají CABs Ministerstvu také výroční zprávy, které mají jasně danou strukturu. Vyjma informací o členech, počtu zasedání v daném roce a dalších spíše organizačních informací, obsahují výroční zprávy také informace o činnosti. Mezi informacemi o činnosti sdělují CAB informace o využitých dotacích, naplňování plánu a co konkrétně je dále plánováno, uvádějí informace o činnostech podvýborů, mohou uvést také svou další činnost na poli prevence kriminality, restorativní justice a intervencí, PR aktivity a další. Závěr výroční zprávy je věnován identifikaci problémových oblastí a doporučením. V této části uvádějí CABs okruhy, kterým se věnují nebo je potřeba se jim věnovat nad rámec plánu činnosti, a v nichž vidí rizika. Výroční zprávy, které jsou veřejně dostupné, byly zpracovány jen velmi povrchně.

⁸³ Circuit Advisory Board Comprehensive plan template, dostupné z: <http://www.djj.state.fl.us/partners/circuit-advisory-boards>

Veřejně dostupné jsou zápisy jednotlivých setkání Obvodních sborů. Analýze jsme podrobili zápisy z let 2017 – 2019, ze kterých vyplývá, že setkání mají podobnou strukturu, od přivítání, přes nová témata, stará témata řešena již v předchozím období, v některých obvodech se sbory věnují také prioritám a prezentaci činnosti podvýborů.

Z analýzy zápisů z jednání vyplývají následující oblasti, kterým se CABs věnují:

Z trvalých podvýborů je největší prostor v rámci jednání CABs věnován podvýborům věnujícím se Etnickým a rasovým rozdílům (RED - Racial and Ethnic Disparities). Předmětem činnosti tohoto podvýboru je snižování disparit mezi zastoupením mladistvých z menšinových skupin v populaci soudních oblastí a okresech a jejich podílem na celkovém počtu zadržených mladistvých a počtu umístěných do vazby. Snižování disparit je podporováno prostřednictvím preventivních aktivit, zapojení komunity do veřejných besed, vzdělávání pedagogů apod. a počet těchto mladistvých je pravidelně vyhodnocován na úrovni jednotlivých okresů. Dále se ze zápisů dovídáme o činnosti Legislativních podvýborů, které přinášejí informace o změnách v legislativě, o jejich přínosu či naopak o nutné změně jednotlivých postupů.

Pokud se na obsah jednání CABs podíváme tematicky, pak zjistíme, že směřují k oblastem užívání návykových látek (vapování, THC, možnosti prevence na školách, související trestná činnost), duševní nemoci dětí a mladistvých (nedostatečnost pobytových služeb a služeb obecně), zbraně ve školách, využívání restorativní justice (četnost, rasová odlišnost, možnosti, průběh), krádeže aut, mládež se sexuálním přestupkem, domácí násilí, šikana ve školách, záškoláctví apod.

6. MAPPA v Anglii a Walesu

Následující kapitola je věnována interinstitucionální spolupráci v rámci platformy či prostřednictvím „nástroje“ MAPPA (Multi-agency public protection arrangements). Jedná se o mechanismus⁸⁴ (nástroj), jehož prostřednictvím spolupracují policie, probační a vězeňská služba společně s dalšími aktéry na řízení a odstranění rizika, které představují pachatelé násilných a sexuálně motivovaných činů. (Goldson, 2008: 236). Mezi cílovou skupinu MAPPA mohou patřit a také patří děti a mládež, jsou však pouze jednou z cílových skupin. Na základě přání jsme tyto týmy do studie zařadili, ale nejsou součástí výsledné komparace.

6.1. Vznik MAPPA

Vznik MAPPA vycházel z potřeby efektivně a systematicky řešit případy sexuálních a násilných pachatelů. Existoval předpoklad, že interinstitucionální spolupráce zajistí jednodušší a rychlejší výměnu informací mezi aktéry, a efektivnější shromažďování a následnou alokaci zdrojů. (Kemshall, McIvor, 2004: 209). Tato potřeba vedla v Anglii a ve Walesu již na konci 80. let minulého století k tomu, že zástupci probační služby začali úžeji spolupracovat s vězeňskou službou. Vznikaly formální nástroje ke zhodnocení míry rizika, které pachatel představoval pro veřejnost, a rozvíjely se možnosti sdílení relevantních informací napříč různými institucemi. Do tohoto procesu byla na sklonku 90. let zahrnuta i policie. Zároveň byly zakládány tzv. „Panely ochrany veřejnosti“ (Public Protection Panels), na nichž se scházeli zástupci probační, policejní a vězeňské služby, sociální pracovníci, psychiatři a další zástupci organizací, kteří byli klíčoví pro realistické posouzení rizika, které představoval konkrétní pachatel. Jmenovaní aktéři se podíleli na sestavení plánu zvládání rizik. Neexistovaly však žádné stanovy, které by sjednotily spolupráci a proces zvládání rizika všech spolupracujících aktérů v různých oblastech země.

Zákon o trestním soudnictví z roku 2003 stanovil zřízení „MAPPA“ v každé ze 42 oblastí trestního soudnictví v Anglii a Walesu. MAPPA mají chránit veřejnost, včetně předchozích obětí trestných činů, před vážnou újmu ze strany sexuálních a násilných delikventů. MAPPA nejsou samy o sobě statutárním orgánem, nemají právní subjektivitu, ale jsou mechanismem/nástrojem, jehož prostřednictvím mohou subjekty koordinovaně chránit veřejnost a lépe plnit své zákonné povinnosti.

6.2. Složení MAPPA v Anglii a Walesu a role jednotlivých aktérů v systému

Zákon o trestním soudnictví z roku 2003⁸⁵ nařídil zavést MAPPA v každém ze 42 policejních okresů v Anglii a Walesu a uložil místním aktérům na poli trestní justice povinnost úzké spolupráce (Thematic

⁸⁴ Jedná se tedy o soubor směrnic a předepsaných postupů, na jejichž základě probíhá spolupráce institucí.

⁸⁵ The Criminal Justice Act 2003

Inspection Report: Putting the Pieces Together, 2011: 15). Základním cílem MAPPA je ochrana veřejnosti před pachateli závažných trestných či sexuálně motivovaných činů.

Odpovědná autorita

V rámci MAPPA společně kooperují policie, probační a vězeňská služba, kteří figuruji v roli tzv. odpovědné autority. Odpovědná autorita má povinnost zabezpečit posouzení a řízení rizik, která představují způsobilí pachatele MAPPA. Musí také spolupracovat s dalšími institucemi a organizacemi, včetně místních úřadů a YOT. Jsou povinny sledovat účinnost svých opatření a zveřejňovat výroční zprávu. A také zvážit zpřístupnění informací o pachatelích v zájmu ochrany veřejnosti, spolupracovat s laickými poradci.

Zmíněné povinnosti jsou naplňovány prostřednictvím Rady pro strategické řízení, ve které jsou zastoupeni ředitelé/vedoucí místních odpovědných autorit. Rada podporuje a dohlíží na činnost MAPPA, zajišťuje podklady pro výroční zprávy, může přezkoumávat jednotlivé případy a postupy.

Vedoucí organizace (aktér)

Každý pachatel v evidenci MAPPA má svou vedoucí organizaci. Jedná se o organizaci (instituci), která nese hlavní odpovědnost za řešení případu pachatele v evidenci MAPPA v komunitě. Zároveň má primární zodpovědnost za přezkoumávání rizik, která daný pachatel představuje⁸⁶.

Vedoucí organizací může být probační služba, YOT, policie nebo služby duševního zdraví. Probační služba by měla být vedoucí agenturou pro všechny pachatele MAPPA starší 18 let, nad kterými vykonává dohled. YOT je vedoucí institucí pro každé dítě způsobilé pro MAPPA až do uplynutí doby dohledu nebo do předání případu službám pro dospělé. YOT může rovněž dohlížet na pachatele MAPPA ve výkonu trestu odnětí svobody, kteří v průběhu trestu dosáhnou zletilosti (do doby jejich propuštění). Služby v oblasti duševního zdraví jsou vedoucí organizací pro pacienty v nemocnicích nebo v poručnictví, kteří nejsou (nebo již nejsou) pod dohledem probační služby nebo YOT. Policie je vedoucí organizací pro všechny ostatní pachatele. V případě ukončení zákonného dohledu probační služby, YOT nebo ukončení poskytování služeb duševního zdraví, stává se vedoucí institucí policie.

Policie zajišťuje registraci pachatelů. Dále zajišťuje posouzení jejich případů v souladu se systémem hodnocení a řízení rizik, navštíví je na jejich registrované adrese a zaeviduje je do databáze ViSOR⁸⁷. Policie také podporuje všechny vedoucí organizace při vedení případů pachatelů trestných činů kategorie 1.

⁸⁶ V důsledku toho za postoupení případu pachatele na úroveň řešení 2 až 3 nebo jejího další řešení v rámci úrovně 1.

⁸⁷ Sdílená databáze pachatelů spadajících pod MAPPA. Do databáze má přístup odpovědná autorita a jejich zodpovědností je aktualizace dat.

Národní probační služba vykovává dohled nad pachateli MAPPA, kteří jsou propuštěni zpět do společnosti. Spolupracuje se soudy, věznicemi, policií, zdravotnictvím, místními orgány státní správy a s partnery ze soukromého a dobrovolného sektoru s cílem bezpečně a účinně vést a řešit jednotlivé případy pachatelů.

Vězeňská služba je odpovědnou autoritou, přesto není vedoucí organizací pro žádné pachatele, protože nepracuje s pachatelem v komunitě. Úkolem vězeňské služby je identifikovat všechny pachatele MAPPA, kteří jsou ve vazbě a posoudit míru rizika, kterou představují. Toto riziko jsou povinni řídit. Monitoruje pachatele, kteří představují nejvyšší riziko vážné újmy. Sdílí informace o propuštění pachatelů či možném podmíněném propuštění. Zároveň participuje na setkáních MAPPA, pokud se jedná o řešení případů na úrovni 2 a 3. Také vkládá informace o případech pachatelů do databáze ViSOR.

Youth Offending Team identifikuje všechny mladé pachatele, jejichž případ naplňuje kritéria MAPPA a posuzuje míru rizika, kterou tito pachatelé představují pro sebe a pro společnost a v případě potřeby navrhuje, aby jejich případ postoupil na úroveň 2 a 3. Zároveň poskytují data týkající se jednotlivých případů ostatním aktérům.

Služby zaměřené na duševní zdraví mají ve vztahu k některým pachatelům v rámci MAPPA zákonnou povinnost péče a dohledu. Z tohoto důvodu posuzují míru rizika, kterou tito pachatelé představují pro sebe a pro společnost a v případě potřeby navrhuje, aby jejich případ postoupil na úroveň 2 a 3. Zároveň identifikují ty pachatele, kteří vyhovují kritériím MAPPA.

Vedoucí organizace je povinna spolupracovat také s dalšími institucemi. Tato povinnost je reciproční. Mezi instituce, které mají povinnost spolupracovat, patří např. Týmy pro mládež (YOTs), místní úřady (školské a bytové), registrovaní pronajímatelé sociálního bydlení, zdravotní služby aj. Spolupráce dalších aktérů je důležitá v rovině pomoci pachateli tak, aby se mohl zařadit zpět do běžného života, nebo aby se předešlo další recidivě.

Memorandum

Na základě zákona o trestním soudnictví z roku 2003 mají jak odpovědné autority, tak spolupracující aktéři povinnost uzavřít memorandum o spolupráci, ve kterém uvádí roli odpovědné autority a ostatních aktérů a podobu budoucí spolupráce. Hlavní oblasti této vzájemné spolupráce směřují do:

1. Upozornění na to, že se byl pachatel zaveden do evidence MAPPA
2. Účast na setkání v případě, že případ pachatele vyžaduje účast spolupracujících aktérů (nad rámec odpovědných autorit)
3. Koordinace aktivit v rámci jednotlivých organizací

6.3. Činnost a náplň práce MAPPAs v Anglii a Walesu

Na počátku procesu dochází k **identifikaci** odsouzených pachatelů nebo pachatelů, kteří budou propuštěni zpět do společnosti. Je posouzeno, zda pachatel patří do jedné ze tří kategorií, se kterými MAPPAs pracují: (1) registrovaný sexuální delikvent, (2) násilný pachatel nebo jiný sexuální delikvent, (3) jiný nebezpečný pachatel. Na identifikaci a zaznamenání pachatele do systému se podílí probační služba, vězeňská služba, policie, týmy pro mládež a služby duševního zdraví.

Jakmile jsou pachatelé identifikováni jako pachatelé MAPPA, je další fází **posouzení rizika**, které představují. Může to být riziko opětovného odsouzení, riziko recidivy nebo riziko vážné újmy. Důraz je kladen na komplexnost informací a spolupráci všech aktérů a využití řady hodnotících nástrojů. Posouzení rizik je dynamický proces, který probíhá opakovaně, vyžaduje průběžné přehodnocování v kontextu měnících se okolností. Posouzení rizik přináší odpovědi na otázky: Kdo je v ohrožení? Jaká je povaha rizika? Kdy je riziko pravděpodobně největší? Je pravděpodobnější, že k určitému konkrétnímu typu deliktu dojde rychleji než k jinému? Jaké okolnosti pravděpodobně zvyšují riziko? Byly identifikovány ochranné faktory?

Na základě posouzení rizik a míry pravděpodobnosti, že dojde k vážné újmě (nízká, střední, vysoká, velmi vysoká) je pachatel zařazen do jedné ze tří úrovní. Tyto úrovně odrážejí míru potřebné interinstitucionální spolupráce při vytváření plánu řízení rizik jednotlivých pachatelů. Ti se mohou v průběhu času pohybovat napříč systémem podle toho, jak se jejich případ vyvíjí a jakou míru rizika v průběhu času představují pro veřejnost (Thematic Inspection Report: Putting the Pieces Together, 2011: 11–12):

Úroveň 1: Rizika, která pachatel představuje, jsou zvládnutelná vedoucí organizací. Vedoucí organizace je přesvědčena, že jejich plán řízení rizik je dostačující. Na naplňování plánu rizik mohou spolupracovat také další aktéři, nebyly však identifikovány žádné bariéry jejich spolupráce a není tak potřeba případ posouvat na úroveň 2. Všichni relevantní aktéři, především probační služba a policie, si vyměňují informace ve vztahu k případu. Většina případů pachatelů je řešena na této úrovni.

Úroveň 2: Pachatel je posouzen jako osoba, u které existuje vysoké nebo velmi vysoké riziko způsobení vážné újmy. Zhodnocení případu a řízení rizik vyžaduje zapojení dalších aktérů. K případům jsou pořádány interinstitucionální setkání (setkání MAPPA).

Úroveň 3: Rizika, která představuje pachatel, jsou vyhodnocena shodně s úrovní 2, ale pro ošetření rizika je potřeba zapojit významné zdroje v krátkém čase a/nebo existuje ve vztahu k případu pravděpodobnost kontroly médií či veřejnosti. Je potřeba intenzivní interinstitucionální spolupráce.

Všichni pachatelé MAPPA mají **plán řízení rizik**, který by měl být postaven na maximálním zapojení všech subjektů. Efektivní řízení rizik je základní funkcí MAPPA.

Plán řízení rizik by měl být konkrétní, dosažitelný, realistický a časově omezený (SMART). Každý bod činnosti by měl mít svého nositele, pojmenovaného aktéra (organizaci). Měl by určovat, kdo, co a jak to bude dělat ve vztahu k identifikovaným rizikům.

Plány řízení rizik směřují do oblastí dohledu, monitorování a kontroly, intervencí a léčby, bezpečnosti obětí. Dohledem není myšlen pouze dohled probační služby nebo YOT, ale myslí se jím také spolupráce s organizacemi, které přispívají k vedení řádného života. Monitoring a kontrola se zaměřuje na omezení škodlivého jednání, např. omezení pohybu či činností. Intervence a léčba vede k rozvoji vlastní schopnosti pachatele předcházet rizikovým situacím, řídit je, budovat silné a ochranné faktory, které umožňují vyhýbání se rizikovému chování. Může se jednat o účast v různých programech, spolupráci s určitou službou, pravidelné konzultace s lékaři aj. Plán řízení rizik cílí také na bezpečnost obětí, a to v zájmu její ochrany.

Každý plán zahrnuje ve svém závěru také pohotovostní plán, který obsahuje konkrétní kroky v případě změny situace, zhoršení okolností nebo chování pachatele. Příkladem může být zhoršení životního stylu (ztráta bydlení, užívání drog apod.), porušení dohledu apod.

Setkání MAPPA

Převážná většina pachatelů MAPPA je vedena prostřednictvím jedné instituce/organizace na úrovni 1, ačkoli i tak dochází ke sdílení informací a spolupráci s jinými příslušnými subjekty. Interinstitucionální setkání MAPPA je vedeno k pachatelům na úrovni 2 a 3. Setkání jsou vedena případovou formou a dochází během nich k posuzování rizik, sestavení plánu a řízení rizik. Stálými členy těchto zasedání jsou probační služba, vězeňská služba, policie a koordinátor MAPPA. Přizvány mohou být také další subjekty, které mohou pachateli poskytnout dodatečnou podporu a řízení. Četnost setkání závisí na každém jednotlivém případě. V případě sestavení plánu řízení rizik, musí s tímto plánem souhlasit všichni zapojení aktéři a musí být schválen předsedou setkání.

6.4. Evaluace činnosti MAPPA

Dokumenty spojené s činností MAPPA v Anglii a ve Walesu jsou dostupné a pravidelně aktualizované. Zveřejňovány jsou výroční zprávy, směrnice, publikace. Mezi těmito dokumenty nalezneme také zprávy Královského inspektorátu probační služby, která v letech 2011 a 2015 provedla inspekce naplňování spolupráce prostřednictvím MAPPA.⁸⁸ Tyto inspekce přináší řadu zjištění

⁸⁸ Dostupné z: <https://mappa.justice.gov.uk/connect.ti/MAPPA/view?objectID=6077872>

ve vztahu ke zvýšení efektivity procesu. Inspektorát konstatoval, že zavedení MAPPA zlepšilo systém hodnocení a řízení jednotlivých případů pachatelů v rámci úrovně 2 a 3. V rámci svých zpráv upozorňuje také potřebu zlepšení v různých oblastech, a to zejména ve sdílení informací a spolupráci, ve sdílení a využívání dat ze společné aplikace ViSOR. Doporučovala přezkoumat případy vedené na úrovni 1⁸⁹ a měla výhrady k efektivitě setkání MAPPA, která podle ní ne vždy naplňovala svůj účel, a na kterých nebyli zastoupeni všichni potřební aktéři.

6.5. Financování aktivit MAPPA v Anglii a ve Walesu

Financování MAPPA zajišťují policie společně s probační službou⁹⁰, někdy i další aktéři, kteří v rámci MAPPA spolupracují (A follow-up inspection od Multi-Agency Public Protection Arrangements, 2015: 52).⁹¹

⁸⁹ 97 % všech MAPPA případů je řešeno na úrovni 1.

⁹⁰ Jedná se o vládní balíček, který dostávají každoročně k dispozici za tímto účelem.

⁹¹ To však není pravidlem.

7. Komparace vybraných Týmů pro mládež

Pro komparaci byly zvoleny Týmy pro mládež ze všech čtyř výše popsaných států, tedy z České republiky, Německa, Anglie/Walesu a Spojených států amerických. V rámci České republiky byly do komparace zahrnuty Týmy pro mládež, které vznikly v projektu Systému včasné intervence (SVI) i Týmy, které vznikly v projektu Na správnou cestu! II pod Probační a mediační službou. V Německu byla největší pozornost věnována Domu práva mládeže ve Stuttgartu. Za Anglii a Wales jsou týmy pro mládež komparovány v obecnější rovině, není zde zaměření na lokální specifikace jednotlivých týmů, pozornost je věnována fungování týmů na celostátní úrovni. Ve Spojených státech byly do komparace zahrnuty Týmy ze dvou států – z Illinois a Floridy.

	Česká republika	Německo	Anglie + Wales	Spojené státy americké
Vznik Týmů pro mládež	V rámci SVI jako součást Národního akčního plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti na léta 2009-2011 V rámci PMS od roku 2012, následně od roku 2016	1997: představena vize Domu spravedlnosti 1999-2002: testování modelu projektu 2006: dohoda o spolupráci a ustanovení Domu jako trvalé instituce	1998: YOTs ustanoveny na základě přijetí nového zákona 2000: započetí činnosti Týmů	Illinois: 1987 zákon o soudnictví ve věcech mládeže
Legislativní a institucionální ukotvení	SVI: součást Národního akčního plánu transformace a sjednocení systému péče o ohrožené děti na léta 2009-2011, vznik dle závazné Metodiky systému včasné intervence 2011: projekt schválen vládou 191/2011, dle zákona 359/1999 PMS: v rámci projektů Na správnou cestu! I. a II.; pod Ministerstvem spravedlnosti	2005: změna principu práce – nově orientace na místo bydliště mladistvého (<i>Wohnortprinzip</i>), zakotveno v paragrafu 42 zákona o soudnictví (<i>Jugendgerichtsgesetz</i>) Spadá pod organizační strukturu policie	1998: YOTs stanoveny přijetím zákona Crime and Disorder Act Činnost ovlivňuje rovněž Zákon o bezplatné právní pomoci (2012) YOTs spadají pod Ministerstvo spravedlnosti	1974: vznik na základě federálního zákona o soudnictví ve věcech mládeže a prevence delikvence, ustanovení Koordinační rady pro soudnictví ve věcech mládeže a prevenci delikvence Spadá pod Ministerstvo spravedlnosti Spojených států Jednotlivé státy si Týmy dále koordinují sami
Cílová skupina	Nezletilí do 15 let a mladiství od 15 do 18 let	Osoby od 14 do 18 let s přesahem do 21 let	Mladí lidé ve věku 10-18 let	Děti a mladiství do 21 let.
Základní složení Týmů	SVI dle závazné Metodiky (2007): zástupce (1) střediska Probační a mediační služby, (2) okresního soudu, (3) okresního státního zastupitelství, (4) okresního ředitelství Policie ČR, (5) městského úřadu –	(1) Zástupce policie zabývající se kriminalitou mládeže, (2) státní zastupitelství, (3) úřad pro ochranu dětí a mládeže	Zástupci (1) místní správy v oblasti vzdělávání a soc. služeb, (2) policie, (3) probační služby, (4) zdravotnictví	Illinois: zástupce (1) kanceláře šerifa, (2) státního zastupitelství, (3) probačního oddělení, (4) soudu a (5) samosprávy (6) zástupce pachatelů (7) zástupce rodiče

	odboru sociálních věcí PMS: zástupci (1) Okresních soudů, (2) Okresních státních zastupitelství, (3) OSPOD, (4) Policie ČR a (5) Probační a mediační služby			pachatele (8) zástupci komunity
Četnost setkávání	PMS: 4x za rok	Četnost setkávání odlišná, všichni členové Týmu v jednom Domě	Četnost setkávání závislá na případech	Illinois: 1x za měsíc Florida: 4x za rok
Zaměření týmů	(1) Identifikace problémových oblastí v péči o ohrožené děti, (2) sjednocení metodických postupů, (3) kazuistiky, (4) mapování služeb v péči o ohrožené děti, (5) prevence	(1) Prevence kriminality – cílenost represe, (2) Případová práce s dětmi a mladistvými (3) Prevence primární a sekundární	(1) Práce s dětmi a mladistvými, u kterých hrozí, že spáchají čin v konfliktu se zákonem nebo ho už spáchali (2) Prevence v komunitě	(1) Snížení kriminality mladistvých, (2) snížení nepřiměřených rasových a etnických rozdílů v soudním systému pro mladistvé, (3) prevence, (4) zvýšení využívání alternativ k zajištění detence
Financování	SVI: Týmy financovány v rámci projektu SVI, po jeho ukončení financování na dobrovolné bázi + dotace z magistrátu PMS: od 2012 financování v rámci projektu <i>Na správnou cestu!</i> , od 2016 v rámci projektu <i>Na správnou cestu! II</i>	---	Týmy financovány ze strany (1) Youth Justice Board a (2) ze strany spolupracujících partnerů (policie, sociální služby, probační služby, zdravotnický sektor apod.)	Jednotlivé státy, které naplní podmínky federálního zákona o soudnictví ve věcech mládeže a prevence delikvence mohou získat grant. Illinois: (1) grantové peníze přidělovány komisí pro soudnictví ve věcech mládeže, (2) finance od Ministerstva sociálních služeb Illinois
Evaluace	PMS: evaluace v rámci projektu <i>Na správnou cestu! II</i>	Evaluace v rámci testování modelu Domu spravedlnosti (1999-2002) Evaluace provedena Institutem pro sociálně pedagogický výzkum	Evaluaci provádí Královský inspektorát probační služby každý rok v rámci výroční zprávy	---
Počet týmů / lokalita působení	SVI: ve většině soudních okresů v ČR PMS: deset soudních okresů	Domy zavedeny v 5 spolkových zemích vždy ve větších městech; 21 Domů	155 Týmů	Záleží na každém státu, kolik Týmů zřídí Illinois: každý okres nebo skupina okresů mlže zřídit Soudní výbor pro mladistvé Florida: Obvodní poradní sbor pro mladistvé, celkem 20 Týmů, které kopírují soudní obvody
Prevence	Velký důraz na prevenci	Primární a sekundární prevence v kompetenci policie	Důraz na prevenci i zaměření se na pachatele	Důraz zejména na prevenci

		(ročně asi 3 tis. hodin) a úřadu pro mládež Zejména preventivní programy na školách		
Plány činnosti	SVI: Strategie práce (plán na řešení a snižování delikvence dětí v konkrétní lokalitě) PMS: Plán činnosti (vytvářen na počátku každého roku, využívá Analýzy kriminality dětí a mládeže, které jsou vytvářeny koordinátory jednotlivých Týmů)	---	Youth Justice Plan (YJP): vytvářen každý rok, určuje, jak budou služby ve vztahu k dětem a mladistvým v konfliktu se zákonem vypadat, jakou formou budou poskytovány a jak budou financovány	Pokud jednotlivé státy chtějí získat grant, musí vytvořit plány v oblasti výkonu spravedlnosti ve věcech mladistvých a předkládat výroční zprávy o jejich naplňování Illinois: Okresní soudní plán pro prevenci kriminality mládeže, každé 3 roky Florida: každý Obvodní poradní sbor pro mladistvé má vlastní plán činnosti na 3 roky

Pokud sledujeme vznik Týmů pro mládež a jejich legislativní ukotvení, je patrné, že nejdříve vznikly Týmy pro mládež ve Spojených státech amerických, v Illinois již v roce 1987 na základě zákon o soudnictví ve věcech mládeže státu Illinois. Dále následuje Německo a jeho Dům spravedlnosti, jehož vize byla představena v roce 1997. Německá koncepce Domu spravedlnosti byla inspirována modelem Midtown Community Courts pocházejícím ze státu New York. Anglie své YOTs ustavila na základě přijetí zákona v roce 1998. Česká koncepce Týmů pro mládež je ze všech nejmladší, v rámci projektu PMS vznikly Týmy v roce 2012 a následně byly rozšířeny v roce 2016.

Co se týče institucionálního ukotvení, v ČR spadaly Týmy pro mládež v rámci SVI pod Ministerstvo vnitra. Týmy, které vznikly v rámci projektu „Na správnou cestu! I. a II.“ spadají pod Probační a mediační službu ČR, tedy Ministerstvo spravedlnosti. V Německu spadá činnost Domů pod organizační strukturu policie. Týmy v Anglii a ve Spojených státech spadají pod Ministerstvo spravedlnosti, ve Spojených státech si pak jednotlivé státy své Týmy koordinují sami.

Cílová skupina Týmů pro mládež se v komparovaných zemích nijak nelišila, vždy se jednalo o nezletilé do 15 let a mladistvé do 18 let, v některých případech s přesahem do 21 let.

Základní složení Týmů se napříč komparovanými zeměmi liší – v České republice je Tým složen ze „základní pětky“, která je v rámci SVI a PMS stejná. V obou Týmech jsou zastoupeny zástupci Okresních soudů, Okresního státního zastupitelství, Policie ČR, zástupců Probační a mediační služby a zástupců městského úřadu odboru sociálních věcí či OSPOD. Účast dalších členů Týmů je dobrovolná a může se měnit v závislosti na lokalitě a tématu. Německý systém Týmů je složen ze tří základních

členů, kteří navíc sídlí pod jednou střechou. Tento systém je zcela odlišný od fungování všech ostatních Týmů v komparovaných zemích – všichni základní zástupci Týmů sídlí v jednom Domě, což urychluje jejich práci. Jedná se o zástupce policie zabývající se kriminalitou mládeže, dále členy státního zastupitelství a úřadu pro ochranu dětí a mládeže. Týmy v Anglii a Walesu jsou oproti ostatním Týmům z komparovaných zemí doplněny ve svém základu o zástupce místní správy z oblasti vzdělávání a sociální a také zástupce zdravotnického sektoru, další členové jsou přizýváni na základě identifikovaných potřeb. Ve Spojených státech jsou Týmy složeny podobně jako v České republice z pěti základních členů – zástupce kanceláře šerifa, státního zastupitelství, probačního oddělení, soudu a místní samosprávy doplněny o zástupce komunity, zástupce mladistvých pachatelů, rodičů pachatelů.

Dalšími členy Týmu jsou zástupci místní správy v oblasti vzdělávání a sociálních služeb, policie, probační služba a výše zmíněný sektor zdravotnictví.

Četnost setkávání je mezi komparovanými Týmy odlišná napříč zeměmi i uvnitř nich. V České republice se v rámci PMS obvykle Tým setkává čtyřikrát za rok, z telefonických rozhovorů s vybranými Týmy pro mládež, které nejsou zapojeny do projektu PMS, vyplynulo, že četnost setkávání se liší Tým od Týmu. Například Tým pro mládež České Budějovice se podle koordinátora schází 1-2 krát za půl roku, Tým pro mládež v Třebíči se pak schází pravidelně každý měsíc jednou. V Mostě mají setkání Týmu 1x za půl roku, v Chebu 4x za rok a v Ostravě 3x za rok. Zcela odlišně funguje Tým v Německu, kdy, jak je uvedeno výše, všichni členové Týmu sídlí v jednom Domě, proto je jejich četnost setkávání odlišná. Například v domě ve Stuttgartu probíhají včasné porady k jednotlivým případům, které se konají jedenkrát týdně. Mimo včasných porad se v Domě ještě pořádají konference za účelem vzájemného vyjasňování a zlepšení spolupráce, které dříve probíhají jednou za dva měsíce. Četnost setkávání Týmů v Anglii a Walesu není nijak stanovena, Týmy se setkávají v závislosti na počtu případů. Ve Spojených státech se četnost setkání liší napříč jednotlivými státy, například v Illinois je zákonem stanovená četnost setkávání jedenkrát za měsíc, na Floridě pak minimálně čtyřikrát za rok.

Týmy pro mládež se v České republice zaměřují na identifikaci problémových oblastí v péči o ohrožené děti, sjednocení metodických postupů, řešení kazuistik, mapování služeb v péči o ohrožené děti a téma prevence. V Německu se orientují na prevenci, represí, a na případovou práci s pachateli. V Anglii a Walesu je činnost zaměřena na případovou práci s dětmi a mladistvými, u kterých hrozí, že spáchají čin v konfliktu se zákonem nebo ho už spáchali, a na preventivní aktivity v komunitě. Ve Spojených státech se objevuje zcela nové téma, které se doposud ani v jednom z komparovaných Týmů neobjevilo – rasismus, kdy se mimo jiné řeší snížení nepřiměřených rasových a etnických rozdílů v soudním systému pro mladistvé. Dále se řeší snížení kriminality mladistvých, prevence a zvýšení využívání alternativ k zajištění detence. Pozorujeme tak, že témata řešená napříč Týmy v komparovaných zemích jsou různá, většina Týmů se zaměřuje zejména na preventivní opatření, která mají vést ke snížení kriminality mládeže.

Financování jednotlivých Týmů je dalším bodem této komparace. V České republice byly týmy v rámci SVI financovány v rámci projektu SVI, po ukončení projektu mnoho Týmů zaniklo. Týmy, které svou činnost neukončily, nemají vlastní zdroje financování a v některých případech přispívá na jejich činnost magistrát. Týmy v rámci PMS jsou financovány z projektu *Na správnou cestu! I.* a *Na správnou cestu! II.*, po skončení projektů není jejich financování zajištěno. Financování Týmů v Německu se dohledat nepodařilo. Týmy v Anglii a Walesu jsou financovány ze strany Youth Justice Board (YJB), která disponuje grantem – Youth Justice Grant. Grant je pak prostřednictvím YJB rozdělován jednotlivým Týmům na základě zhodnocení jejich ročních plánů činnosti. Mimo výše uvedené mohou být Týmy financovány ze strany spolupracujících partnerů (policie, sociální služby, probační služby, zdravotnický sektor apod.) Ve Walesu jsou Týmy dodatečně financovány velšskou vládou. Na podobném systému financování pomocí grantu funguje i financování Týmů ve Spojených státech. Státy, které naplňují podmínky zákona z roku 1974, mohou získat grant. V Illinois jsou grantové peníze přidělovány Komisí pro soudnictví ve věcech mládeže a Ministerstvem sociálních služeb Illinois.

Dalším komparovaným tématem jsou evaluace činnosti Týmů pro mládež v jednotlivých zemích. V České republice probíhala evaluace činnosti Týmů v rámci projektu PMS *Na správnou cestu! I. a II.* V Německu probíhala evaluace v rámci testování modelu Domu spravedlnosti v letech 1999-2002. Evaluace byla provedena Institutem pro sociálně pedagogický výzkum. V Anglii a Walesu evaluaci provádí Královský inspektorát probační služby, a to každý rok v rámci výroční zprávy, vyjma toho jsou dostupné evaluační zprávy externích dodavatelů. Evaluace Týmů ve Spojených se dohledat nepodařilo, jednotlivé Týmy předkládají ročně zprávu o své činnosti. Z výše uvedeného je patrné, že evaluace je pravidelně prováděna pouze v Anglii a Walesu.

Prevence je jednou z nejdůležitějších činností Týmů. Obecně lze říci, že je ve všech státech podporovaná a Týmy se snaží o rozvoj spektra preventivních služeb a aktivit. Ve státech, kde je činnost Týmů dlouhodobější (USA, Anglie) nabízejí Týmy své vlastní programy, které směřují jak k primární, tak sekundární prevenci, některé programy v USA míří také do oblasti práce s pachatelem. V Německu jsou preventivní programy v rukou jednotlivých členů a věnují zejména preventivním programům na školách. V Anglii a Německu se zaměřují také na prevenci terciární, prostřednictvím cílené práce s pachatelem a zamezení jeho další trestní kariéry.

Počet Týmů v jednotlivých komparovaných státech se liší. Přesný počet Týmů pro mládež se podařilo dohledat pouze v Anglii a Walesu, kde je jejich počet 155. V České republice byly Týmy pro mládež v rámci projektu SVI zřízeny ve většina soudních okresů, v rámci projektu PMS vznikly nejdříve čtyři Týmy, do navazujícího projektu byly zapojeny Týmy z deseti soudních okresů. V Německu byly Domy zavedeny celkem v pěti spolkových zemích, a to vždy ve větších městech, jejich počet je v současnosti 21. Ve Spojených státech vždy záleží na každém jednotlivém státu, kolik Týmů zřídí. V Illinois může každý okres nebo skupina okresů zřídit Soudní výbor pro mladistvé, na Floridě je pak

Obvodních poradních sborů pro mladistvé celkem 20. Nejvíce Týmů pro mládež se tak nachází v Anglii a Walesu.

V rámci komparace byla pozornost zaměřena i na plány činnosti Týmů pro mládež v jednotlivých zemích. Týmy pro mládež vytvářejí plány své činnosti (USA, Anglie, ČR). Tyto plány vycházejí z analýz zaměřujících se na informace o trestné činnosti dětí a mládeže, dostupnost aktivit a služeb. V České republice byly v rámci SVI vytvářeny Strategie práce, což byly plány na řešení a snižování delikvence dětí a mládeže v konkrétní lokalitě. V rámci PMS jsou na počátku každého roku vytvářeny Plány činnosti a na konci roku je vyhodnocováno jejich naplnění. V Anglii a Walesu jsou každoročně vytvářeny Youth Justice Plan, na základě kterých se určuje, jak budou služby ve vztahu k dětem a mladistvým v konfliktu se zákonem vypadat, jakou formou budou poskytovány a jak budou financovány. Ve Spojených státech bývají plány tříleté, jich vyhodnocování pak probíhá každý rok. V Anglii i USA je pak na plánování a vyhodnocování plánů navázáno financování jejich činnosti.

8. Závěr a doporučení

Pravděpodobně největší odlišnost v práci Týmů spočívá v odlišném zaměření se na práci s cílovou skupinou. Týmy pro mládež v Německu a v Anglii a Walesu se primárně **zaměřují na práci s konkrétním pachatelem**. Mladistvého pachatele pak provedou celým procesem ti stejní lidé. V Německu zná mladistvý po celou dobu průběhu procesu svého policistu, státního zástupce, soudce, sociálního pracovníka a naopak. Podle německého modelu Týmů se tímto zvyšuje možnost pozitivního vlivu na mladého pachatele, když cítí, že jde o něj a cítí se být brán vážně. Doporučujeme inspirovat se touto praxí.

Zajímavým a efektivním způsobem práce se jeví být německá praxe, kdy relevantní aktéři sídlí v jednom domě, pod jednou střechou. Spolupráce jednotlivých aktérů a zvýšení její intenzity je základním stavebním kamenem celého konceptu. Vedle individuálních kontaktů je spolupráce posilována realizací porad. Výrazně se zkrátila reakční doba na kriminální jednání mladistvých.

Další odlišnost mezi komparovanými Týmy je v zaměření činnosti. Činnost Týmů v Anglii a ve Spojených státech se z největší části odvíjí z národních požadavků, v Německu a v Anglii pak částečně od národních požadavků a částečně od požadavků identifikovaných členy Týmu. V České republice se činnost Týmů odvíjí zcela podle potřeb identifikovaných členy Týmů. **Řešení státem určených témat pak týmům „garantuje“ finanční prostředky na zajištění alespoň části jejich činnosti.**

Zajištění dlouhodobé činnosti Týmů umožňuje vytvářet portfolio aktivit, které jsou pořádány, poskytovány pravidelně, etablovat se v regionu, rozvíjet svou činnost a získávat důvěru široké veřejnosti. Týmy, které vznikly a byly podporovány v rámci projektů Na správnou cestu I. a II. uvedly v praxi celou řadu zajímavých aktivit, které bohužel systémovým neukotvením Týmů a ukončením jejich činnosti ztrácejí potenciál být dále sdíleny a šířeny.

Napříč všemi státy jsme nacházeli příklady, seznamy programů, které jsou určeny dětem a mládeži (pachatelům i ohroženým dětem), a které jsou danými státy respektive ministerstvy považovány za účinné na základě prováděných evaluací. Tyto programy pak byly realizovány v různých lokalitách a jejich zavedení bylo systémově podporováno. V rámci Týmů pro mládež také vznikají programy, jejichž účinnost ale není hodnocena. **Doporučujeme v případě zavádění programů systematicky vyhodnocovat jejich účinnost a dopad a dále na nich pracovat, rozvíjet je a nabízet k realizaci dalším možným subjektům.**

Ve spojených státech amerických jsou do Týmů zváni také zástupci komunity, zástupce pachatelů, zástupce rodičů. V Anglii a Walesu jsou zástupci veřejnosti přítomni v jejich správní radě. **Zástupci**

veřejnosti, komunity, cílové skupiny mohou přinést „jiný pohled“ na řešení problémů, nastavovat zrcadlo.

V Anglii a Walesu a také ve Spojených státech amerických je na úrovni státu Poradní sbor, rada, která na činnost Týmů dohlíží. Zabývá se problémy, které jednotlivé Týmy řeší a tato témata následně přenášejí na vyšší úroveň. **Některé systémové problémy nelze řešit pouze na úrovni Týmů v lokalitách.** Ve Spojených státech amerických se Týmy pro mládež, konkrétně jejich legislativní výbory mohou vyjadřovat také k nové legislativě, která je v souvislosti se soudnictvím ve věcech mládeže připravována. Je to jedna z možností, jak získávat poznatky z praxe.

9. Seznam použitých zdrojů

Česká republika

Štěchová, M., Večerka, K. (2014). *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-140-0.

Závazná metodika systému včasné intervence a týmů pro mládež pro rok 2007. Praha: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality.

SocioFactor s.r.o. (2018). *Průběžná evaluační zpráva projektu Na správnou cestu! II*.

SocioFactor s.r.o. (2020). *Závěrečná evaluační zpráva projektu Na správnou cestu! II*.

Metodický a procesní manuál Týmů pro mládež. (2015). Praha.

Město České Budějovice [online]. (2020, Duben 29). Dostupné z: <http://rodina.c-budejovice.cz/tym-pro-mladez-svi>

OSPOD Třebíč [online]. (2020, Duben 30). Dostupné z: <https://ospod.trebic.cz/svi/historie-svi-v-okrese-trebic/>

Právo na dětství [online]. (2020, Duben 30). Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/aktuality/protipravni-jednani-mladeze-bude-na-mostecku-resit-tym-pro-mladez.html>

Klein, J. a kol. (2016). *Koncepce prevence kriminality města Nový Jičín na léta 2016 – 2020*. Nový Jičín. Dostupné z: <http://www.mpnj.cz/wp-content/uploads/2017/02/KONCEPCE-PK-2015-2020.pdf>

Koncepce spolupráce. (2015). Cheb: Město Cheb, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Dostupné z: https://www.cheb.cz/assets/File.ashx?id_org=5091&id_dokumenty=955242

Německo

Haus des Jugendrechts Stuttgart. Dostupné z: <https://haus-des-jugendrechts-stuttgart.justiz-bw.de/pb/,Lde/Startseite>

Haus des Jugendrechts – publikace z roku 2014 u příležitosti 15 let fungování modelu: <https://haus-des-jugendrechts-stuttgart.justiz-bw.de/pb/,Lde/Startseite/Download>

Praxisbericht zum Haus des Jugendrechts. (2009) Baden-Württemberg: Polizeipräsidium Stuttgart. Dostupné z: <https://haus-des-jugendrechts-stuttgart.justiz-bw.de/pb/,Lde/Startseite/Download>

Anglie a Wales (YOT)

Baker, K., Sutherland A. 2009. *Multi-Agency Public Protection Arrangements and Youth Justice*. Bristol: The Policy Press. ISBN 978 1 84742 215 6.

Goldson, B. 2008. *Dictionary of Youth Justice*. Portland: Willan Publishing. ISBN 978-1-84392-293-3.

Hofschneiderová, A., Masopust Šachová P. 2014. *Restorativní přístupy k protiprávní činnosti dětí – komparativní analýza*. Brno: Liga lidských práv. ISBN 978-80-87414-21-7.

Štěchová, M., Večerka, K. 2014. *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-140-0.

Taylor, Ch. 2016. *Review of the Youth Justice System in England and Wales*. UK: Williams Lea Group. ISBN 9781474134880.

Annual report: inspection of youth offending services (2018-2019). 2019. Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation

Out of Court Disposal Work in Youth Offending Teams. 2018. Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation.

Standards for Children in the Youth Justice System 2019. London: Ministry of justice, Youth Justice Board.

Thematic Inspection Report: Putting the Pieces Together. 2011: Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation.

The Work of Youth Offending Teams to Protect the Public. 2017. Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation.

Youth Justice Resource Pack. 2018. London: Local Government Association.

YOT management board guidance: guidance on effective youth offending team governance in Wales. 2015. London: Ministry of justice, Youth Justice Board.

Youth Justice Plans: YJB Practice Note for Youth Offending Partnerships. 2019. London: Ministry of justice, Youth Justice Board.

<https://www.gov.uk/youth-offending-team>

https://www.kent.ac.uk/tizard/sotsec/CJSbooklets/YOT%20booklet_SAFER%20IDD.pdf

<http://info.westberks.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=44358&p=0>

https://www.barnet.gov.uk/sites/default/files/youth_justice_plan_-_update_august_2019_-_web.pdf

<https://mappa.justice.gov.uk/connect.ti/MAPPA/view?objectID=41211397>

<https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/managing-sexual-offenders-and-violent-offenders/mappa/>

https://www.gwentmappa.org.uk/fileadmin/PDFs/downloads/Information_for_offenders_-_English.pdf

Spojené státy americké

Juvenile Justice and Delinquency Prevention Act (JJDP) Formula Grant Reauthorization, 2019

(705 ILCS 405/) Juvenile Court Act, ARTICLE VI. ADMINISTRATION OF JUVENILE SERVICE

Enhancing and Evaluating Local Juvenile Justice Systems in Illinois: The Promise of Juvenile Justice Councils

Department of Juvenile Justice, Circuit Advisory Boards – Bylaws, dostupné z:

<http://www.djj.state.fl.us/partners/circuit-advisory-boards>

Circuit Advisory Board Comprehensive plan template, dostupné z:

<http://www.djj.state.fl.us/partners/circuit-advisory-boards>

<https://www.juvenilecouncil.gov/>

<https://www.dhs.state.il.us/page.aspx?item=93097>

<https://govappsqa.illinois.gov/gata/csfa/Program.aspx?csfa=1270>

Anglie a Wales (MAPPA)

Baker, K., Sutherland A. 2009. *Multi-Agency Public Protection Arrangements and Youth Justice*. Bristol: The Policy Press. ISBN 978 1 84742 215 6.

Goldson, B. 2008. *Dictionary of Youth Justice*. Portland: Willan Publishing. ISBN 978-1-84392-293-3.

Kemshall, H., McIvor, G. 2004. *Managing Sex Offenders Risk*. London: Jessica Kingsley Publishers. 13: 978 1 84310 197 0.

A follow-up inspection of Multi-Agency Public Protection Arrangements. 2015. Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation.

MAPPA Guidance 2012 (Updated 2019). 2019. Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation.

Thematic Inspection Report: Putting the Pieces Together. 2011. Manchester: Her Majesty's Inspectorate for Probation.

Internetové odkazy:

<https://mappa.justice.gov.uk/connect.ti/MAPPA/view?objectID=41211397>

https://www.gwentmappa.org.uk/fileadmin/PDFs/downloads/Information_for_offenders_-_English.pdf

<https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/managing-sexual-offenders-and-violent-offenders/mappa/>

Manažerské shrnutí

Studie zahraniční praxe týmů pro mládež vznikla v rámci veřejné zakázky „Realizace studií o účinnosti v rámci projektu na správnou cestu! II včetně studie zahraniční praxe týmů pro mládež“, jejímž zadavatelem je Probační a mediační služba.

Studie si klade za cíl zpracovat základní přehled o zahraniční praxi týmů pro mládež a tu vztáhnout k praxi české. Studie si všímá specifík a různých podob praxí ve vybraných zemích, které nejdříve popisuje a následně i komparuje. Vznikla na základě vyhledávání zdrojů v zahraničí a jejich zpracování, ale i tvorby dat zejména kvalitativní formou – rozhovorů se členy týmů a dalšími odborníky. Součástí zadání zpracování studie bylo popsat tým pro mládež v českém prostředí a zjistit, jaké jsou současné tuzemské praxe týmů pro mládež. Zjistit vymezení týmů pro mládež v zahraničním prostředí, popsat jejich strukturu a činnost a vývoj v čase coby specifické instituce zabývající se kriminalitou mládeže. A konečně provést kompilace a následnou komparaci předchozích zjištění.

Na základě prvotní rešerše byly dohledány Týmy pro mládež v prostředí Spojeného království. V dalších zemích, vyjma českého prostředí, se pod tímto či obdobným názvem týmy neobjevují. Stanoveny tedy byly kritéria pro vyhledávání odpovídajících uskupení odborníků, na jejichž základě byla identifikována uskupení jako vhodné pro popis. Jednalo se o následující znaky:

- multidisciplinární forma platformy, ve které jsou zapojeny orgány činné v trestním řízení (policie, soud, probační služba), případně napojená na další aktéry v regionu
- dlouhodobé či trvalé uskupení (nikoliv jednorázová aktivita)
- cílovou skupinou jsou děti a mládež
- předmětem činnosti je prevence kriminality, řešení problémů spjatých s kriminalitou dětí a mládeže.

Výběr států se následně orientoval do evropského prostředí a do zámoří. V evropském prostoru byla na základě požadavku zadavatele zařazena do studie Spojené království, kterou lze považovat zavedením týmů pro mládež (Youth Offending Teams) za jednoho z průkopníků multidisciplinární spolupráce na poli kriminality mladistvých. Dalšími státy, ve kterých jsme vyhledávali a snažili se nalézt informace o existenci týmů pro mládež podle výše uvedených znaků, byly Kanada, Polsko, Rakousko, Německo, USA a Švédsko. Naše studie se nakonec zaměřila na týmy pro mládež a jejich období ve Spojeném království, Německu a USA. Na základě požadavků zadavatele byla do studie zařazena také praxe MAPPA ve Spojeném království, která však nebyla zahrnuta do komparace z důvodu cílové skupiny, která sice zahrnuje děti a mládež, ale primárně se zaměřuje na pachatele násilných a sexuálně motivovaných činů.

Hlavní zjištění

V námi komparovaných zemích vznikaly první „Týmy pro mládež“ či jim podobný koncept ve Spojených státech amerických (Illiois 1987), Následuje Německo a jeho Dům spravedlnosti, jehož vize byla představena v roce 1997. Anglie své YOTs ustavila na základě přijetí zákona v roce 1998, do praxe je uvedla o dva roky později. Česká koncepce Týmů pro mládež je ze všech nejmladší, nejprve vznikaly Týmy v rámci Systému včasné intervence a pod vedením Probační a mediační služby vznikly Týmy v roce 2012.

Týmy pro mládež jsou vedeny či zřízeny pod různými resorty, nejčastěji pod Ministerstvo spravedlnosti. V Německu spadá činnost Domů pod organizační strukturu policie. Cílová skupina Týmů pro mládež se v komparovaných zemích nijak nelišila, vždy se jednalo o nezletilé do 15 let a mladistvé do 18 let, v některých případech s přesahem do 21 let, kteří jsou ohroženi či se dopouštějí trestné činnosti.

Základní složení Týmů se napříč komparovanými zeměmi liší – v České republice je Tým složen ze „základní pětky“, která je v rámci SVI a PMS stejná. V obou Týmech jsou zastoupeny zástupci Okresních soudů, Okresního státního zastupitelství, Policie ČR, zástupců Probační a mediační služby a zástupců městského úřadu odboru sociálních věcí či OSPOD. Účast dalších členů Týmů je dobrovolná a může se měnit v závislosti na lokalitě a tématu. Německý systém Týmů je složen ze tří základních členů, kteří navíc sídlí pod jednou střechou. Tento systém je zcela odlišný od fungování všech ostatních Týmů v komparovaných zemích – všichni základní zástupci Týmů sídlí v jednom Domě, což urychluje jejich práci. Jedná se o zástupce policie zabývající se kriminalitou mládeže, dále členy státního zastupitelství a úřadu pro ochranu dětí a mládeže. Týmy v Anglii a Walesu jsou oproti ostatním Týmům z komparovaných zemí doplněny ve svém základu o zástupce místní správy z oblasti vzdělávání a sociální a také zástupce zdravotnického sektoru, další členové jsou přizýváni na základě identifikovaných potřeb. Ve Spojených státech jsou Týmy složeny podobně jako v České republice z pěti základních členů – zástupce kanceláře šerifa, státního zastupitelství, probačního oddělení, soudu a místní samosprávy doplněny o zástupce komunity, zástupce mladistvých pachatelů, rodičů pachatelů.

Četnost setkávání je mezi komparovanými Týmy odlišná napříč zeměmi i uvnitř nich a pohybuje se od 2 setkání ročně až po setkání jedenkrát týdně. Ukazuje se, že Týmy, které pracují na základě vedení případů konkrétních mladistvých (pracují s mladistvými) se setkávají častěji a práce je intenzivnější. Příkladem může být Dům práva ve Stuttgartu, kde probíhají včasné porady k jednotlivým případům, které se konají jedenkrát týdně. Mimo včasných porad se v Domě ještě pořádají konference za účelem vzájemného vyjasňování a zlepšení spolupráce, které probíhají jednou za dva měsíce.

Zaměření jednotlivých týmů se liší. Obecně lze však říci, že v rámci všech Týmů dochází ke sjednocování spolupráce jednotlivých složek, aktérů. Všechny Týmy míří svou činností do oblasti

prevence kriminality mládeže, rozvoje služeb a preventivních aktivit. Týmy v Německu a Anglii a Walesu jsou pak rozšířeny o případovou práci s pachateli trestné činnosti.

Prevence je jednou z nejdůležitějších činností Týmů. Obecně lze říci, že je ve všech státech podporovaná a Týmy se snaží o rozvoj spektra preventivních služeb a aktivit. Ve státech, kde je činnost Týmů dlouhodobější (USA, Anglie) nabízejí Týmy své vlastní programy, které směřují jak k primární, tak sekundární prevenci, některé programy v USA míří také do oblasti práce s pachatelem. V Německu jsou preventivní programy v rukou jednotlivých členů a věnují zejména preventivním programům na školách. V Anglii a Německu se zaměřují také na prevenci terciární, prostřednictvím cílené práce s pachatelem a zamezení jeho další trestní kariéry.

V České republice byly týmy v rámci SVI financovány v rámci projektu SVI, po ukončení projektu mnoho Týmů zaniklo. Týmy, které svou činnost neukončily, nemají vlastní zdroje financování a v některých případech přispívá na jejich činnost magistrát. Týmy v rámci PMS jsou financovány z projektu *Na správnou cestu! a Na správnou cestu! II.*, po skončení projektů není jejich financování zajištěno. Financování Týmů v Německu se dohledat nepodařilo. Týmy v Anglii a Walesu jsou financovány ze strany Youth Justice Board (YJB), která disponuje grantem – Youth Justice Grant. Grant je pak prostřednictvím YJB rozdělován jednotlivým Týmům na základě zhodnocení jejich ročních plánů činnosti. Mimo výše uvedené mohou být Týmy financovány ze strany spolupracujících partnerů (policie, sociální služby, probační služby, zdravotnický sektor apod.) Ve Walesu jsou Týmy dodatečně financovány Waleskou vládou. Na podobném grantovém systému financování je založeno také financování Týmů ve Spojených státech.

Týmy pro mládež vytvářejí plány své činnosti (USA, Anglie, ČR). Tyto plány vycházejí z analýz zaměřujících se na informace o trestné činnosti dětí a mládeže, dostupnost aktivit a služeb. V České republice byly v rámci SVI vytvářeny Strategie práce, což byly plány na řešení a snižování delikvence dětí a mládeže v konkrétní lokalitě. V rámci PMS jsou na počátku každého roku vytvářeny Plány činnosti a na konci roku je vyhodnocováno jejich naplnění. V Anglii a Walesu jsou každoročně vytvářeny Youth Justice Plan, na základě kterých se určuje, jak budou služby ve vztahu k dětem a mladistvým v konfliktu se zákonem vypadat, jakou formou budou poskytovány a jak budou financovány. Ve Spojených státech bývají plány tříleté, jejich vyhodnocování pak probíhá každý rok. V Anglii i USA je pak na plánování a vyhodnocování plánů navázáno financování jejich činnosti.

Doporučení

Pravděpodobně největší odlišnost v práci Týmů spočívá v odlišném zaměření se na práci s cílovou skupinou. Týmy pro mládež v Německu a v Anglii a Walesu se primárně **zaměřují na práci s konkrétním pachatelem**. Mladistvého pachatele pak provedou celým procesem ti stejní lidé. V Německu zná mladistvý po celou dobu průběhu procesu svého policistu, státního zástupce, soudce, sociálního pracovníka a naopak. Podle Německého modelu Týmů se tímto zvyšuje možnost pozitivního vlivu na mladého pachatele, když cítí, že jde o něj a cítí se být brán vážně. Doporučujeme inspirovat se touto praxí.

Zajímavým a efektivním způsobem práce se jeví být německá praxe, kdy relevantní aktéři sídlí v jednom domě, pod jednou střechou. Spolupráce jednotlivých aktérů a zvýšení její intenzity je základním stavebním kamenem celého konceptu. Vedle individuálních kontaktů je spolupráce posilována realizací porad. Výrazně se zkrátila reakční doba na kriminální jednání mladistvých.

Další odlišnost mezi komparovanými Týmy je v zaměření činnosti. Činnost Týmů v Anglii a ve Spojených státech se z největší části odvíjí z národních požadavků, v Německu a v Anglii pak částečně od národních požadavků a částečně od požadavků identifikovaných členy Týmu. V České republice se činnost Týmů odvíjí zcela podle potřeb identifikovaných členy Týmů. **Řešení státem určených témat pak týmům „garantuje“ finanční prostředky na zajištění alespoň části jejich činnosti.**

Zajištění dlouhodobé činnosti Týmů umožňuje vytvářet portfolio aktivit, které jsou pořádány, poskytovány pravidelně, etablovat se v regionu, rozvíjet svou činnost a získávat důvěru široké veřejnosti. Týmy, které vznikly a byly podporovány v rámci projektů Na správnou cestu I. a II. uvedly v praxi celou řadu zajímavých aktivit, které bohužel systémovým neukotvením Týmů a ukončením jejich činnosti ztrácejí potenciál být dále sdíleny a šířeny.

Napříč všemi státy jsme nacházeli příklady, seznamy programů, které jsou určeny dětem a mládeži (pachatelům i ohroženým dětem), a které jsou danými státy respektive ministerstvy považovány za účinné na základě prováděných evaluací. Tyto programy pak byly realizovány v různých lokalitách a jejich zavedení bylo systémově podporováno. V rámci Týmů pro mládež také vznikají programy, jejichž účinnost ale není hodnocena. **Doporučujeme v případě zavádění programů systematicky vyhodnocovat jejich účinnost a dopad a dále na nich pracovat, rozvíjet je a nabízet k realizaci dalším možným subjektům.**

Ve spojených státech amerických jsou do Týmů přizýváni také zástupci komunity, zástupce pachatelů, zástupce rodičů. V Anglii a Walesu jsou zástupci veřejnosti přítomni v jejich správní radě. **Zástupci**

veřejnosti, komunity, cílové skupiny mohou přinést „jiný pohled“ na řešení problémů, nastavovat zrcadlo.

V Anglii a Walesu a také ve Spojených státech amerických je na úrovni státu Poradní sbor, rada, která na činnost Týmů dohlíží. Zabývá se problémy, které jednotlivé Týmy řeší a tato témata následně přenášejí na vyšší úroveň. **Některé systémové problémy nelze řešit pouze na úrovni Týmů v lokalitách.** Ve Spojených státech amerických se Týmy pro mládež, konkrétně jejich legislativní výbory mohou vyjadřovat také k nové legislativě, která je v souvislosti se soudnictvím ve věcech mládeže připravována. Je to jedna z možností, jak získávat poznatky z praxe.